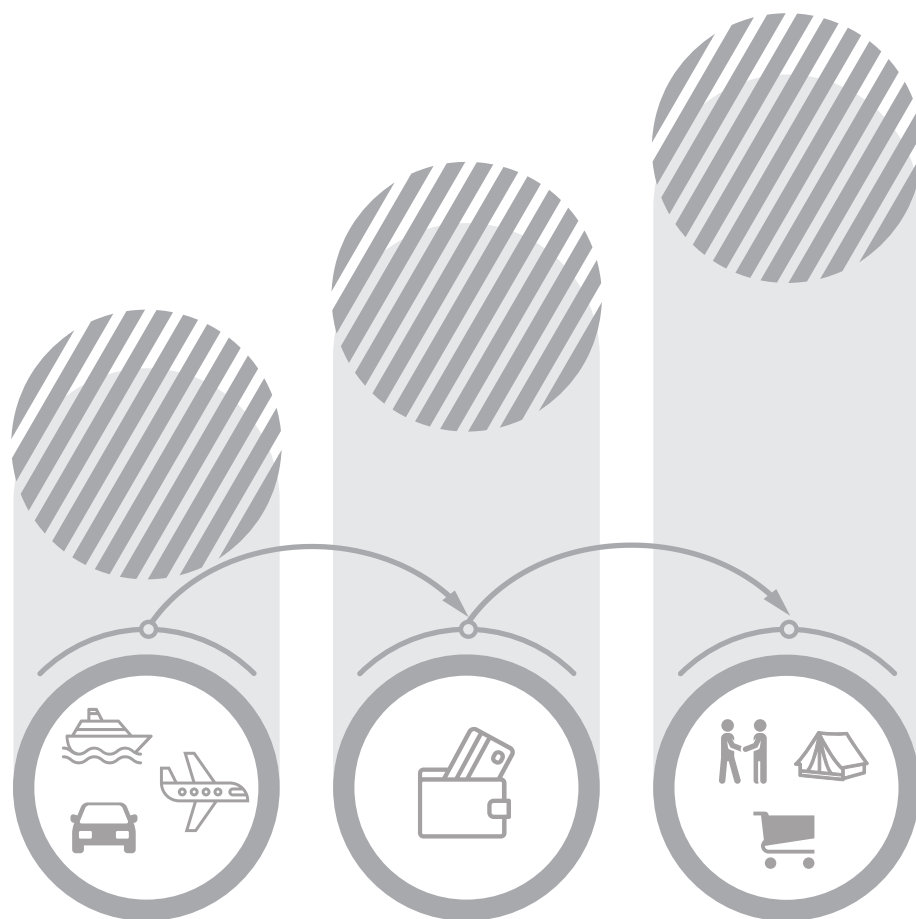

Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w 2018 r.

Border traffic and expenses made by foreigners
in Poland and Poles abroad in 2018

Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w 2018 r.

Border traffic and expenses made by foreigners
in Poland and Poles abroad in 2018

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Rzeszowie Statistical Office in Rzeszów

Warszawa, Rzeszów 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Ośrodek Badań Obszarów Transgranicznych i Statystyki Euroregionalnej
Statistical Office in Rzeszów, Centre of Transborder Areas Surveys and Statistics for Euroregions

Zespół autorski

Editorial team

Edyta Giełbaga, Wiesława Magryś, Aleksandra Molenda, Beata Salach

Kierujący

Supervisor

Marek Cierpień-Wolan

Prace redakcyjne

Editorial work

Maciej Zielański

Tłumaczenie

Translation

Mirosław Koszela

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Mirosław Koszela, Maciej Zielański

ISSN 1506-686X

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Publikacja „Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w 2018 r.” jest kontynuacją poprzedniej edycji opracowań wydawanych corocznie przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Począwszy od 2018 r. pozycja ta ukazuje się w serii „Analizy statystyczne”.

Podstawowym źródłem danych do publikacji są wyniki badania osób przekraczających granicę na terenie naszego kraju: „Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej” oraz badania członków gospodarstw domowych: „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach”. Badania te realizowane są w cyklu kwartalnym, w ramach tzw. spójnego systemu badań przez Główny Urząd Statystyczny i Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim oraz Ministerstwem Sportu i Turystyki. Dostarczają jednorodnych pod względem metodologicznym informacji zarówno na potrzeby statystyki obszarów transgranicznych, jak również w dziedzinie turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego.

Opracowanie zawiera charakterystyki zjawisk zachodzących na obszarach transgranicznych, w szczególności wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców (nierezydentów) i mieszkańców Polski (rezydentów) za granicą, a także ruchu granicznego. W oparciu o rezultaty badań dokonano również delimitacji obszarów oddziaływania granicy.

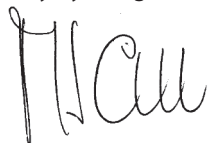
Publikacja składa się z dwóch części: analitycznej oraz tabelarycznej. Wersja tabelaryczna dostępna jest wyłącznie w wersji elektronicznej (w formacie .xls) na stronie Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl.

Zapraszając Państwa do zapoznania się z publikacją, pragniemy jednocześnie wyrazić serdeczne podziękowanie Straży Granicznej i Krajowej Administracji Skarbowej oraz władzom regionalnym za wsparcie i przychylność dla prac badawczych prowadzonych przez statystykę publiczną.

Badania statystyczne z zakresu podróży mogą być kontynuowane przede wszystkim dzięki Państwu, którzy okazujecie zrozumienie i poświęćacie swój czas ankietnikom statystycznym pracującym na granicach i w gospodarstwach domowych. Składamy tą drogą podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do pozyskania informacji statystycznych i opracowania niniejszej publikacji.

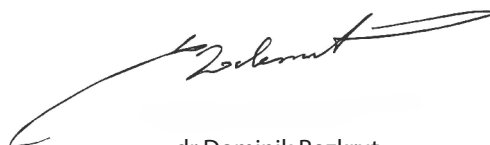
Wyrażamy nadzieję, że prezentowane w publikacji dane będą przydatne dla szerokiego grona odbiorców i okażą się użytecznym źródłem wiedzy dla wielu instytucji i osób zainteresowanych prezentowaną problematyką. Jednocześnie będziemy wdzięczni za sugestie dotyczące zawartości niniejszego opracowania, które będą pomocne w udoskonalaniu kolejnych edycji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Rzeszowie

dr Marek Cierpień-Wolan

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Preface

The publication „Border traffic and expenses made by foreigners in Poland and Poles abroad in 2018” is a continuation of the series published annually by the Statistical Office in Rzeszów. Since 2018 this book has been released in the series „Statistical analyses”.

The main source of data for the publication include the results of the survey of persons crossing the European Union’s external and internal border on the territory of our country: “Trips made by non-residents to Poland. The movement of vehicles and persons at the Polish border with the countries of the European Union”, and the survey of members of households: “Participation of Polish citizens (residents) in trips”. These surveys are carried out quarterly by the Central Statistical Office and the Statistical Office in Rzeszów in cooperation with the National Bank of Poland and the Ministry of Sport and Tourism as a part of the so-called integrated surveys. The surveys provide information, which are homogeneous in terms of methodology, for the purposes of cross-border areas as well as tourism statistics, national accounts and balance of payments.

The study contains characteristics of the phenomena taking place in the cross-border areas, in particular to expenses incurred by foreigners (non-residents) in Poland and by Poles (residents) abroad, as well as to border traffic. On the basis of the survey results, delimitation of the areas of border impact have been also made.

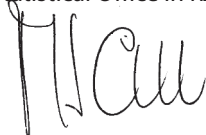
The publication consists of two parts: analytical and tabular. The tabular version is available only in an electronic version (in .xls format) on the website of Statistics Poland www.stat.gov.pl.

Presenting this publication, we wish to express our sincere gratitude to the Border Guard and the National Tax Administration as well as to regional government for their support and goodwill towards the research works carried out by the official statistics.

Statistical surveys on trips can be continued mainly thanks to you, who show understanding and devote your time to the statistical interviewers working at the borders and in households. We would like to thank all those who have contributed to the collection of statistical information and the preparation of this publication.

We hope that the data presented in the publication will be useful to a wide range of readers and prove to be a valuable source of knowledge for many institutions and individuals interested in the presented issues. At the same time, we would be grateful for suggestions regarding the content of this study, which will be helpful in improving subsequent editions.

Director
of the Statistical Office in Rzeszów

Marek Cierpiął-Wolan, Ph.D.

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	6
List of tables	6
Spis wykresów	8
List of charts	8
Spis map	10
List of maps	10
Objaśnienia znaków umownych. Skróty	11
Symbols. Abbreviations	11
Wstęp	13
Introduction	15
Synteza	17
Executive summary	19
Rozdział 1. Charakterystyka ruchu granicznego	21
Chapter 1. Characteristics of the border traffic	21
Rozdział 2. Wydatki cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce i Polaków (rezydentów) za granicą	33
Chapter 2. Expenses of foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad	33
Rozdział 3. Mały ruch graniczny	45
Chapter 3. Local border traffic.	45
Rozdział 4. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy	51
Chapter 4. Delimitation of areas under influence of the border.	51
Uwagi metodologiczne.	59
Methodological notes.	65
Bibliografia.	71
Bibliography.	71
Aneks	73
Appendix.	73

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.	Ruch graniczny osób w 2018 r.	22
Table 1.	Passenger traffic at the border in 2018	22
Tablica 2.	Cudzoziemcy (nierezydenci) według celu wizyty w Polsce oraz Polacy (rezydenci) według celu pobytu za granicą w 2018 r.	26
Table 2.	Foreigners (non-residents) by purpose of visit in Poland and Poles (residents) by purpose of stay abroad in 2018	26
Tablica 3.	Cudzoziemcy (nierezydenci) według częstotliwości przekraczania granicy w 2018 r.	28
Table 3.	Foreigners (non-residents) by frequency of crossing the border in 2018	28
Tablica 4.	Polacy (rezydenci) uczestniczący w wyjazdach zagranicznych według liczby wyjazdów w 2018 r.	30
Table 4.	Poles (residents) participating in trips abroad by the number of trips in 2018.	30
Tablica 5.	Wydatki cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą w 2018 r.	34
Table 5.	Expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad in 2018	34
Tablica 6.	Struktura wydatków cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą w 2018 r.	37
Table 6.	Structure of expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad in 2018.	37
Tablica 7.	Średnie wydatki poniesione przez 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą w 2018 r.	40
Table 7.	Average expenses incurred by one foreigner (non-resident) and one Pole (resident) abroad in Poland in 2018	40
Tablica 8.	Średnie wydatki poniesione przez 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą przekraczającego lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.	42
Table 8.	Average expenses incurred by one foreigner (non-resident) in Poland and one Pole (resident) abroad who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of purchase in 2018	42
Tablica 9.	Średnie wydatki poniesione przez 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą według czasu pobytu w 2018 r.	44
Table 9.	Average expenses incurred by one foreigner (non-resident) and one Pole (resident) abroad in Poland by time of stay in 2018	44
Tablica 10.	Mały ruch graniczny osób na granicy polsko-ukraińskiej w 2018 r.	47
Table 10.	Passenger local border traffic on the Polish-Ukrainian border in 2018	47
Tablica 11.	Cudzoziemcy (nierezydenci) przekraczający granicę Polski w ramach małego ruchu granicznego według częstotliwości przekraczania granicy w 2018 r.	48
Table 11.	Foreigners (non-residents) who crossed the Polish border as part of local border traffic by frequency of crossing the border in 2018.	48
Tablica 12.	Wydatki poniesione przez cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce w ramach małego ruchu granicznego w 2018 r.	50
Table 12.	Expenses incurred by foreigners (non-residents) in Poland as part of local border traffic in 2018	50

Tablica 13.	Wydatki poniesione przez cudzoziemców (nierozydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą przekraczających lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.	56
Table 13.	Expenses incurred by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of purchase in 2018	56
Tablica 14.	Ruch graniczny osób według lat	73
Table 14.	Passenger border traffic by years.	73
Tablica 15.	Wydatki cudzoziemców (nierozydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą według lat	74
Table 15.	Expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad by years	74
Tablica 16.	Średnie wydatki cudzoziemców (nierozydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą według lat	75
Table 16.	Average expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad by years	75

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.	Ruch graniczny osób według kwartałów w 2018 r.	23
Chart 1.	Passenger border traffic by quarters in 2018.	23
Wykres 2.	Struktura cudzoziemców (nierozzydentów) według celu wizyty w Polsce oraz Polaków (rezydentów) według celu pobytu za granicą w 2018 r.	25
Chart 2.	Structure of foreigners (non-residents) by purpose of visit and Poles (residents) by purpose of stay abroad in 2018	25
Wykres 3.	Struktura cudzoziemców (nierozzydentów) według celu wizyty w Polsce i odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.	27
Chart 3.	Structure of foreigners (non-residents) by purpose of visit and distance from the border to the place of purchase in 2018	27
Wykres 4.	Struktura Polaków (rezydentów) według celu pobytu za granicą i odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.	27
Chart 4.	Structure of Poles (residents) by purpose of stay abroad and distance from the border to the place of purchase in 2018	27
Wykres 5.	Struktura cudzoziemców (nierozzydentów) przekraczających granicę lądową Polski według częstotliwości przekraczania granicy w 2018 r.	29
Chart 5.	Structure of foreigners (non-residents) who crossed the Polish land border by frequency of crossing the border in 2018	29
Wykres 6.	Struktura Polaków (rezydentów) uczestniczących w wyjazdach zagranicznych przekraczających lądową granicę Polski według liczby wyjazdów w 2018 r.	31
Chart 6.	Structure of Poles (residents) participating in trips abroad who crossed the Polish land border by the number of trips in 2018.	31
Wykres 7.	Struktura wydatków cudzoziemców (nierozzydentów) w Polsce i Polaków (rezydentów) za granicą w 2018 r.	35
Chart 7.	Structure of expenses of foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad in 2018.	35
Wykres 8.	Struktura wydatków cudzoziemców (nierozzydentów) w Polsce przekraczających zewnętrzną i wewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w 2018 r.	36
Chart 8.	Structure of expenses of foreigners (non-residents) in Poland who crossed the European Union's external and internal border on the territory of Poland in 2018	36
Wykres 9.	Struktura wydatków cudzoziemców (nierozzydentów) poniesionych w Polsce przekraczających lądową granicę Polski według odcinków granicy w 2018 r.	37
Chart 9.	Structure of expenses of foreigners (non-residents) incurred in Poland crossing the Polish land border by border sections in 2018.	37
Wykres 10.	Struktura wydatków Polaków (rezydentów) za granicą przekraczających zewnętrzną i wewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w 2018 r.	38
Chart 10.	Structure of expenses of Poles (residents) abroad who crossed the European Union's external and internal border on the territory of Poland in 2018.	38
Wykres 11.	Struktura wydatków Polaków (rezydentów) przekraczających lądową granicę Polski według odcinków granicy w 2018 r.	39
Chart 11.	Structure of expenses of Poles (residents) crossing the Polish land border by border sections in 2018	39

Wykres 12.	Średnie wydatki 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą przekraczających lądową granicę Polski w 2018 r.	41
Chart 12.	Average expenses of one foreigner (non-resident) in Poland and one Pole (resident) abroad who crossed the Polish land border in 2018	41
Wykres 13.	Częstotliwość przekraczania granicy Polski z Ukrainą przez cudzoziemców (nierezydentów) w ramach małego ruchu granicznego w 2018 r.	49
Chart 13.	Frequency of crossing Poland's border with Ukraine by foreigners (non-residents) as part of local border traffic in 2018	49
Wykres 14.	Mały ruch graniczny cudzoziemców (nierezydentów) na granicy Polski z Ukrainą według lat	49
Chart 14.	Local border traffic of foreigners (non-residents) at Poland's border with Ukraine by years	49
Wykres 15.	Struktura cudzoziemców (nierezydentów) i Polaków (rezydentów) przekraczających lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca zamieszkania w 2018 r.	51
Chart 15.	Structure of foreigners (non-residents) and Poles (residents) who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of residence in 2018.	51
Wykres 16.	Struktura cudzoziemców (nierezydentów) i Polaków (rezydentów) przekraczających lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.	53
Chart 16.	Structure of foreigners (non-residents) and Poles (residents) who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of purchase in 2018.	53
Wykres 17.	Ruch graniczny osób według lat (rok poprzedni = 100).	76
Chart 17.	Passenger border traffic by years (previous year = 100).	76
Wykres 18.	Wydatki cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą według lat (rok poprzedni = 100).	76
Chart 18.	Expenses of foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad by years (previous year = 100).	76

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Ruch graniczny osób (z Polski i do Polski) według odcinków granicy w 2018 r.	21
Map 1.	Border traffic of people (from and to Poland) by sections of the border in 2018	21
Mapa 2.	Strefy małego ruchu granicznego	46
Map 2.	Local border traffic zones.	46
Mapa 3.	Zasięg oddziaływania granicy na podstawie przekroczeń odcinków granicy przez cudzo- ziemców (niezzydentów) w 2018 r.	57
Map 3.	Range of impact of the border on the basis of crossing the sections of the border by foreigners (non-residents) in 2018	57
Mapa 4.	Zasięg oddziaływania granicy na podstawie przekroczeń odcinków granicy przez Polaków (rezydentów) w 2018 r.	57
Map 4.	Range of impact of the border on the basis of crossing the sections of the border by Poles (residents) in 2018	57

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	million million
mld bn	miliard billion
zł PLN	złoty Polish zloty
km	kilometr kilometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre

Wstęp

Wzrost zainteresowania informacyjnego obszarami transgranicznymi związany jest z procesami integracyjnymi i dezintegracyjnymi zachodzącymi w znacznej mierze również w regionach przygranicznych. Statystyka transgraniczna odgrywa kluczową rolę w kontekście tworzenia spójnego systemu informacyjnego na temat zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych zachodzących na tych obszarach. Realizuje to głównie poprzez prowadzone prace badawcze z wykorzystaniem coraz to doskonalszych narzędzi i metod badawczych. Statystyka publiczna pełni również rolę monitorującą dla tych obszarów. W tej części opracowania podjęto próbę skrótego przedstawienia ewolucji prac badawczych obszarów transgranicznych w aspekcie zmieniających się warunków otoczenia i potrzeb w tym zakresie.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r. wschodnia granica RP stała się równocześnie zewnętrzną granicą Unii. Następnym krokiem w integracji europejskiej było wstąpienie Polski 21 grudnia 2007 r. do strefy Schengen. Z jednej strony obywatele polscy uzyskali możliwość w pełni swobodnego podróżowania po obszarze Schengen, z drugiej, zobligowało to Polskę do uszczelnienia wschodniej granicy.

W celu ułatwienia ruchu w strefie przygranicznej 28 marca 2008 r. podpisano Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego. Umowa weszła w życie 1 lipca 2009 r. Z kolei 14 grudnia 2011 r. podpisano umowę o małym ruchu granicznym z Rosją, która weszła w życie 27 lipca 2012 r. (od dnia 4 lipca 2016 r. umowa pozostaje zawieszona). Zostały podjęte również działania mające na celu ułatwienie przekraczania granicy z Białorusią. W 2010 r. została podpisana Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o zasadach małego ruchu granicznego. Umowa wymaga ratyfikacji przez stronę białoruską.

W kontekście nowych uwarunkowań (2007 r.) powstała konieczność opracowania metod pozwalających uzyskać dane o ruchu granicznym na wszystkich rodzajach granic Polski oraz poszukiwania dodatkowych źródeł informacji o podróżach, innych niż wykorzystywane dotychczas.

Polska statystyka publiczna, wychodząc naprzeciw stawianym wyzwaniom, wznowiła w 2008 r. badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym, prowadzone przez GUS w latach 1994-2002. Dostosowano je do nowych warunków i potrzeb, dokonano weryfikacji i modyfikacji dotychczasowej metodologii. Początkowo badanie prowadzone było na granicy polsko-ukraińskiej, a w latach 2010-2013 objęło całą zewnętrzną lądową granicę Unii Europejskiej na terenie Polski.

Równocześnie trwały prace związane z potrzebą zapewnienia pełnej informacji o ruchu granicznym po wejściu Polski do strefy Schengen. W tym celu powołano międzyresortowy zespół do spraw szacowania ruchu granicznego, w skład którego weszli przedstawiciele instytucji centralnych – Głównego Urzędu Statystycznego, Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Instytutu Turystyki, Komendy Głównej Straży Granicznej, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Polskiej Organizacji Turystycznej.

Podjęto decyzję o opracowaniu i przetestowaniu metodologii szacowania wielkości ruchu granicznego na wewnętrznej granicy Unii Europejskiej i Polski, na podstawie dostępnych źródeł informacji. W 2010 r. przeprowadzono badanie pilotażowe¹ na 10 drogowych przejściach wewnętrznej granicy UE w Polsce.

Kolejnym etapem prac badawczych prowadzonych przez GUS, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Narodowy Bank Polski oraz Instytut Turystyki było podjęcie w 2013 r. badań pilotażowych na wewnętrznej i zewnętrznej granicy UE na terenie Polski oraz w gospodarstwach domowych². Wypracowany został zharmonizowany metodologicznie system badań w zakresie krajowych i zagranicznych podróży Polaków oraz cudzoziemców przyjeżdżających do Polski. Jego celem jest dostarczanie wyczerpujących,

¹ W ramach pracy metodologicznej GUS „Doskonalenie metodologii szacowania wielkości ruchu na wewnętrznej granicy Unii Europejskiej i Polski” wpisanej do prac Polskiej Statystyki Publicznej (PSP) w 2010 r. Jednostką autorską był Departament Badań Społecznych GUS, z którym współpracowały: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Narodowy Bank Polski oraz Instytut Turystyki. W badaniach na granicy uczestniczyło 8 urzędów statystycznych.

² W ramach pracy metodologicznej „Integracja badań statystycznych w zakresie podróży na potrzeby statystyki turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego” (wpisanej do PSP w 2013 r.). Jednostką autorską – wiodącą badań pilotażowych był Urząd Statystyczny w Rzeszowie, w badaniach uczestniczyły wszystkie urzędy statystyczne.

porównywalnych informacji na potrzeby Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Narodowego Banku Polskiego.

Począwszy od 2014 r. tzw. „zintegrowane” badania z zakresu podróży – „Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej” (1.30.17) oraz „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach” (1.30.18) zostały włączone na stałe do programu badań statystycznych statystyki publicznej.

Nowe „zintegrowane” badania dotyczące podróży zastąpiły 4 badania prowadzone w tym zakresie przez różne instytucje (Turystyka zagraniczna – 1.30.05, Aktywność turystyczna Polaków – 1.30.06, Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych – 1.30.14, Badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski – 1.51.10).

Nadzór merytoryczny nad przebiegiem badań sprawuje Główny Urząd Statystyczny we współpracy z Urzędem Statystycznym w Rzeszowie. W realizacji badań uczestniczą wszystkie urzędy statystyczne. US Rzeszów zajmuje się również organizacją przetwarzania informacji i oprogramowaniem tablic wyników.

Wypracowanie nowej formuły badań wymagało zaangażowania i kilkuletniej współpracy wielu zespołów specjalistów. W tej części opracowania przedstawiono jedynie wybrane etapy prowadzonych prac badawczych, celem wprowadzenia Czytelnika do tematyki badań z zakresu podróży.

Kwartalne raporty z wynikami badań oraz publikacja roczna zamieszczone są na stronie internetowej GUS.

Dane statystyczne w niniejszej publikacji zostały pogrupowane w czterech blokach tematycznych. Poprzedzone zostały syntetycznym ujęciem zagadnień objętych analizą. Pierwszy blok tematyczny zawiera charakterystykę ruchu granicznego na wszystkich odcinkach lądowej granicy Polski oraz na lotniskach i w portach morskich. Drugi rozdział dotyczy wydatków poniesionych przez cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce i mieszkańców Polski (rezydentów) za granicą. Kolejna część poświęcona została wyłącznie tematyce małego ruchu granicznego. W ostatnim rozdziale zaprezentowano delimitację oddziaływania granicy. W końcowej części publikacji zebrano podstawowe uwagi metodologiczne.

Od marca 2008 r. statystyka publiczna prowadzi monitoring zjawisk społeczno-gospodarczych występujących na obszarach transgranicznych Polski z krajami sąsiadującymi (początkowo przy zewnętrznej granicy UE). Opracowania z tego zakresu zamieszczone są na stronie internetowej GUS.

Introduction

The increase of information interest in cross-border areas is related to integration and disintegration processes, which take place to a large extent also in border regions. Cross-border statistics play a key role in the context of creating a coherent information system on socio-economic phenomena and processes taking place in these areas. It is realized mainly through conducted research works with the use of more and more perfect tools and research methods. Official statistics also plays a monitoring role for these areas. In this part of the study an attempt has been made to briefly present the evolution of research work in cross-border areas in terms of changing environmental conditions and needs.

As a result of Poland's accession to the European Union on 1 May 2004, the Polish eastern border became the Union's external border at the same time. The next step in the European integration was Poland's accession to the Schengen zone on 21 December 2007. On the one hand, Polish citizens were given an opportunity to travel freely within the Schengen area, on the other hand, Poland was required to seal the eastern border.

In order to facilitate traffic in the border area, an Agreement between the Government of the Republic of Poland and the Cabinet of Ministers of Ukraine on rules on local border traffic was signed on 28 March 2008. The agreement came into force on 1 July 2009. On 14 December 2011 an agreement on local border traffic with Russia was signed. The agreement came into force on 27 July 2012 (from 4 July 2016 the agreement is suspended). Some action were also taken to facilitate crossing of the border with Belarus. In 2010, an Agreement was signed between the Government of the Republic of Poland and the Government of the Republic of Belarus on rules on local border traffic. The agreement requires ratification by the Belarusian side.

In the context of new conditions (2007) there was a need to develop methods to obtain data on border traffic at all types of Polish borders and to search for additional sources of information on trips, which are different from those used so far.

Polish official statistics, in order to meet the challenges posed, resumed the survey of goods and services turnover in border traffic, which was conducted by Statistics Poland in 1994-2002. The present methodology was reviewed, modified and adapted to current conditions and needs. Firstly, the survey was conducted on the Polish-Ukrainian border and in the years 2010-2013 it has covered the entire external border of the European Union on Polish territory.

At the same time, work related to the needs to deliver complete information about border traffic after Poland's accession to the Schengen area. To this end, an interministerial team for the estimation of border traffic was established, including representatives of central institutions – Statistics Poland, the National Bank of Poland, the Ministry of Economy, the Ministry of Sport and Tourism, the Institute of Tourism, the Border Guard Headquarters, the General Directorate of National Roads and Motorways, Polish Tourist Organization.

It was decided to develop and test a methodology for estimating the volume of border traffic at the internal border of the European Union and Poland, on the basis of available sources of information. In 2010 a pilot survey³ at 10 road crossings of the EU's internal border in Poland was carried out.

The next stage of research work was pilot surveys at the EU's internal and external border in Poland and in households conducted by CSO – SO Rzeszow in 2013.⁴ A methodologically harmonized survey system for domestic and outbound trips of Poles and foreigners visiting Poland was developed. Its objective is to provide comprehensive, comparable information for the Statistics Poland, the Ministry of Sport and Tourism and the National Bank of Poland.

³ As part of the Statistics Poland methodological work „Improvement of the methodology for estimating the volume of traffic at the internal border of the European Union and Poland” entered into the works of Polish Official Statistics (PSP) in 2010. The Social Surveys and Living Conditions Department was the responsible unit and the following were the cooperating units: the Statistical Office in Rzeszów, the Ministry of Sport and Tourism, the National Bank of Poland and the Institute of Tourism. Eight statistical offices were involved in the survey at the border.

⁴ As part of the methodological work „Integration of statistical surveys of travel for the needs of tourism statistics, national accounts and balance of payments”. (entered into the PSP in 2013. Statistical Office in Rzeszów was the responsible unit, all statistical offices participated in the research.

Starting from 2014, the so-called "integrated" research in the field of travel - "Trips made by non-residents to Poland. The movement of vehicles and persons at the Polish border with the countries of the European Union", "(1.30.17) and "Participation of Polish citizens (residents) in trips" (1.30.18) were included permanently in the program of statistical surveys of official statistics.

New "integrated" research on travel replaced 4 researches conducted in this field by various institutions (Foreign Tourism - 1.30.05, Tourist activity of Poles - 1.30.06, Tourism and leisure in households - 1.30.14, Survey on trade in goods and services in border traffic on the external border of the European Union in Poland - 1.51.10).

Substantial supervision over the course of surveys is carried out by Statistics Poland in cooperation with the Statistical Office in Rzeszów. All statistical offices participate in the implementation of the surveys. SO Rzeszów also deals with the organization of information processing and the software for the result tables.

The development of a new research formula required the involvement and several years of cooperation of many teams of specialists. This part of the study presents only selected stages of research work, aimed at introducing the reader to the subject of research in the field of travel.

Quarterly reports with surveys results and annual publications are available on the Statistics Poland website.

Statistical data in this publication have been grouped into four thematic blocks. They were preceded by a synthetic presentation of the issues covered by the analysis. The first thematic block contains the characteristics of border traffic at all sections of the land border of Poland and at airports and seaports. The second chapter concerns expenditure incurred by foreigners (non-residents) in Poland and Polish residents (residents) abroad. The next part is devoted exclusively to the subject of local border traffic. The last chapter presents the delimitation of the border impact. In the final part of the publication, basic methodological remarks were given.

Since March 2008 monitoring of the socio-economic phenomena occurring in cross-border areas of Poland and bordering countries (initially by the external EU's border) has been carried out by official statistics. Studies in this field are made available on the website of Statistics Poland.

Synteza

W 2018 r. ruch graniczny (z Polski i do Polski) zwiększył się o ponad 3% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Wzrost ruchu granicznego (o 2%) wystąpił z sąsiadującymi krajami Unii Europejskiej (w tym z poszczególnymi krajami) oraz na granicy morskiej (o 2%) i na lotniskach (o 17%). Zwiększenie ruchu miało miejsce zarówno wśród cudzoziemców, jak i Polaków. Natomiast na zewnętrznej lądowej granicy UE (na terenie Polski) Straż Graniczna odnotowała spadek (o 5%) liczby przekroczeń w stosunku do 2017 roku (w tym ze wszystkimi trzema krajami sąsiadującymi). Zmniejszenie ruchu granicznego na tym odcinku granicy miało miejsce zarówno wśród cudzoziemców, jak i Polaków, z wyjątkiem odcinka granicy z Białorusią, gdzie liczba przekroczeń granicy przez Polaków zwiększyła się (o 1%).

Największe natężenie przekroczeń granicy w 2018 r. miało miejsce na lądowej granicy Polski z krajami UE – 74% ogółu ruchu granicznego Polski (oraz 87% ruchu na granicy lądowej). Około 14% ruchu granicznego odbywało się na lotniskach. Odprawy graniczne dokonane przez Straż Graniczną na przejściach lądowych stanowiły 11% ruchu ogółem. Najmniejszy odsetek przekroczeń wystąpił na granicy morskiej – niespełna 1%.

Największe natężenie ruchu granicznego, w przypadku granicy wewnętrznej, wystąpiło na odcinku z Niemcami, a na granicy zewnętrznej – z Ukrainą.

W ogólnej liczbie przekroczeń granicy Polski większość stanowili cudzoziemcy (3/5). W grupie tej dominowali mieszkańcy krajów sąsiednich.

Zdecydowana większość osób przekraczających granicę lądową wyjeżdżała i powracała w ciągu jednego dnia (77% cudzoziemców i 72% Polaków).

Około 64% z ogólnej liczby przyjazdów cudzoziemców do Polski związanych było z dokonaniem zakupów. W przypadku granicy lądowej cel ten deklarowało – 71% przekraczających (w tym granicę zewnętrzną UE – 82%, wewnętrzną – 69%), morskiej – 3% i na lotniskach – 0,3%.

Wyjazdy zagraniczne mieszkańców Polski dotyczyły w dużej mierze wypoczynku, rekreacji, wakacji (47%) oraz zakupów (28%), przy czym wśród przekraczających zewnętrzną granicę UE na terenie Polski zakupy (82%) były dominującym celem wyjazdów. W przypadku granicy wewnętrznej UE, Polacy podróżowali głównie w celu wypoczynku, rekreacji, na wakacje – 45%. Znalazło to odzwierciedlenie w strukturze wydatków.

Wśród wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce przeważały wydatki na zakup towarów – 79% (na usługi – 21%). Natomiast w strukturze wydatków poniesionych za granicą przez mieszkańców Polski większość stanowiły wydatki na usługi – 59% (na zakup towarów – 41%).

Cudzoziemcy przebywający w Polsce 57% z ogółu wydatkowanych w naszym kraju środków przeznaczili na towary nieżywnościowe (przekraczający lądową granicę zewnętrzną UE – 83%, wewnętrzną – 56%, morską – 43%). Z kolei cudzoziemcy opuszczający Polskę na lotniskach największy odsetek wydatkowanych w naszym kraju środków przeznaczili na usługi – 62%.

W strukturze wydatków (według grup) poniesionych za granicą przez mieszkańców Polski wydatki na usługi dominowały wśród powracających przez granicę na lotniskach – 79%, drogą morską – 68% i wewnętrzną lądową UE – 47%. Badanie pokazało, że Polacy przekraczający zewnętrzną lądową granicę UE 64% z ogółu swoich środków wydanych za granicą przeznaczili na zakup towarów nieżywnościowych (głównie paliwa).

W 2018 r. szacunkowa wartość zakupionych towarów i usług była większa niż przed rokiem (zarówno przez cudzoziemców przebywających w Polsce – o 5%, jak i Polaków za granicą – o 7%).

Wartość wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców (nierozzydentów) w 2018 r. była dwukrotnie większa (tj. o 102%) niż wydatków mieszkańców Polski (rezydentów) za granicą.

Wartość towarów, w cenach bieżących, zakupionych w Polsce przez ogół cudzoziemców, którzy w 2018 r. odwiedzili nasz kraj stanowiła 4% w porównaniu z ogólną wartością sprzedaży detalicznej towarów. Natomiast wartość zakupów towarów dokonanych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę UE na terenie Polski w 2018 r., w cenach bieżących, stanowiła 13% w porównaniu z wartością sprzedaży detalicznej 4 województw (położonych przy zewnętrznej granicy) w 2017 r.

Wyniki prowadzonych badań, zarówno wśród cudzoziemców (nierozzydentów) jak i mieszkańców Polski pokazały, że największa intensywność zjawisk związanych z ruchem na granicy lądowej Polski występowała nadal na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy. Świadczy o tym między innymi wysoki odsetek osób przekraczających granicę lądową, które poniosły wydatki w tym pasie, jak również fakt, że mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę. Obserwuje się także znaczny wpływ zjawisk związanych z przekroczeniami granicy na dalszych odległościach, w tym powyżej 100 km od granicy.

Executive summary

In 2018 an increase of 3% in border traffic (from Poland and to Poland) occurred in comparison to the previous year.

An increase in border traffic (by 2%) occurred with neighbouring countries of the European Union (including individual countries), at the sea border (by 2%) and at airports (by 17%). The increase in traffic took place both among foreigners and Poles. On the external land border of the EU (in Poland), the Border Guard recorded a decrease (by 5%) in the number of crossings as compared to 2017 (including all three neighbouring countries). The decrease in border traffic in this section of the border took place both among foreigners and Poles, with the exception of the section of the border with Belarus, where the number of crossings by Poles increased (by 1%).

The highest intensity of crossings of the border in 2018 took place on the land border of Poland with the EU countries - 74% of the total border traffic of Poland (and 87% of the traffic on the land border). About 14% of border traffic took place at airports. Border checks carried out by the Border Guard at land border crossing points constituted 11% of the total traffic. The lowest percentage of crossings occurred at the sea border - less than 1%.

The highest intensity of border traffic, in the case of the internal border, occurred at the section with Germany, and at the external border - with Ukraine.

In the total number of crossings of the Polish border the majority were foreigners (3/5). This group was dominated by the inhabitants of neighbouring countries.

The vast majority of people crossing the land border was leaving and coming back in one day (77% of foreigners and 72% of Poles).

About 64% of the total number of arrivals of foreigners to Poland was related to shopping. In the case of the land border, this purpose was declared by 71% of those crossing the border (including the external EU border - 82%, internal border - 69%), sea border - 3% and at airports - 0.3%.

The foreign trips of the Polish residents concerned mainly leisure, recreation, holidays (47%) and shopping (28%), while among those crossing the EU external border on the territory of Poland shopping (82%) was the main purpose of the trips. In the case of the internal EU border, Poles travelled mainly for leisure and recreation, and for holidays - 45%. This was reflected in the structure of expenditure.

Among the expenditure incurred by foreigners in Poland, the majority of them were expenditure for the purchase of goods - 79% (for services - 21%). In the structure of expenditure incurred abroad by the inhabitants of Poland, the majority of them were expenditure on services - 59% (for the purchase of goods - 41%).

Foreigners staying in Poland spent 57% of the total amount spent in our country on non-food goods (those crossing the external land border of the EU - 83%, internal border - 56%, sea - 43%), and foreigners leaving Poland at airports spent the largest percentage of funds in our country on services - 62%.

In the structure of expenditure (according to groups) incurred by Polish citizens abroad, expenditure on services dominated among those returning across the border at airports - 79%, by sea - 68% and by internal EU land border - 47%. The survey showed that Poles crossing the external land border of the EU allocated 64% of their total funds spent abroad to the purchase of non-food goods (mainly fuel).

In 2018, the estimated value of goods and services purchased was higher than in the previous year (purchased both by foreigners staying in Poland - by 5%, and by Poles abroad - by 7%).

The value of expenditure incurred in Poland by foreigners (non-residents) in 2018 was twice as high (i.e. by 102%) as the expenditure of Polish citizens (residents) abroad.

The value of goods, in current prices, purchased in Poland by all foreigners who visited our country in 2018 constituted 4% as compared to the total value of retail sales of goods. On the other hand, the value of purchase of goods made in Poland by foreigners crossing the external border of the EU on the territory of Poland in 2018, in current prices, constituted 13% in comparison with the value of retail sales of 4 voivodships (located at the external border) in 2017.

The results of the conducted surveys, both among foreigners (non-residents) and residents of Poland showed that the highest intensity of phenomena related to traffic at the land border of Poland continued to occur in areas located within 50 km along the border. This is evidenced, among others, by a high percentage of people crossing the land border, which incurred expenses in this area, as well as the fact that residents of towns located in this area constituted the vast majority among those crossing the border. A significant impact of the phenomena associated with border crossings on further distances, including more than 100 km from the border is also observed.

Rozdział 1. Charakterystyka ruchu granicznego

Chapter 1. Characteristics of the border traffic

Wielkość i struktura ruchu granicznego

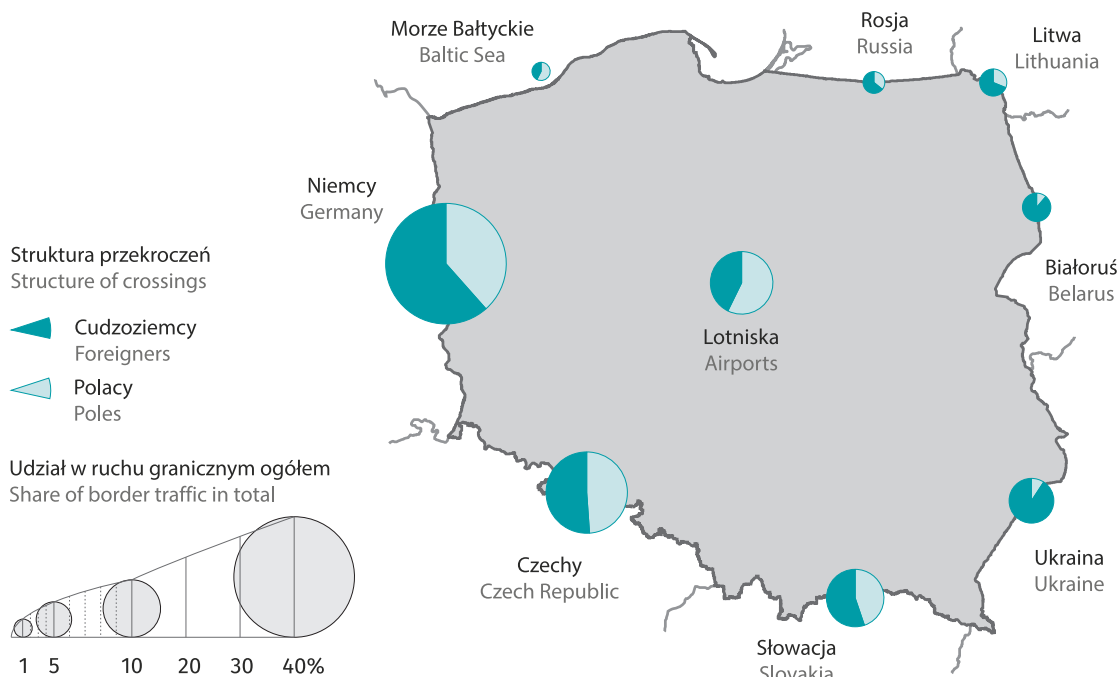
Size and structure of border traffic

Granica państwowa Polski ma długość 3511 km, z czego granica lądowa stanowi 3071 km. Długość poszczególnych odcinków granicy lądowej kształtuje się następująco: granica polsko-czeska 796 km (23% ogólnej długości granicy RP), polsko-słowacka 541 km (15%), polsko-ukraińska 535 km (15%), polsko-niemiecka 467 km (13%), polsko-białoruska 418 km (12%), polsko-rosyjska 210 km (6%), polsko-litewska 104 km (3%).⁵

Granica zachodnia, południowa oraz odcinek granicy państwowej Polski z Litwą jest jednocześnie wewnętrzną granicą lądową Polski z krajami Unii Europejskiej. Jej łączna długość wynosi 1908 km (54% ogólnej długości granicy RP).

Wschodnia granica państwowa Polski (z wyjątkiem odcinka z Litwą) jest równocześnie częścią zewnętrzną granicy Unii Europejskiej. Długość tej granicy wynosi 1163 km (33% ogólnej długości granicy RP). Straż Graniczna odnotowała w 2018 r. ruch na 21 przejściach granicznych na granicy polsko-ukraińskiej, z tego na 16 drogowych i 5 kolejowych. Na granicy polsko-białoruskiej zarejestrowano ruch na 12 przejściach granicznych, z tego na 8 drogowych, 3 kolejowych oraz 1 rzeczny. Z kolei na granicy polsko-rosyjskiej było 8 przejść, z tego 5 drogowych, 2 kolejowe i 1 rzeczne.⁶

Mapa 1. Ruch graniczny osób (z Polski i do Polski) według odcinków granicy w 2018 r.
Map 1. Border traffic of people (from and to Poland) by sections of the border in 2018

⁵ Mały Rocznik Statystyczny Polski 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019.

⁶ Opracowano na podstawie danych Komendy Głównej Straży Granicznej.

W 2018 r. szacunkowa liczba przekroczeń granicy Polski wyniosła 296,4 mln, z tego 175,4 mln dotyczyło cudzoziemców (59,2% ogółem), a 121,0 mln Polaków (40,8%). Granicy lądowej Polski z krajami Unii Europejskiej dotyczyło 74,0% ogółu przekroczeń, 11,5% zewnętrznej granicy lądowej UE, 13,8% przekroczeń na lotniskach i 0,7% granicy morskiej. Największe natężenie ruchu granicznego odnotowano w III kwartale, natomiast najniższe (na większości rodzajów granic Polski) w I kwartale. Na odcinku granicy z Czechami oraz na granicy z Rosją najniższe natężenie ruchu granicznego odnotowano w IV kwartale. Najwięcej osób przekraczało lądową granicę Polski na odcinku z Niemcami (46,2% ogółu przekroczeń lądowej granicy Polski w 2018 r.), następnie granicę z Czechami (23,7%), Słowacją (13,2%), Ukrainą (8,5%), Białorusią (3,5%), Litwą (3,4%) i Rosją (1,4%).

Tablica 1. Ruch graniczny osób w 2018 r.
Table 1. Passenger traffic at the border in 2018

Granica Border	Przekroczenia granicy ogółem Total crossings of the border	Polacy Poles		Cudzoziemcy Foreigners	
		z Polski from Poland	do Polski to Poland	do Polski to Poland	z Polski from Poland
w tys. in thousand					
OGÓŁEM TOTAL	296 412,3	61 684,8	59 346,6	88 638,6	86 742,3
LĄDOWA LAND	253 319,7	48 640,6	47 712,4	78 987,3	77 979,4
ZEWNĘTRZNA UE EU'S EXTERNAL	34 077,1	2 140,2	2 124,7	14 896,2	14 916,0
z Rosją with Russia	3 534,9	635,6	632,8	1 143,4	1 123,0
z Białorusią with Belarus	8 955,4	511,2	494,6	3 892,6	4 057,1
z Ukrainą ^a with Ukraine ^a	21 586,8	993,3	997,4	9 860,2	9 735,8
WEWNĘTRZNA UE EU'S INTERNAL	219 242,7	46 500,4	45 587,7	64 091,1	63 063,4
z Litwą with Lithuania	8 506,2	1 234,8	1 419,0	2 979,6	2 872,9
z Słowacją with Slovakia	33 498,5	7 750,7	7 253,8	9 279,2	9 214,8
z Czechami with Czech Republic	60 093,5	14 794,3	14 589,6	15 531,1	15 178,5
z Niemcami with Germany	117 144,4	22 720,6	22 325,3	36 301,2	35 797,2
MORSKA SEA	2 058,9	589,1	596,7	432,6	440,6
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	41 033,7	12 455,1	11 037,5	9 218,8	8 322,3

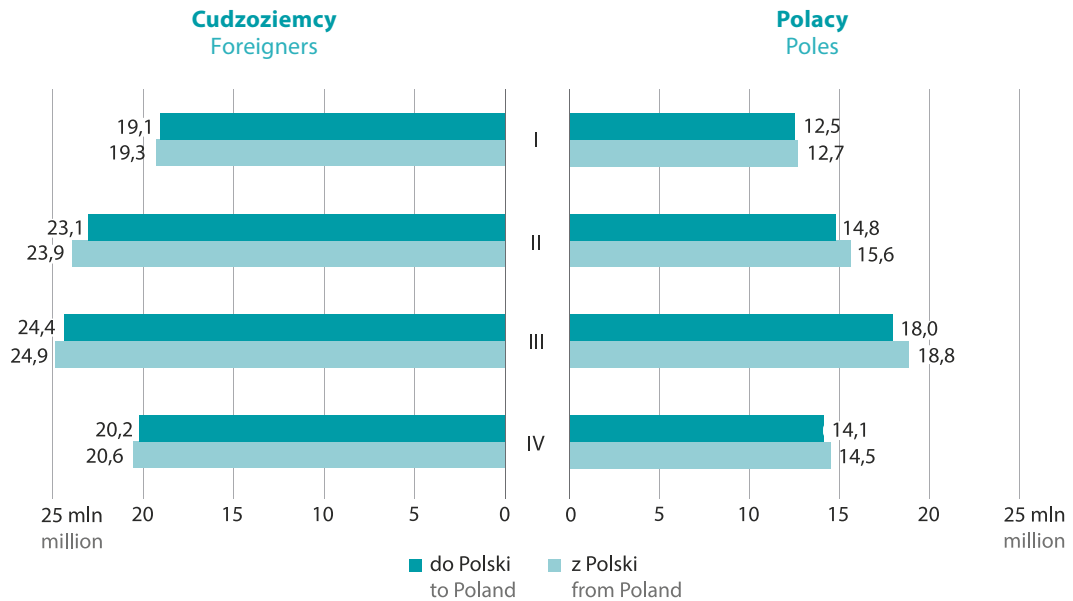
^a Łącznie z osobami przekraczającymi granicę w ramach małego ruchu granicznego.

Źródło: dane Komendy Głównej Straży Granicznej i dane szacunkowe Głównego Urzędu Statystycznego.

^a Including persons crossing the border as part of local border traffic.

Source: data of the Border Guard Main Headquarters and estimates of the Central Statistical Office.

Wykres 1. Ruch graniczny osób według kwartałów w 2018 r.
Chart 1. Passenger border traffic by quarters in 2018

Według danych Komendy Głównej Straży Granicznej, w 2018 r. na przejściach granicznych zlokalizowanych na zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej dokonano łącznie 34,1 mln odpraw osób przybywających do Polski lub opuszczających Polskę. Z ogólnej liczby odpraw 87,5% przypadło na cudzoziemców, a 12,5% na Polaków. Odprawiono 14,9 mln cudzoziemców wjeżdżających do Polski oraz 2,1 mln Polaków wyjeżdżających z Polski. W porównaniu z 2017 r. na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski odnotowano o 5,4% odpraw mniej. Liczba odprawionych cudzoziemców była mniejsza w stosunku do roku poprzedniego o 5,4%, a Polaków o 5,6%. Na granicy polsko-rosyjskiej odnotowano spadek liczby odpraw zarówno cudzoziemców jak i Polaków odpowiednio o 10,2% i 8,1%. Na granicy polsko-białoruskiej odnotowano spadek liczby odpraw cudzoziemców o 3,9% oraz wzrost liczby przekroczeń Polaków o 1,2%. Z kolei na granicy polsko-ukraińskiej odpraw cudzoziemców było o 5,4% mniej, zaś Polaków mniej o 7,1%.

Najwięcej osób przekraczało granicę polsko-ukraińską (63,3% ogółu przekroczeń zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej na terenie Polski w 2018 r.), mniej granicę z Białorusią (26,3%) i najmniej (10,4%) granicę z Rosją. Wielkość odpraw, w pewnym stopniu związana jest z długością poszczególnych odcinków granicy i usytuowanymi tam przejściami, jak też z ułatwieniami bądź utrudnieniami występującymi na danej granicy. W 2018 r. najwięcej przekroczeń granicy wewnętrznej przez cudzoziemców, odnotowano w III kwartale (28,4% ogółu odpraw cudzoziemców w ciągu roku), zaś najmniej w I kwartale (22,3%). Również w odniesieniu do Polaków najwięcej przekroczeń granicy zewnętrznej odnotowano w III kwartale (28,8% ogółu odpraw Polaków w ciągu roku), zaś najmniej w I kwartale (22,0%).

Biorąc pod uwagę zewnętrzną granicę UE na terenie Polski, największe natężenie ruchu granicznego w 2018 r. występowało na przejściu drogowym w Medyce, gdzie dokonano 5,2 mln odpraw, co stanowiło 15,2% odpraw na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski i 23,9% odpraw na granicy polsko-ukraińskiej. W porównaniu z 2017 r. liczba odpraw na przejściu w Medyce była o 6,0% mniejsza. Wśród przekraczających granicę przez to przejście zdecydowaną większość stanowili cudzoziemcy (89,6%). Kolejnymi pod względem wielkości ruchu granicznego były przejścia drogowe w Korczowej, Dorohusku i Hrebennem, na których odprawiono odpowiednio 3,7 mln i po 3,0 mln osób, czyli 11,0% i po 8,9% osób przekraczających polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej oraz 17,3% i po 14,0% przekraczających granicę polsko-ukraińską. W porównaniu z 2017 r. liczba odpraw była mniejsza na przejściu w Korczowej o 3,0%, Dorohusku o 3,7%, a w Hrebennem zmalała o 11,6%. Niewiele mniej

przekroczeń granicy odnotowano na przejściach drogowych w Kuźnicy i Terespolu, gdzie odprawiono 2,7 mln oraz 2,6 mln osób. Stanowiło to odpowiednio 7,8% i 7,7% ogółu przekroczeń granicy zewnętrznej oraz 29,7% i 29,2% odpraw na granicy polsko-białoruskiej. W porównaniu z 2017 r. liczba odpraw na przejściu w Kuźnicy i Terespolu była niższa odpowiednio o 3,6% i 6,3%.

W 2018 roku na lądowej granicy wewnętrznej Unii Europejskiej na terenie Polski odnotowano 219,2 mln przekroczeń, z czego 53,4% (117,1 mln) to przekroczenia granicy z Niemcami, 27,4% (60,1 mln) granicy z Czechami, 15,3% (33,5 mln) granicy ze Słowacją oraz 3,9% (8,5 mln) to przekroczenia granicy z Litwą. Na granicy morskiej w 2018 r. odnotowano 2,1 mln przekroczeń, a przekroczenia odnotowane na lotniskach wyniosły 41,0 mln. Na wszystkich odcinkach wewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski w ogólnej liczbie przekroczeń dominowali cudzoziemcy. Na granicy polsko-litewskiej odsetek cudzoziemców wynosił 68,8% wszystkich przekroczeń na tym odcinku, na granicy polsko-niemieckiej 61,5%, na granicy ze Słowacją 55,2%, natomiast z Czechami 51,1%.

Na granicy morskiej oraz na lotniskach odsetek cudzoziemców wyniósł odpowiednio 42,4% oraz 42,7%.

Wśród cudzoziemców, przekraczających poszczególne odcinki lądowej granicy Polski, dominowali obywatele kraju sąsiadującego – i tak na przykład na granicy z Ukrainą 96,3% stanowili obywatele Ukrainy, na granicy z Rosją 88,0% to obywatele Rosji, a na granicy z Białorusią 87,8% to obywatele Białorusi.

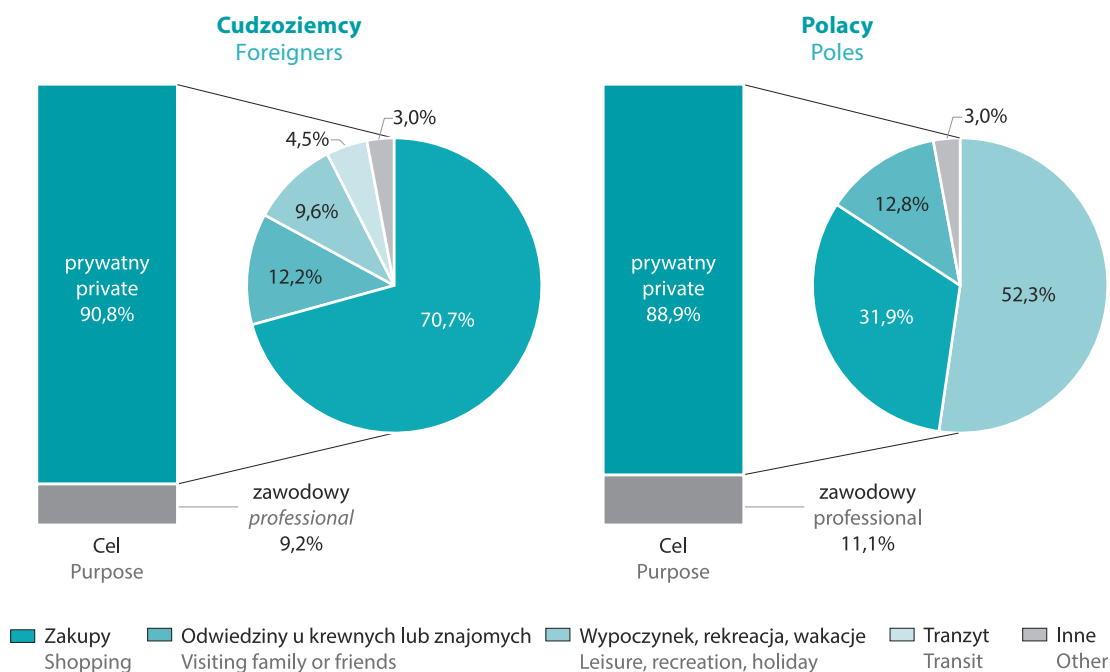
Cel pobytu i częstotliwość przekraczania granicy

Purpose of stay and frequency of crossing the border

Cudzoziemcy przybywający w 2018 r. do Polski jako główny cel wizyty deklarowali zakupy (64,2%). Podróż Polaków za granicę w głównej mierze dotyczyły wypoczynku, rekreacji, wakacji (46,5%) oraz zakupów (28,4%). W celach służbowych/zawodowych podróżowało 9,2% cudzoziemców i 11,1% Polaków. Tranzytem (zarówno w celu osobistym jak i służbowym) podróżowało przez Polskę 8,1% cudzoziemców. Tranzyt stanowił największy udział wśród przekraczających granicę na lotniskach (28,9%), a następnie granicę morską (13,4%) i granicę z Rosją (12,0%). Ten cel wizyty stanowił znaczny odsetek także wśród cudzoziemców opuszczających nasz kraj przez granicę z Czechami (9,1%).

Wykres 2. Struktura cudzoziemców (nierezydentów) według celu wizyty w Polsce oraz Polaków (rezydentów) według celu pobytu za granicą w 2018 r.

Chart 2. Structure of foreigners (non-residents) by purpose of visit and Poles (residents) by purpose of stay abroad in 2018

Dominującym celem przyjazdu cudzoziemców (nierezydentów) do Polski przez zewnętrzną granicę lądową Unii Europejskiej było dokonanie zakupów (82,4%), podczas gdy na wewnętrznej granicy UE cel ten stanowił 68,9%, a znaczący odsetek stanowiły także odwiedziny u krewnych lub znajomych (11,6%) oraz wypoczynek, rekreacja, wakacje (8,3%). Biorąc pod uwagę zewnętrzną granicę, struktura przekroczeń granicy polsko-ukraińskiej i polsko-białoruskiej przez cudzoziemców według celu wizyty w Polsce była zbliżona. W przypadku granicy z Białorusią, udział osób przekraczających granicę w celu odwiedzin u krewnych lub znajomych był większy niż na granicy z Ukrainą, a na granicy polsko-ukraińskiej wyraźnie zwiększył się udział tranzytu jako celu wizyty. Natomiast na granicy polsko-rosyjskiej udział osób przekraczających granicę w celach turystycznych był wyraźnie wyższy niż na pozostałych odcinkach zewnętrznej granicy UE. Z kolei poszczególne odcinki granicy z UE były podobne pod względem dominującego celu, którym były zakupy (aż 81,2% cudzoziemców przekraczających granicę z Litwą deklarowało zakupy jako główny cel podróży). Zauważalny udział wśród przekraczających granicę ze Słowacją i z Czechami stanowił również wypoczynek, rekreacja, wakacje – odpowiednio 19,3% oraz 10,2%. W celu odwiedzin u krewnych lub znajomych 16,1% cudzoziemców przekraczało granicę z Niemcami.

Cudzoziemcy przekraczający granicę na lotniskach najczęściej deklarowali jako cel podróży służbową/zawodową (31,2%), następnie wyjazdy związane z wypoczynkiem, rekreacją, wakacjami, tranzyt w celu osobistym oraz odwiedziny u krewnych lub znajomych (odpowiednio 22,5%, 20,2% i 19,4% przekraczających w ten sposób granicę). Przyjazdy cudzoziemców do Polski drogą morską związane były przede wszystkim z wypoczynkiem, rekreacją, wakacjami, a także w celu odwiedzin u krewnych i znajomych (odpowiednio 36,2% i 35,8% osób przybywających drogą morską), a w celach służbowych/zawodowych przybyło 14,2%.

Tablica 2. Cudzoziemcy (nierezydenci) według celu wizyty w Polsce oraz Polacy (rezydenci) według celu pobytu za granicą w 2018 r.

Table 2. Foreigners (non-residents) by purpose of visit in Poland and Poles (residents) by purpose of stay abroad in 2018

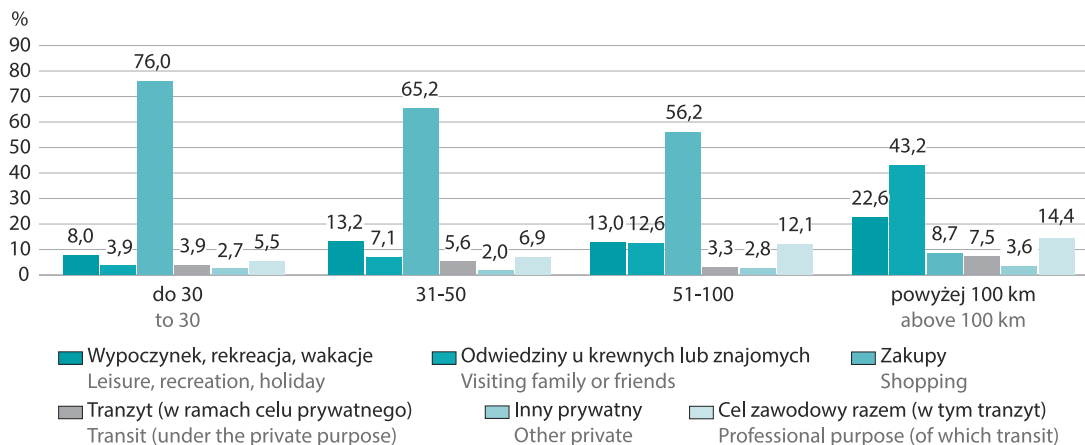
Granica Border A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles	Ogółem Total	Cel prywatny Private purpose					Cel zawo- dowy Professional purpose	
		razem total	w tym of which			zakupy shopping		tranzyt transit
			wypo- czynek, rekreacja, wakacje leisure, recreation, holiday	odwiedziny u krewnych lub znajomych visiting family or friends				
		przekroczenia granicy w odsetkach		crossings of the border in percent				
OGÓŁEM TOTAL	A	100,0	90,8	8,7	11,1	64,2	4,1	9,2
	B	100,0	88,9	46,5	11,4	28,4	x	11,1
LĄDOWA LAND	A	100,0	93,2	7,1	10,1	71,4	2,4	6,8
	B	100,0	89,5	43,2	8,3	35,3	x	10,5
Zewnętrzna UE EU's external	A	100,0	94,8	2,0	3,8	82,4	3,9	5,2
	B	100,0	97,5	4,1	9,1	82,1	x	2,5
Wewnętrzna UE EU's internal	A	100,0	92,9	8,3	11,6	68,9	2,0	7,1
	B	100,0	89,2	45,0	8,3	33,1	x	10,8
MORSKA SEA	A	100,0	85,8	36,2	35,8	3,2	7,0	14,2
	B	100,0	77,9	51,8	22,2	1,3	x	22,1
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	A	100,0	68,8	22,5	19,4	0,3	20,2	31,2
	B	100,0	87,0	60,7	23,9	0,2	x	13,0

W przypadku mieszkańców Polski zróżnicowanie celów wyjazdów pomiędzy przekraczającymi granicę zewnętrzną i wewnętrzną UE było bardziej widoczne, aniżeli wśród cudzoziemców. Wyjazdy w celu dokonania zakupów stanowiły 82,1% wśród przekraczających granicę zewnętrzną i 33,1% wśród przekraczających granicę wewnętrzną. Na granicy zewnętrznej znaczny odsetek stanowiły (prócz zakupów) odwiedziny u krewnych lub znajomych (9,1%), z tym, że dotyczyło to głównie przekraczających granicę z Białorusią (12,7% przekraczających granicę polsko-białoruską) oraz z Ukrainą (12,0%). Na granicy wewnętrznej największy odsetek (45,0%) stanowiły wyjazdy Polaków związane z wypoczynkiem, rekreacją, wakacjami. Znaczący udział miały też wyjazdy w celu zawodowym (10,8%) oraz w odwiedziny u krewnych lub znajomych (8,3%). Polacy przekraczający granicę z krajami należącymi do Unii Europejskiej mieli również zróżnicowane preferencje w zakresie celów podróży. Wypoczynek, rekreacja, wakacje dominowały wśród przekraczających granicę ze Słowacją, Czechami i Litwą (odpowiednio 75,3%, 69,8% i 58,3%), natomiast zakupy wśród podróżujących przez granicę z Niemcami (50,4%).

Polacy przekraczający granicę na lotniskach najczęściej deklarowali jako główny cel podróży wypoczynek, rekreację, wakacje (60,7%) oraz odwiedziny u krewnych lub znajomych (23,9%). Wśród Polaków przekraczających granicę morską również przeważały wyjazdy w celach wypoczynku, rekreacji, wakacji (51,8%). Popularne były także wyjazdy w celu odwiedzin u krewnych lub znajomych i w sprawach zawodowych (odpowiednio 22,2% i 22,1%).

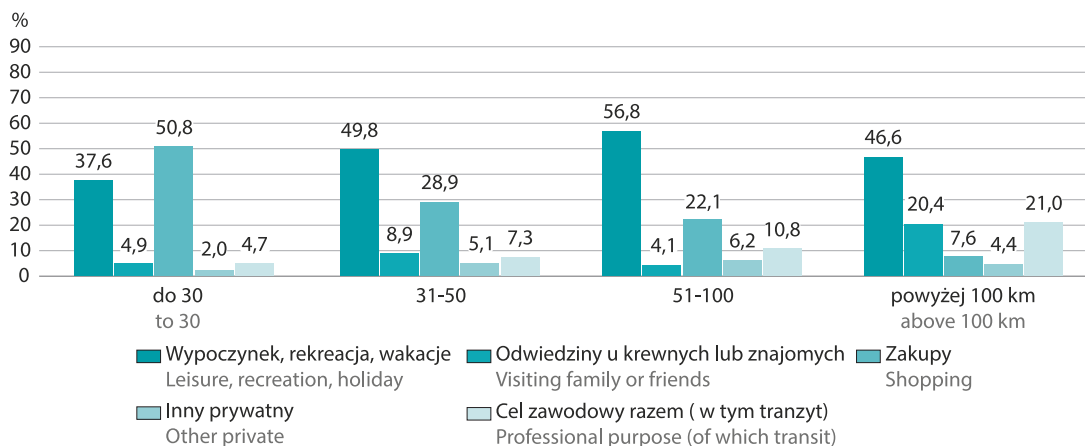
Wykres 3. Struktura cudzoziemców (nierezydentów) według celu wizyty w Polsce i odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.

Chart 3. Structure of foreigners (non-residents) by purpose of visit and distance from the border to the place of purchase in 2018

Wykres 4. Struktura Polaków (rezydentów) według celu pobytu za granicą i odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.

Chart 4. Structure of Poles (residents) by purpose of stay abroad and distance from the border to the place of purchase in 2018

Ponad 1/3 cudzoziemców przybywających do Polski w 2018 r. deklarowała, że przekraczała granicę kilka razy w miesiącu, a prawie 1/4 cudzoziemców – kilka razy w tygodniu. Mniejszy odsetek deklarował, że przekracza granicę kilka razy w roku lub rzadziej oraz kilka razy w kwartale. Zdecydowana większość cudzoziemców przekraczających granicę drogą powietrzną i morską najczęściej odwiedzało Polskę kilka razy w roku lub rzadziej.

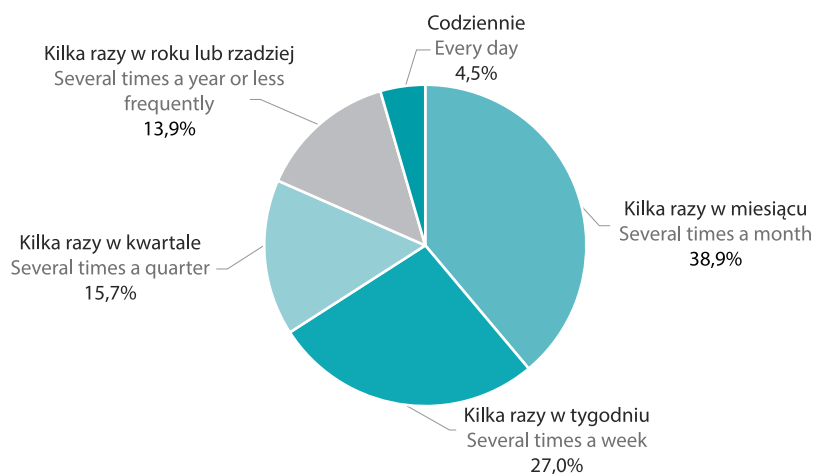
Tablica 3. Cudzoziemcy (nierezydenci) według częstotliwości przekraczania granicy w 2018 r.
Table 3. Foreigners (non-residents) by frequency of crossing the border in 2018

Granica Border		Ogółem Total	Codziennie Every day	Kilka razy w tygodniu Several times a week	Kilka razy w miesiącu Several times a month	Kilka razy w kwartale Several times a quarter	Kilka razy w roku lub rzadziej Several times a year or less frequently
		przekroczenia granicy w odsetkach			crossings of the border in percent		
OGÓŁEM TOTAL	I	100,0	4,3	24,2	36,0	17,0	18,5
	II	100,0	4,2	24,4	35,1	15,2	21,1
	III	100,0	4,0	24,5	33,1	14,6	23,9
	IV	100,0	3,6	24,4	36,6	14,5	20,9
	I-IV	100,0	4,0	24,3	35,1	15,2	21,3
LĄDOWA LAND	I	100,0	4,8	26,7	39,7	17,4	11,5
	II	100,0	4,7	27,2	38,9	15,4	13,8
	III	100,0	4,5	27,6	37,2	15,2	15,5
	IV	100,0	4,0	26,8	40,1	14,8	14,4
	I-IV	100,0	4,5	27,0	38,9	15,7	13,9
Zewnętrzna UE EU's external	I	100,0	2,5	44,2	41,5	8,0	3,9
	II	100,0	2,5	40,2	43,4	7,5	6,4
	III	100,0	2,7	41,3	39,5	9,0	7,6
	IV	100,0	2,6	43,6	40,8	8,2	4,8
	I-IV	100,0	2,6	42,3	41,2	8,2	5,8
Wewnętrzna UE EU's internal	I	100,0	5,3	22,7	39,2	19,6	13,2
	II	100,0	5,2	24,5	38,0	17,0	15,3
	III	100,0	4,9	24,3	36,7	16,7	17,4
	IV	100,0	4,4	22,4	39,9	16,5	16,8
	I-IV	100,0	4,9	23,6	38,4	17,4	15,8
MORSKA SEA	I	100,0	0,0	2,5	13,0	24,0	60,6
	II	100,0	0,0	1,2	7,5	13,2	78,1
	III	100,0	0,3	0,7	3,9	10,7	84,4
	IV	100,0	0,0	1,6	12,0	22,4	64,0
	I-IV	100,0	0,1	1,3	7,6	15,3	75,7
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	I	100,0	0,0	0,1	1,3	12,2	86,4
	II	100,0	0,0	0,1	1,5	12,7	85,6
	III	100,0	0,0	0,1	0,7	9,5	89,7
	IV	100,0	0,0	0,1	1,3	11,1	87,5
	I-IV	100,0	0,0	0,1	1,2	11,3	87,4

Zewnętrzna granica lądowa Polski z UE była przekraczana z większą częstotliwością niż wewnętrzna. Granicę zewnętrzną najczęściej cudzoziemcy przekraczali kilka razy w tygodniu (42,3%) i kilka razy w miesiącu (41,2%), podczas gdy wewnętrzną odpowiednio 23,6% i 38,4%. Biorąc pod uwagę poszczególne odcinki granicy lądowej, przekroczenia granicy przez nierezydentów kilka razy w tygodniu największy udział stanowiły na odcinku z Ukrainą (57,4%), a kilka razy w miesiącu na odcinku z Białorusią (66,6%) i Litwą (66,4%).

Wykres 5. Struktura cudzoziemców (nierezydentów) przekraczających granicę lądową Polski według częstotliwości przekraczania granicy w 2018 r.

Chart 5. Structure of foreigners (non-residents) who crossed the Polish land border by frequency of crossing the border in 2018

Spośród mieszkańców Polski uczestniczących w wyjazdach za granicę (łącznie z przekroczeniami granicy na jeden dzień) w poszczególnych kwartałach 2018 r. zdecydowana większość odbyła jeden wyjazd (od 81,8% w I kwartale do 89,6% w III kwartale). W 6 i więcej wyjazdach uczestniczyło od 1,2% w III kwartale do 2,3% w I kwartale ogółu Polaków podróżujących w danym okresie. Polacy przekraczający granicę drogą powietrzną i morską uczestniczyli w wyjazdach przeważnie raz w kwartale.

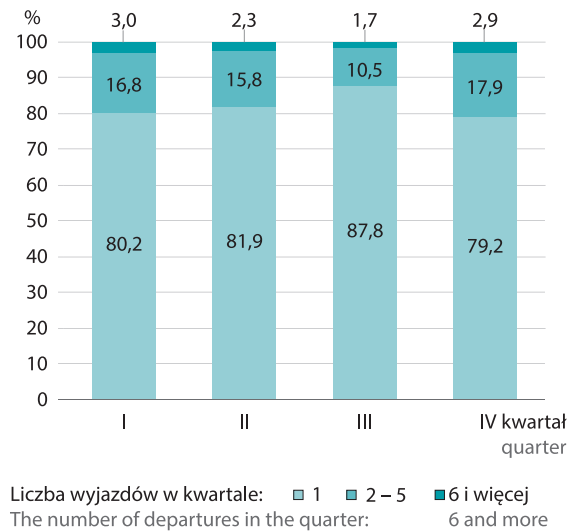
Tablica 4. Polacy (rezydenci) uczestniczący w wyjazdach zagranicznych według liczby wyjazdów w 2018 r.
 Table 4. Poles (residents) participating in trips abroad by the number of trips in 2018

Granica Border		Ogółem Total	Raz w kwartale Once a quarter	2 – 5	6 i więcej w kwartale 6 and more in a quarter
OGÓŁEM TOTAL	I	100,0	81,8	15,9	2,3
	II	100,0	84,5	13,9	1,6
	III	100,0	89,6	9,2	1,2
	IV	100,0	81,9	16,0	2,0
LĄDOWA LAND	I	100,0	80,2	16,8	3,0
	II	100,0	81,9	15,8	2,3
	III	100,0	87,8	10,5	1,7
	IV	100,0	79,2	17,9	2,9
Zewnętrzna UE EU's external	I	100,0	73,2	17,1	9,6
	II	100,0	69,3	22,3	8,3
	III	100,0	80,5	16,9	2,5
	IV	100,0	62,4	29,5	8,1
Wewnętrzna UE EU's internal	I	100,0	80,8	16,6	2,6
	II	100,0	83,4	14,7	1,9
	III	100,0	88,4	9,9	1,7
	IV	100,0	80,3	17,1	2,6
MORSKA SEA	I	100,0	98,2	1,8	0,0
	II	100,0	100,0	0,0	0,0
	III	100,0	92,2	7,8	0,0
	IV	100,0	100,0	0,0	0,0
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	I	100,0	90,6	8,8	0,7
	II	100,0	95,2	4,8	0,0
	III	100,0	96,4	3,5	0,1
	IV	100,0	90,8	9,2	0,0

Zdecydowana większość Polaków, którzy uczestniczyli w wyjazdach przez lądową granicę Polski deklarowała, że odbyła jeden wyjazd w kwartale (od 79,2% w IV kwartale do 87,8% w III kwartale). Warto jednak zauważyć, że mieszkańcy Polski przekraczający granicę na odcinku z Rosją w I i IV kwartale w większości wyjeżdżali 6 i więcej razy.

Wykres 6. Struktura Polaków (rezydentów) uczestniczących w wyjazdach zagranicznych przekraczających lądową granicę Polski według liczby wyjazdów w 2018 r.

Chart 6. Structure of Poles (residents) participating in trips abroad who crossed the Polish land border by the number of trips in 2018

Rozdział 2. Wydatki cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce i Polaków (rezydentów) za granicą

Chapter 2. Expenses of foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad

Wartość i struktura wydatków według odcinków granicy

Value and structure of expenses by sections of the border

Szacunkowa wartość towarów i usług zakupionych w Polsce przez cudzoziemców (nierezydentów) w 2018 roku ukształtowała się na poziomie 43,5 mld zł, a wydatków poniesionych za granicą przez mieszkańców Polski – 21,5 mld zł. W porównaniu z rokiem 2018 wydatki cudzoziemców były wyższe o 4,8%, a Polaków o 7,4%.

Najwyższe wydatki zarówno cudzoziemców jak i Polaków odnotowano w III kwartale (odpowiednio 12,4 mld zł i 7,5 mld zł). Najniższe wydatki cudzoziemcy (9,5 mld zł), podobnie jak i Polacy (4,3 mld zł), ponieśli w I kwartale.

Biorąc pod uwagę rodzaj granicy, najwyższe wydatki (na towary i usługi łącznie) ponieśli w 2018 r. osoby przekraczające granicę lądową: cudzoziemcy w Polsce – 36,2 mld zł, a Polacy za granicą – 12,9 mld zł. W strukturze wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce stanowiło to 83,1%, a wydatków poniesionych przez Polaków za granicą – 59,9% (w porównaniu z rokiem poprzednim było to mniej odpowiednio o 1,9 p.proc. i 2,6 p.proc.).

Z ogółu wydatków cudzoziemców poniesionych w Polsce w 2018 r. przypadło 25,7 mld zł (59,1%) na osoby przekraczające wewnętrzną granicę lądową Unii Europejskiej na terenie Polski (w porównaniu z 2017 r. o 0,1 p.proc. mniej), a 10,5 mld zł (24,1%) na zewnętrzną granicę lądową UE (w porównaniu z 2017 r. o 1,8 p.proc. mniej).

W przypadku mieszkańców Polski, przekraczających wewnętrzną granicę lądową UE, wydatki poniesione za granicą wyniosły 12,4 mld (59,9% ogółu wydatków Polaków za granicą), a przekraczających polski odcinek zewnętrznej lądowej granicy UE były stosunkowo nieduże i wyniosły 0,5 mld zł (2,3%). W przypadku granicy wewnętrznej udział wydatków utrzymał się na poziomie poprzedniego roku, natomiast w przypadku granicy zewnętrznej był mniejszy o 0,3 p.proc.

Szacunkowa wartość wydatków poniesionych przez cudzoziemców w naszym kraju i Polaków za granicą przekraczających granicę na lotniskach wyniosła odpowiednio 6,9 mld zł (15,8% ogółu wydatków cudzoziemców) i 8,1 mld zł (37,6% ogółu wydatków mieszkańców Polski) – w porównaniu z 2017 r. więcej odpowiednio o 1,9 p.proc. i 2,8 p.proc.

Wydatki za granicą podróżujących drogą morską stanowiły stosunkowo niewielki udział w wydatkach ogółem (cudzoziemców – 469,0 mln zł tj. 1,1%, Polaków – 529,9 mln zł tj. 2,5%). W przypadku cudzoziemców udział ten utrzymał się na poziomie poprzedniego roku, a w przypadku Polaków był o 0,2 p.proc. mniejszy niż w 2017 r.

Tablica 5. Wydatki cudzoziemców (nierozzydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą w 2018 r.
 Table 5. Expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad in 2018

Granica Border	Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods				Pozostałe wydatki (usługi) Other expenses (services)
		razem total	w tym of which			
			żywność i napoje bezalkoholowe food and non-alcoholic drinks	nieżywnościowe non-food products		
A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles		w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM TOTAL	A	43 502,8	34 554,8	5 303,6	24 948,6	8 948,0
	B	21 536,0	8 852,6	2 241,7	5 766,7	12 683,3
LĄDOWA LAND	A	36 154,0	31 630,0	4 592,4	23 080,5	4 523,9
	B	12 909,7	7 010,9	1 719,0	4 608,3	5 898,8
Zewnętrzna UE EU's external	A	10 464,9	10 007,2	1 308,2	8 676,7	457,7
	B	504,9	444,7	32,3	323,4	60,1
Wewnętrzna UE EU's internal	A	25 689,1	21 622,8	3 284,2	14 403,8	4 066,3
	B	12 404,8	6 566,2	1 686,7	4 284,9	5 838,7
MORSKA SEA	A	469,0	308,8	72,1	199,7	160,3
	B	529,9	170,6	51,3	107,2	359,3
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	A	6 879,8	2 616,0	639,1	1 668,3	4 263,8
	B	8 096,4	1 671,1	471,4	1 051,2	6 425,2

Wśród cudzoziemców przekraczających zewnętrzną lądową granicę UE w 2018 r., największy udział miały wydatki poniesione w Polsce przez przekraczających odcinek granicy z Ukrainą – 71,5%, następnie z Białorusią – 23,2%, a przekraczających odcinek granicy z Rosją – 5,3%. W porównaniu z 2017 r. udział wydatków nierozzydentów w Polsce, przekraczających granicę z Białorusią był wyższy o 0,3 p.proc., z Rosją kształtował się na poziomie poprzedniego roku, a przekraczających granicę z Ukrainą był niższy o 0,3 p.proc.

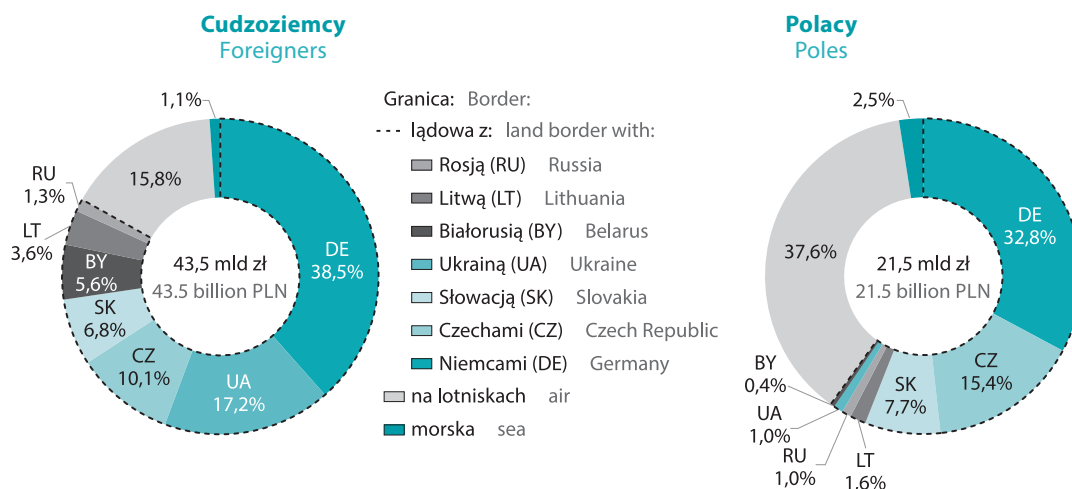
W przypadku mieszkańców Polski, którzy powracali do kraju przez zewnętrzną granicę UE, największy udział wydatków odnotowano na odcinku granicy z Rosją – 40,9%. Wydatki te były o 1,6 p.proc. mniejsze niż w 2017 r. Na drugim miejscu uplasowały się wydatki Polaków przekraczających granicę z Ukrainą, które wyniosły 40,6% ogółu wydatków Polaków poniesionych za granicą, którzy powracali przez granicę zewnętrzną (w porównaniu z 2017 r. o 0,4 p.proc. więcej), następnie z Białorusią – 18,5% (w porównaniu z 2017 r. o 1,2 p.proc. więcej).

Wydatki nierozzydentów powracających przez granicę z Niemcami były największe (65,2%) spośród czterech odcinków wewnętrznej granicy UE. Znaczny udział miały także kwoty pozostawione w naszym kraju przez cudzoziemców przekraczających granicę z Czechami (17,2%), następnie ze Słowacją (11,6%) i z Litwą (6,1%). W porównaniu z 2017 r. udział wydatków nierozzydentów w Polsce, przekraczających odcinek granicy z Czechami był wyższy o 0,1 p.proc., z Litwą i Słowacją kształtował się (odpowiednio) na niezmienionym poziomie, natomiast z Niemcami był niższy o 0,2 p.proc.

W ogólnej wartości wydatków poniesionych w 2018 r. przez Polaków za granicą, którzy powracali do kraju przez wewnętrzną granicę UE, największy udział miały wydatki przekraczających odcinek granicy z Niemcami (57,0%), następnie z Czechami (26,8%), ze Słowacją (13,4%) i z Litwą (2,8%). W przypadku odcinka granicy z Niemcami udział wydatków był większy niż przed rokiem o 0,6 p.proc., w przypadku granicy polsko-słowackiej utrzymał się na poziomie 2017 r., na granicy z Litwą i Czechami był mniejszy odpowiednio o 0,1 p.proc. i 0,5 p.proc.

Wykres 7. Struktura wydatków cudzoziemców (nierozzydentów) w Polsce i Polaków (rezydentów) za granicą w 2018 r.

Chart 7. Structure of expenses of foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad in 2018

Wartość i struktura wydatków według rodzajów wydatków i długości pobytu
Value and structure of expenses by types of expenses and length of stay

Cudzoziemcy, z ogólnej kwoty środków pieniężnych wydanych w Polsce w 2018 r., najczęściej przeznaczali na zakup towarów – 34,6 mld zł tj. 79,4% (w porównaniu z 2017 r. więcej o 2,7%). Na usługi (głównie na zakwaterowanie i wyżywienie) przeznaczali 8,9 mld zł, czyli pozostałe 20,6% (w porównaniu z 2017 r. więcej o 13,8%).

Największym zainteresowaniem obcokrajowców cieszyły się towary nieżywnościowe, na które wydali łącznie 24,9 mld zł (57,3% ogółu swoich wydatków). Na towary żywnościowe i napoje bezalkoholowe przeznaczali 5,3 mld zł (12,2%), natomiast na napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe – łącznie 4,3 mld zł (9,9%). W porównaniu z 2017 r. wydatki cudzoziemców były wyższe na wszystkie analizowane grupy asortymentowe: na żywność i napoje bezalkoholowe o 3,8%, na napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (razem) o 3,5%, a na towary nieżywnościowe o 2,3%.

Wśród cudzoziemców, przekraczających poszczególne rodzaje i odcinki granicy, występowało pewne podobieństwo, ale też i zróżnicowanie jeśli chodzi o preferencje zakupowe w Polsce.

Nierezydenci przekraczający poszczególne odcinki granicy lądowej (zarówno zewnętrznej UE jak i wewnętrznej) oraz granicę morską największe kwoty przeznaczali (w naszym kraju) na zakup towarów (głównie nieżywnościowych). Towary w strukturze wydatków cudzoziemców w Polsce przekraczających granicę lądową stanowiły – 87,5% (zewnętrzna – 95,6%, wewnętrzna – 84,2%), morską – 65,8%. W porównaniu z poprzednim rokiem były one większe na granicy lądowej o 1,7% (przy czym na zewnętrznej – niższe o 3,0%, a wewnętrznej wyższe o 4,1%) oraz na morskiej o 2,2%. W przypadku granicy na lotniskach wystąpiła pewna odmiennosc – najczęściej środków cudzoziemcy przeznaczali w Polsce na usługi – 62,0% swoich wydatków (w porównaniu z 2017 r. więcej o 20,8%).

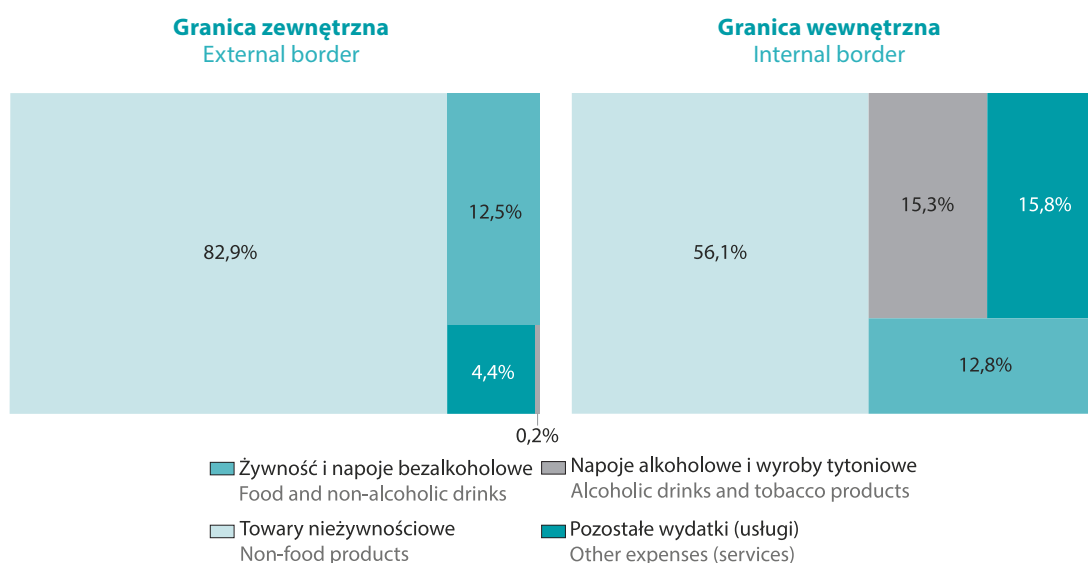
W przypadku zewnętrznej granicy UE cudzoziemcy 82,9% ze swoich wydatków w Polsce przeznaczali na zakup towarów nieżywnościowych (z tego prawie 1/4 (23,7%) na zakup materiałów do budowy, remontu i konserwacji mieszkania lub domu). Udział tej grupy towarów (materiałów) był największy wśród osób przekraczających granicę polsko-ukraińską – 24,5% w wartości ich wydatków ogółem. W 2018 r. dużym

zainteresowaniem nierezydentów w Polsce, przekraczających granicę z krajami nie należącymi do UE, cieszyły się także sprzęt gospodarstwa domowego i audiowizualny (razem) oraz akcesoria do środków transportu – odpowiednio 16,4% i 11,2% z ogólnej kwoty ich wydatków. Największe wydatki na sprzęt gospodarstwa domowego i audiowizualny wystąpiły wśród nierezydentów przekraczających granicę z Białorusią (19,0% ogółu ich wydatków poniesionych w Polsce), a na akcesoria do środków transportu wśród przekraczających odcinek granicy z Ukrainą (13,0% ogólnej kwoty ich wydatków).

Spośród towarów żywnościowych, które stanowiły 12,5% ogółu wydatków cudzoziemców w Polsce, przekraczających granicę zewnętrzną, największą popularnością cieszyły się mięso i wyroby mięsne (29,9%). Wobec 4,4% środków przeznaczonych na pozostałe wydatki (usługi) w Polsce przez ogół cudzoziemców powracających przez granicę zewnętrzną, stosunkowo najwięcej wydali przekraczający granicę z Rosją – 13,4% ogólnej kwoty swoich wydatków.

Wykres 8. Struktura wydatków cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce przekraczających zewnętrzną i wewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w 2018 r.

Chart 8. Structure of expenses of foreigners (non-residents) in Poland who crossed the European Union's external and internal border on the territory of Poland in 2018

Cudzoziemcy przekraczający wewnętrzną lądową granicę UE przeznaczyci na zakup towarów nieżywnościowych 56,1% swoich wydatków poniesionych w Polsce (z tego 46,3% na zakup paliwa). Największy odsetek z ogółu swoich wydatków poniesionych w Polsce przeznaczyci na paliwo nierezydenci przekraczający granicę z Czechami (33,8%). Nierezydenci przekraczający odcinek granicy z krajami należącymi do UE 7,0% swoich wydatków w Polsce przeznaczyci na zakup materiałów do budowy i remontu i konserwacji mieszkania lub domu. Chętnie nabywali w naszym kraju również odzież i obuwie, na które przeznaczyci 6,9% wydatków. Obie grupy asortymentowe najbardziej popularne były wśród nierezydentów przekraczających odcinek granicy Polski z Czechami (po ponad 15% z ogółu ich wydatków).

Znaczny udział w strukturze wydatków cudzoziemców w Polsce przekraczających granicę Polski z krajami UE miały także wyroby tytoniowe, na które przeznaczyci 13,0% swoich wydatków, największy odsetek przeznaczyci na ten cel przekraczający granicę z Niemcami (19,5% ogółu swoich wydatków).

Wśród towarów żywnościowych, które stanowiły 12,8% ogółu wydatków cudzoziemców w Polsce, przekraczających granicę wewnętrzną, największą popularnością (podobnie jak wśród przekraczających granicę zewnętrzną) cieszyły się mięso i wyroby mięsne (26,9%).

Tablica 6. Struktura wydatków cudzoziemców (nierzydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą w 2018 r.

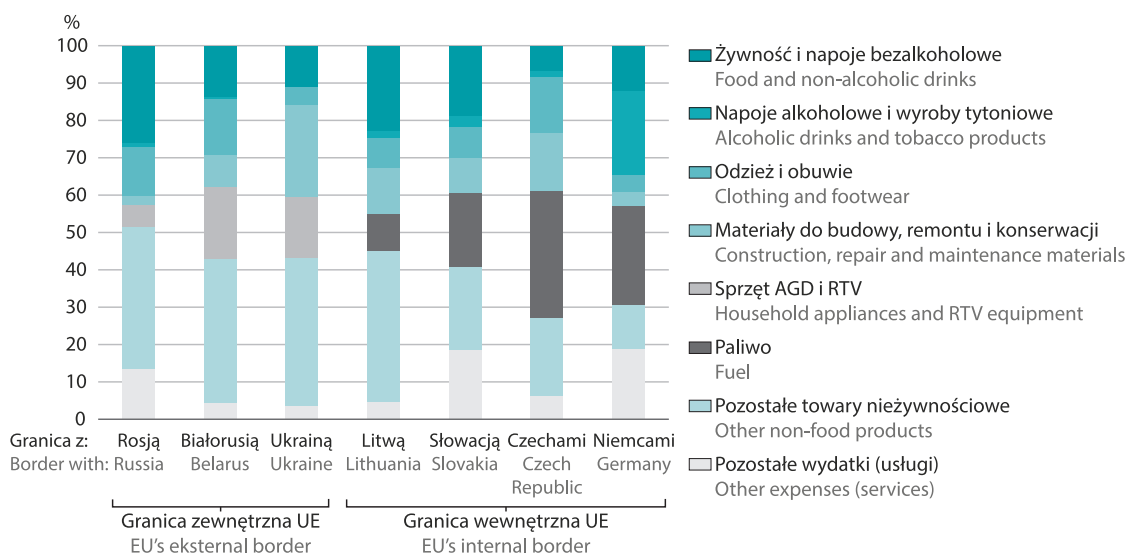
Table 6. Structure of expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad in 2018

Granica Border A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles	Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods				Pozostałe wydatki (usługi) Other expenses (services)
		razem total	w tym of which			
			żywność i napoje bezalkoholowe food and non-alcoholic drinks	nieżywnościowe non-food products		
		w odsetkach in percentage				
OGÓŁEM TOTAL	A	100,0	79,4	12,2	57,3	20,6
	B	100,0	41,1	10,4	26,8	58,9
LĄDOWA LAND	A	100,0	87,5	12,7	63,8	12,5
	B	100,0	54,3	13,3	35,7	45,7
Zewnętrzna UE EU's external	A	100,0	95,6	12,5	82,9	4,4
	B	100,0	88,1	6,4	64,1	11,9
Wewnętrzna UE EU's internal	A	100,0	84,2	12,8	56,1	15,8
	B	100,0	52,9	13,6	34,5	47,1
MORSKA SEA	A	100,0	65,8	15,4	42,6	34,2
	B	100,0	32,2	9,7	20,2	67,8
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	A	100,0	38,0	9,3	24,2	62,0
	B	100,0	20,6	5,8	13,0	79,4

Znaczną część wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce, którzy powracali przez wewnętrzną granicę UE stanowiły pozostałe wydatki (usługi) – 15,8%. Najwięcej środków na ten cel przeznaczyci cudzoziemcy przekraczający odcinek granicy z Niemcami – 18,9% ze swoich wydatków w Polsce.

Wykres 9. Struktura wydatków cudzoziemców (nierzydentów) poniesionych w Polsce przekraczających lądową granicę Polski według odcinków granicy w 2018 r.

Chart 9. Structure of expenses of foreigners (non-residents) incurred in Poland crossing the Polish land border by border sections in 2018

Mieszkańcy Polski podczas wyjazdów za granicę w 2018 r. najczęściej środków przeznaczyci na pozostałe wydatki (obejmujące głównie usługi), łącznie 12,7 mld zł, czyli 58,9% ogółu swoich wydatków – w porównaniu z 2017 r. więcej o 9,8%. Natomiast na zakup towarów 8,9 mld zł, czyli pozostałe 41,1% wydatków (w porównaniu z 2017 r. więcej o 4,0%).

Znaczne kwoty, bo 5,8 mld zł przeznaczyci Polacy za granicą na zakup towarów nieżywnościowych (26,8% swoich wydatków) oraz na żywność i napoje bezalkoholowe – 2,2 mld zł (10,4%). W porównaniu z 2017 r. wydatki Polaków, zarówno na towary nieżywnościowe, jak i na żywność i napoje bezalkoholowe były wyższe odpowiednio o 5,3% i o 2,9%.

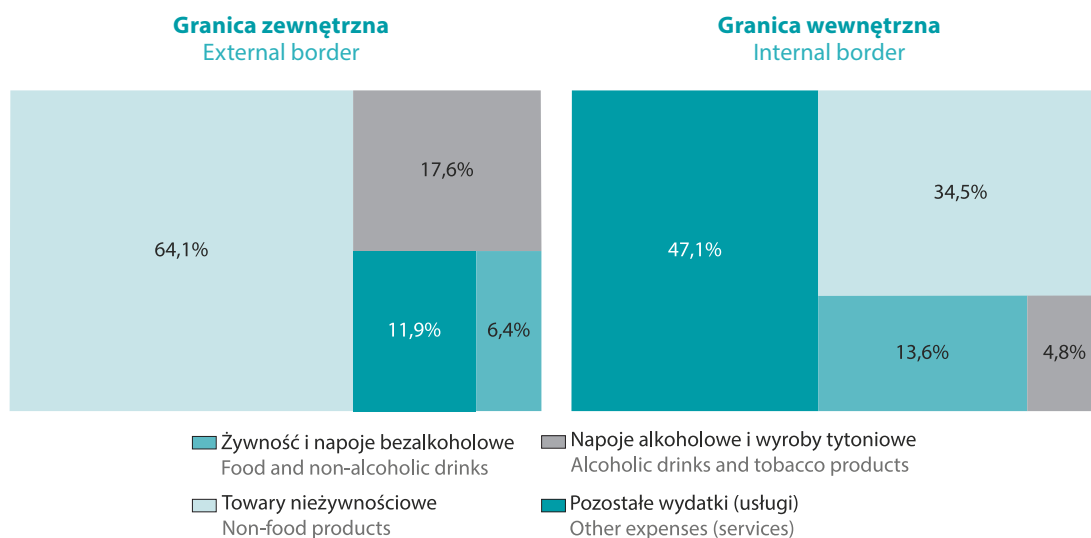
Zróznicowanie struktury wydatków poniesionych przez Polaków za granicą występowało wśród powracających przez poszczególne rodzaje i odcinki granicy. Polacy przekraczający zewnętrzną granicę lądową UE przeznaczyci za granicą na towary 88,1% ogółu swoich wydatków i 11,9% na usługi, podczas gdy przekraczający wewnętrzną granicę lądową UE odpowiednio 52,9% i 47,1%, granicę morską – 32,2% i 67,8%, a powracający drogą lotniczą – 20,6% i 79,4%.

W porównaniu z 2017 r. wydatki Polaków poniesione za granicą na zakup towarów, którzy powracali do kraju przez granicę na lotniskach oraz lądową wewnętrzną UE były wyższe odpowiednio o 13,3%, i 2,7%. Z kolei wśród przekraczających granicę zewnętrzną lądową oraz granicę morską wydatki te były niższe odpowiednio o 4,9% i o 0,3%.

Wydatki na usługi poniesione za granicą przez Polaków powracających przez granicę na lotniskach, lądową wewnętrzną i morską były wyższe niż w poprzednim roku odpowiednio o: 16,5%, 3,9% i 1,6%. Powracający przez granicę lądową zewnętrzną ponieśli niższe wydatki niż w poprzednim roku – o 2,2%.

Wykres 10. Struktura wydatków Polaków (rezydentów) za granicą przekraczających zewnętrzną i wewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w 2018 r.

Chart 10. Structure of expenses of Poles (residents) abroad who crossed the European Union's external and internal border on the territory of Poland in 2018

Priorytety zakupowe (za granicą) mieszkańców Polski przekraczających poszczególne odcinki granicy zewnętrznej od lat pozostają podobne. W 2018 r. większość, bo 64,1% wydatkowanych za granicą środków Polacy przeznaczyci na zakup towarów nieżywnościowych, w tym głównie paliwa. Największy odsetek przeznaczyci na paliwo Polacy powracający przez granicę z Rosją (72,2% ogółu swoich wydatków poniesionych za granicą). Polacy przekraczający zewnętrzną granicę UE na napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (razem) przeznaczyci 17,6% swoich wydatków (powracający przez granicę z Ukrainą – 18,0%, z Rosją – 17,7%, z Białorusią – 16,7%).

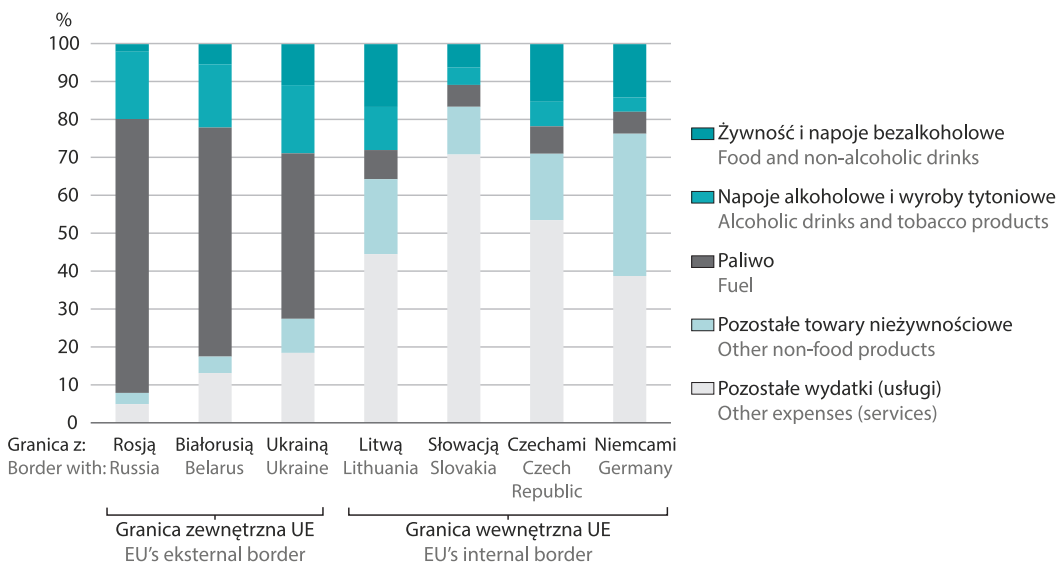
Znaczącą pozycję wśród wydatków rezydentów przekraczających granicę zewnętrzną UE stanowiły pozostałe wydatki (usługi). Największy odsetek przeznaczyli na ten cel przekraczający granicę z Ukrainą (18,4% ogółu swoich wydatków poniesionych za granicą). Grupą asortymentową, na którą mieszkańcy Polski powracający przez granicę zewnętrzną UE przeznaczyli najmniej swoich wydatków (6,4%) była żywność i napoje bezalkoholowe. Największy odsetek na takie wydatki odnotowano wśród przekraczających odcinek granicy polsko-ukraińskiej – 11,0% w ogólnej kwocie ich wydatków.

Mieszkańcy Polski przekraczający wewnętrzną lądową granicę UE znaczne kwoty (47,1% swoich wydatków) przeznaczyli w czasie pobytu za granicą na pozostałe wydatki (usługi). Były one zróżnicowane w zależności od odcinka granicy, który przekraczali. Najwięcej środków na usługi przeznaczyli przekraczający odcinek granicy ze Słowacją (70,7% ogółu swoich wydatków), następnie z Czechami (53,4%), Litwą (44,4%), a najmniej przekraczający odcinek granicy z Niemcami (38,7%).

Istotną pozycję w strukturze wydatków zrealizowanych przez Polaków za granicą, którzy powrócili przez wewnętrzną granicę UE i Polski, stanowiły zakupy towarów nieżywnościowych – 34,5% (z tego na odzież i obuwie 27,4%). Największy odsetek (wydatków na towary nieżywnościowe) przeznaczyli rezydenci przekraczający granicę z Niemcami – 43,3% swoich wydatków, z tego na odzież i obuwie 31,1%. Powracający przez granicę wewnętrzną UE do kraju Polacy na żywność i napoje bezalkoholowe wydali za granicą 13,6% ze swoich wydatków (z tego 27,4% na produkty zbożowe i wyroby cukiernicze).

Wykres 11. Struktura wydatków Polaków (rezydentów) przekraczających lądową granicę Polski według odcinków granicy w 2018 r.

Chart 11. Structure of expenses of Poles (residents) crossing the Polish land border by border sections in 2018

Preferencje zakupowe Polaków za granicą, powracających przez granicę z krajami nie należącymi do UE, były w pewnym stopniu podobne do preferencji wydatkowych cudzoziemców w Polsce przekraczających granicę wewnętrzną UE. W obu przypadkach, w strukturze wydatków, znaczną pozycję stanowiły zakupy paliwa (w przypadku Polaków – 58,4% ogółu wydatków, w przypadku cudzoziemców – 25,9%, był to największy udział spośród badanego asortymentu towarów) oraz wyrobów tytoniowych i alkoholowych (w przypadku Polaków: 17,6%, a w przypadku cudzoziemców: 15,3%).

Wydatki poniesione przez cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą były również zróżnicowane w zależności od długości pobytu i odcinka granicy, który przekraczali.

Wydatki cudzoziemców w Polsce, którzy przyjeżdżali na 1 dzień (nie korzystali z noclegu) wyniosły 22,6 mld zł, a korzystających z co najmniej 1 noclegu – 20,9 mld zł. W ogólnej strukturze wydatków

cudzoziemców poniesionych w Polsce stanowiły one odpowiednio 51,9% i 48,1%. Większość swoich wydatków cudzoziemcy przeznaczali na zakup towarów – 95,1% w przypadku podróży jednodniowych i 62,5% w przypadku podróży z co najmniej 1 noclegiem.

Wydatki Polaków za granicą, którzy wyjeżdżali za granicę na 1 dzień (bez noclegu) wyniosły 8,4 mld zł, a korzystających z co najmniej 1 noclegu – 13,2 mld zł. W strukturze wydatków stanowiły one odpowiednio 38,9% i 61,1%. Polacy podróżujący za granicę na 1 dzień większość (72,1%) swoich wydatków przeznaczali na zakup towarów, natomiast korzystający z co najmniej 1 noclegu – 21,3%.

Mieszkańcy Polski relatywnie więcej środków wydali za granicą na usługi aniżeli cudzoziemcy w Polsce. W strukturze wydatków stanowiły one odpowiednio: w przypadku podróży bez noclegu – 27,9% (Polacy) i 4,9% (cudzoziemcy), a z noclegiem – 78,7% i 37,5%.

Średnie wydatki

Average expenses

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemca (nierezydenta) w 2018 r. ukształtowały się na poziomie 503 zł (w 2017 r. – 493 zł), a średnie wydatki poniesione za granicą przez 1 mieszkańca Polski wyniosły 363 zł (w poprzednim roku 355 zł). Spośród nierezydentów największe średnie wydatki na 1 osobę ponieśli przekraczający granicę morską, a następnie na lotniskach (po ok. 2-krotnie większe niż w przypadku granicy lądowej). Również w przypadku Polaków powracających drogą morską i powietrzną przeciętne wydatki przypadające na 1 osobę (za granicą) były znacznie większe (po około 3-krotnie) niż przekraczających granicę lądową.

Tablica 7. Średnie wydatki poniesione przez 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą w 2018 r.

Table 7. Average expenses incurred by one foreigner (non-resident) and one Pole (resident) abroad in Poland in 2018

Granica Border	Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods			Pozostałe wydatki (usługi) Other expenses (services)	
		razem total	w tym of which			
			żywność i napoje bezalkoholowe food and non-alcoholic drinks	nieżywnościowe non-food products		
		w zł in PLN				
OGÓŁEM TOTAL	A	503,18	399,68	61,34	288,57	103,50
	B	362,88	149,17	37,77	97,17	213,72
LĄDOWA LAND	A	465,34	407,12	59,11	297,07	58,23
	B	270,57	146,94	36,03	96,58	123,63
Zewnętrzna UE EU's external	A	715,33	684,05	89,42	593,10	31,28
	B	237,62	209,32	15,18	152,20	28,30
Wewnętrzna UE EU's internal	A	407,35	342,87	52,08	228,40	64,48
	B	272,11	144,03	37,00	93,99	128,07
MORSKA SEA	A	1 064,51	700,80	163,66	453,28	363,71
	B	886,62	285,38	85,89	179,32	601,24
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	A	826,67	314,34	76,80	200,47	512,33
	B	733,63	151,43	42,71	95,26	582,21

Średnie wydatki cudzoziemców w Polsce (na 1 osobę) powracających przez granicę lądową z krajami nie należącymi do UE były 75,6% większe niż przekraczających wewnętrzną granicę lądową UE. Z kolei średnie wydatki Polaka (za granicą) przekraczającego granicę lądową z krajami nie należącymi do UE były o 12,7% niższe niż przekraczającego wewnętrzną granicę lądową UE.

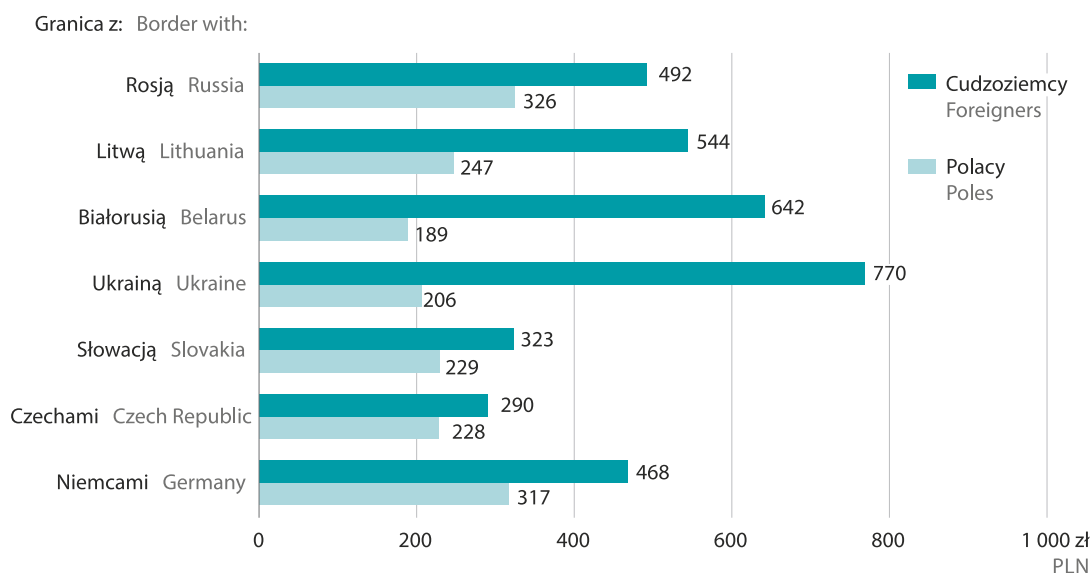
Przeciętnie 1 cudzoziemiec przekraczający polski odcinek zewnętrznej lądowej granicy UE wydał w 2018 r. w Polsce 715 zł i było to 3 razy więcej niż wydatki poniesione za granicą przez Polaka (238 zł) przekraczającego analizowany odcinek granicy. W porównaniu z 2017 r. średnie wydatki przekraczającego odcinek granicy z krajami nie należącymi do UE, zarówno cudzoziemca w Polsce, jak i Polaka za granicą były wyższe odpowiednio o 3,0% i o 0,9%. W przypadku granicy zewnętrznej, najwięcej średnio wydał 1 cudzoziemiec przekraczający granicę polsko-ukraińską – 770 zł, a najmniej granicę polsko-rosyjską – 492 zł. Z kolei Polak powracający w 2018 r. przez granicę zewnętrzną UE średnio najwięcej wydał za granicą polsko-rosyjską – 326 zł, a najmniej za granicą polsko-białoruską – 189 zł.

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemca przekraczającego w 2018 r. polski odcinek wewnętrznej lądowej granicy z krajami UE ukształtowały się na poziomie 407 zł i były o 49,7% wyższe niż wydatki poniesione za granicą przez Polaka (272 zł) przekraczającego analizowany odcinek granicy (w porównaniu z poprzednim rokiem średnie wydatki cudzoziemca w Polsce były wyższe o 1,6%, a Polaka za granicą utrzymały się na poziomie 2017 r.). W przypadku granicy wewnętrznej UE najwięcej średnio wydał cudzoziemiec w 2018 r. przekraczający granicę z Litwą (544 zł), a najmniej z Czechami (290 zł). Z kolei wśród Polaków powracających do kraju przez wewnętrzną granicę UE, największe średnie wydatki wystąpiły wśród przekraczających granicę z Niemcami (317 zł/1 osobę), a najmniej w przypadku przekraczających odcinek granicy z Czechami (228 zł/1 osobę).

W 2018 r. na zakup towarów cudzoziemiec przeciętnie wydał w Polsce 400 zł (średnia dla ogółu przekraczających), podczas gdy średnie wydatki 1 Polaka za granicą na ten cel ukształtowały się na poziomie 149 zł. Na usługi 1 cudzoziemiec przebywający w Polsce wydał przeciętnie 103 zł, natomiast mieszkańiec Polski wydał za granicą – 214 zł, ponad dwukrotnie więcej niż cudzoziemiec.

Wykres 12. Średnie wydatki 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą przekraczających lądową granicę Polski w 2018 r.

Chart 12. Average expenses of one foreigner (non-resident) in Poland and one Pole (resident) abroad who crossed the Polish land border in 2018

Tablica 8. Średnie wydatki poniesione przez 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą przekraczającego lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.

Table 8. Average expenses incurred by one foreigner (non-resident) in Poland and one Pole (resident) abroad who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of purchase in 2018

Wyszczególnienie Specification A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles		Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods			Pozostałe wy- datki (usługi) Other expen- ses (services)
			razem total	w tym of which		
				żywność i napoje bez- alkoholowe food and non- -alcoholic drinks	nieżywno- ściowe non-food products	
			w zł	in PLN		
GRANICA ŁĄDOWA LAND BORDER	A	481,36	422,15	61,41	307,56	59,21
	B	295,22	160,33	39,31	105,39	134,89
Do 50 km Up to 50 km	A	367,98	343,71	49,42	249,17	24,27
	B	224,98	164,15	40,25	106,60	60,83
w tym do 30 of which up to 30	A	343,20	322,78	47,04	226,56	20,42
	B	235,52	172,37	40,09	113,38	63,15
51-100	A	674,10	605,43	82,96	482,96	68,66
	B	209,22	110,12	27,59	69,22	99,10
Powyżej 100 km Above 100 km	A	1 082,10	812,14	124,35	577,95	269,96
	B	545,69	176,30	42,92	121,37	369,38
GRANICA ZEWNĘTRZNA UE EU'S EXTERNAL BORDER	A	745,01	712,46	93,27	617,60	32,56
	B	243,47	214,47	15,55	155,95	29,00
Do 50 km Up to 50 km	A	731,67	719,92	95,03	623,91	11,75
	B	241,86	227,96	13,61	169,51	13,90
w tym do 30 of which up to 30	A	711,54	703,93	92,26	611,09	7,61
	B	235,50	223,91	13,57	166,49	11,59
51-100	A	702,20	667,59	87,57	576,88	34,60
	B	227,81	141,99	22,44	89,72	85,82
Powyżej 100 km Above 100 km	A	903,97	746,09	92,54	650,94	157,89
	B	263,67	121,93	30,21	60,40	141,73
GRANICA WEWNĘTRZNA UE EU'S INTERNAL BORDER	A	419,98	354,57	54,00	235,38	65,42
	B	297,79	157,64	40,49	102,87	140,16
Do 50 km Up to 50 km	A	297,50	270,81	40,59	176,55	26,69
	B	223,85	159,88	42,03	102,38	63,97
w tym do 30 of which up to 30	A	282,21	259,67	39,55	162,88	22,54
	B	235,52	168,07	42,30	108,95	67,45
51-100	A	638,13	525,89	77,06	362,77	112,25
	B	208,95	109,65	27,66	68,92	99,29
Powyżej 100 km Above 100 km	A	1 116,42	824,87	130,48	563,88	291,55
	B	551,61	177,45	43,19	122,65	374,16

Spośród trzech przedziałów odległości od granicy lądowej (0-50 km, 51-100 i powyżej 100 km), największe przeciętne wydatki 1 cudzoziemca w Polsce odnotowano w odległości większej niż 100 km (1082 zł). Wydatki te były znacznie większe (o 194%) niż przeciętne wydatki poniesione przez cudzoziemca w odległości do 50 km od granicy i o 61% większe niż wydatki poniesione w pasie 51-100 km. Wśród przeciętnych wydatków zrealizowanych przez cudzoziemca w każdym z analizowanych przedziałów odległości dominowały wydatki na towary. Najbliżej granicy (w odległości do 50 km), zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej, wydatki na towary miały największy udział, a najmniejszy w odległości większej niż 100 km od granicy. Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku przekraczających odcinki granicy z poszczególnymi krajami.

Wśród mieszkańców Polski największe przeciętne wydatki poniesione za granicą przez 1 osobę odnotowano w odległości większej niż 100 km od granicy naszego kraju (546 zł). Podobne zjawisko miało miejsce w przypadku cudzoziemców. Wydatki Polaków poniesione najdalej od granicy (dalej niż 100 km) były znacznie większe (o 161%) niż wydatki poniesione w pasie 51-100 km, jak również znacznie większe (o 143%) niż przeciętne wydatki poniesione za granicą przez mieszkańca Polski w pasie do 50 km od granicy.

Wśród przeciętnych wydatków mieszkańca Polski poniesionych za granicą w odległości do 50 km, zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej wydatki na towary miały największy udział, a najmniejszy w odległości większej niż 100 km od granicy. Analogiczna sytuacja wystąpiła w przypadku przekraczających większość odcinków granicy z poszczególnymi krajami.

Średnie wydatki poniesione przez cudzoziemca w Polsce, którego czas pobytu nie przekraczał 1 dnia, kształtowały się na poziomie 339 zł (łącznie dla przekraczających wszystkie rodzaje granic). Największe przeciętne wydatki poniósł cudzoziemiec przekraczający granicę zewnętrzną UE – 674 zł (wewnętrzną – 274 zł). Najniższe średnie wydatki wśród nierezydentów przebywających w naszym kraju nie dłużej niż 1 dzień odnotowano wśród powracających drogą lotniczą – 113 zł/1 osobę.

Przeciętne wydatki cudzoziemca przebywającego w Polsce dłużej niż 1 dzień wyniosły w 2018 r. 1049 zł i były 3-krotnie większe aniżeli wydatki osoby nie korzystającej z noclegu. Największe przeciętne wydatki cudzoziemca w Polsce, korzystającego przynajmniej z 1 noclegu, odnotowano wśród opuszczających nasz kraj drogą morską – 1207 zł, a najmniejsze wśród powracającego przez zewnętrzną granicę UE – 888 zł (przeciętne wydatki nierezydenta opuszczającego Polskę drogą lądową przez granicę wewnętrzną UE wyniosły 1062 zł).

Mieszkaniec Polski, którego czas pobytu za granicą nie przekraczał 1 dnia wydał średnio 196 zł. Największe przeciętne wydatki (zagraniczne) wśród Polaków nie korzystających z noclegu odnotowano wśród powracających drogą morską – 507 zł, a najmniejsze drogą lądową – 192 zł (wewnętrzną UE – 190 zł, zewnętrzną UE – 237 zł). Rezydent powracający do kraju drogą powietrzną przeciętnie wydał za granicą 331 zł.

Średnie wydatki mieszkańca Polski przebywającego za granicą dłużej niż 1 dzień (793 zł) były 4-krotnie większe aniżeli wydatki osoby nie korzystającej z noclegu. Największe przeciętne wydatki poniesione za granicą przez Polaków, którzy korzystali przynajmniej z 1 noclegu, odnotowano wśród powracających do Polski drogą morską – 984 zł/1 osobę, a najmniejsze wśród powracających przez zewnętrzną lądową granicę UE – 243 zł/1 osobę. Przeciętne wydatki rezydenta (za granicą) powracającego do Polski drogą lądową przez granicę wewnętrzną UE wyniosły 844 zł.

Osoba przebywająca za granicą dłużej niż 1 dzień poniosła, w porównaniu z przebywającą za granicą 1 dzień, wielokrotnie większe przeciętne wydatki na usługi. Dla rezydenta wyniosły one 624 zł (łącznie dla przekraczających wszystkie rodzaje granic) i były większe o 231 zł (o 59%) aniżeli średnie dla cudzoziemca przebywającego w Polsce dłużej niż 1 dzień. Mieszkańcy Polski przebywający za granicą nie dłużej niż 1 dzień wydali na usługi średnio 55 zł/1 osobę, a cudzoziemcy w Polsce 17 zł/1 osobę.

Tablica 9. Średnie wydatki poniesione przez 1 cudzoziemca (nierezydenta) w Polsce oraz 1 Polaka (rezydenta) za granicą według czasu pobytu w 2018 r.

Table 9. Average expenses incurred by one foreigner (non-resident) and one Pole (resident) abroad in Poland by time of stay in 2018

Granica Border A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles	Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods			Pozostałe wydatki (usługi) Other expenses (services)	
		razem total	w tym of which			
			żywność i napoje bezalkoholowe food and non-alcoholic drinks	nieżywnościowe non-food products		
w mln zł in million PLN						
Wyjazd bez noclegu Trip without accommodation						
OGÓŁEM TOTAL	A	339,38	322,83	46,35	235,89	16,56
	B	196,10	141,44	35,74	90,24	54,66
LĄDOWA LAND	A	347,31	331,74	47,26	242,94	15,57
	B	192,20	138,12	34,01	89,42	54,08
Zewnętrzna UE EU's external	A	674,08	670,58	91,12	578,02	3,49
	B	236,79	226,82	13,25	167,73	9,97
Wewnętrzna UE EU's internal	A	273,53	255,23	37,35	167,29	18,30
	B	190,14	134,02	34,96	85,80	56,12
MORSKA SEA	A	327,59	243,41	37,96	184,04	84,19
	B	507,44	162,52	96,18	40,92	344,93
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	A	113,15	70,62	20,66	36,05	42,53
	B	331,38	288,76	106,16	133,88	42,62
Wyjazd z 1 lub więcej noclegami Trip with 1 or more nights						
OGÓŁEM TOTAL	A	1 048,90	656,48	111,47	464,60	392,42
	B	792,80	169,09	43,02	115,04	623,71
LĄDOWA LAND	A	1 025,54	765,12	115,56	554,08	260,42
	B	815,56	208,27	50,10	146,43	607,29
Zewnętrzna UE EU's external	A	888,35	740,88	82,35	656,65	147,47
	B	243,03	95,20	27,73	50,94	147,83
Wewnętrzna UE EU's internal	A	1 061,69	771,51	124,31	527,04	290,19
	B	843,86	213,86	51,20	151,15	630,00
MORSKA SEA	A	1 207,01	790,25	188,04	506,37	416,76
	B	983,83	316,88	83,25	214,80	666,95
NA LOTNISKACH AT AIRPORTS	A	1 091,50	405,58	97,68	262,11	685,92
	B	770,31	138,90	36,93	91,73	631,41

Wartość wydatków ponoszonych przez cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą związana jest ze sposobem podróżowania, celami podróży czy też z długością pobytu. Wpływ na ich wysokość ma opłacalność dokonywania zakupów, sytuacja międzynarodowa oraz zmiany przepisów dotyczących przekraczania granicy, które wprowadzają ułatwienia lub ograniczenia w handlu między państwami.

Rozdział 3. Mały ruch graniczny

Chapter 3. Local border traffic

Mały ruch graniczny (MRG) – regularne przekraczanie zewnętrznej granicy lądowej przez osoby zamieszkujące strefę przygraniczną w celu pobytu w strefie przygranicznej, na przykład ze względów społecznych, kulturalnych lub uzasadnionych powodów ekonomicznych lub ze względów rodzinnych, przez okres nieprzekraczający limitów czasu ustanowionych w rozporządzeniu.⁷

Przystąpienie Polski do strefy Schengen zapewniło swobodę przepływu osób na granicy RP z państwami członkowskimi Unii Europejskiej, ale spowodowało także pewne utrudnienia w przekraczaniu granicy przez cudzoziemców zza wschodniej granicy (konieczność posiadania wiz). W celu ułatwienia przekraczania granicy polsko-ukraińskiej została podpisana umowa o zasadach małego ruchu granicznego z Ukrainą, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2009 r.

Polska podpisała także umowę o zasadach małego ruchu granicznego z Rosją, która weszła w życie 27 lipca 2012 r., jednak od dnia 4 lipca 2016 r. pozostaje ona zawieszona. Podpisana została również umowa o małym ruchu granicznym z Białorusią, która wymaga ratyfikacji przez stronę białoruską.

Rozwiązania przyjęte w umowach o małym ruchu granicznym mają na celu sprzyjanie rozwojowi wszechstronnej współpracy transgranicznej państw, które zawarły umowę. Z ułatwień przewidzianych postanowieniami umowy mogą korzystać mieszkańcy strefy przygranicznej. W przypadku granicy polsko-ukraińskiej mały ruch graniczny, od momentu obowiązywania umowy, miał większe znaczenie dla obywateli Ukrainy niż Polski, gdyż Polacy mogli podróżować i przebywać na terytorium Ukrainy do 90 dni bez konieczności posiadania wiz. 11 czerwca 2017 r. został zniesiony obowiązek posiadania wizy przez obywateli Ukrainy, posiadających paszport biometryczny, podróżujących do Polski i innych krajów strefy Schengen.⁸

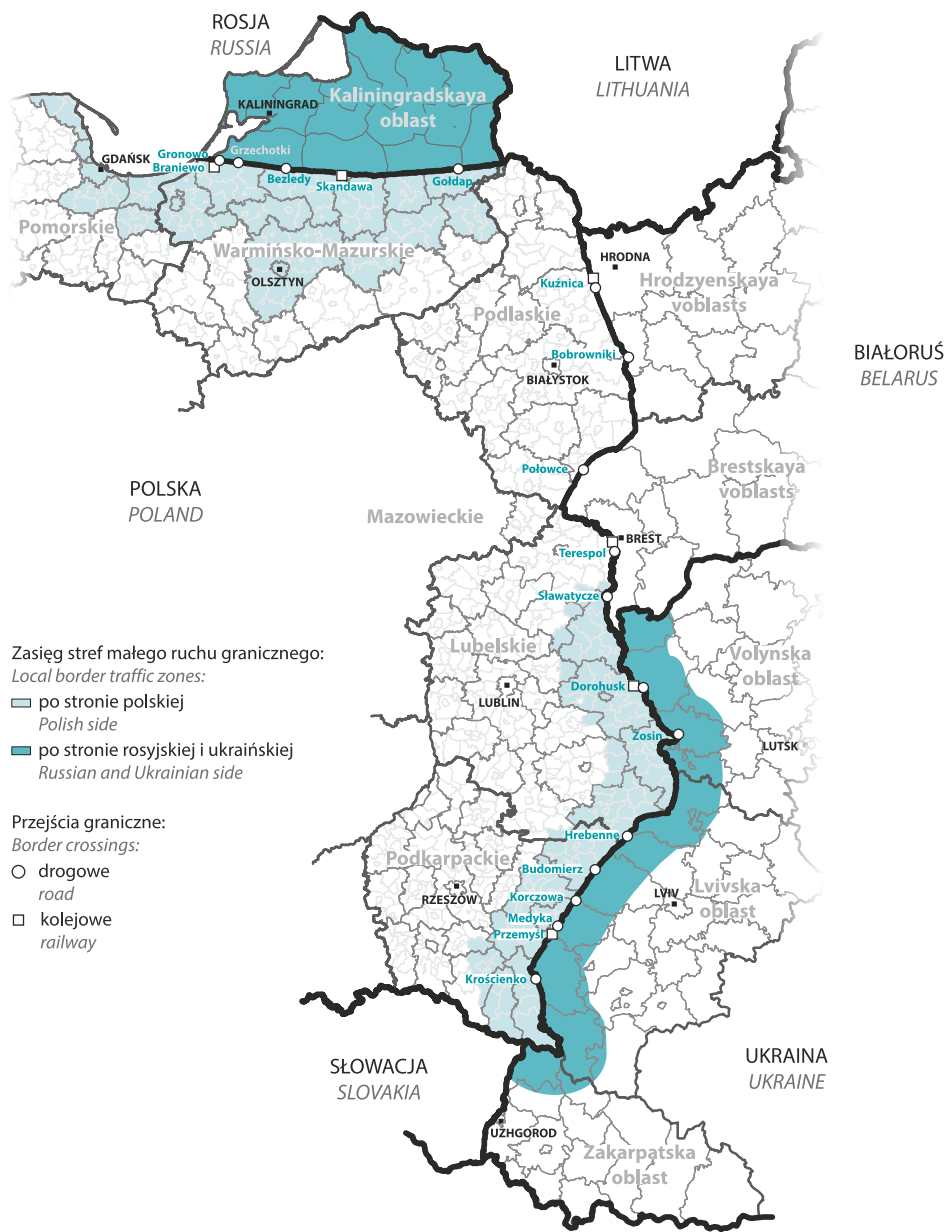
Strefa przygraniczna – strefa, która nie sięga dalej niż 30 kilometrów od granicy. Jednostki podziału administracyjnego, które mają być uznane za strefę przygraniczną, są określane przez zainteresowane państwa w umowach dwustronnych. Jeżeli część którejkolwiek takiej jednostki jest położona między 30 a 50 kilometrem od linii granicy, uznaje się ją mimo to za część strefy przygranicznej. Strefa przygraniczna obejmuje także obszary wymienione w załączniku do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r.¹⁰

Zgodnie z zawartą umową, w skład polskiej strefy przygranicznej z Ukrainą wchodzi 1575 miejscowości położonych w 97 gminach i 19 powiatach. Z tego na terenie województwa podkarpackiego znajduje się 588 miejscowości położonych w 43 gminach i 8 powiatach. Natomiast na terenie województwa lubelskiego znajduje się 987 miejscowości położonych w 54 gminach i 11 powiatach. W strefie przygranicznej znajdują się m.in. Przemyśl, Jarosław, Sanok, Zagórz, Żurawica, Lubaczów, Lesko oraz Tomaszów Lubelski, Hrubieszów i Włodawa. Gminy strefy przygranicznej po stronie polskiej obejmują łącznie obszar 13,4 tys. km², który zamieszkuje ok. 0,8 mln ludności. Ukraińska strefa przygraniczna obejmuje 1111 miejscowości znajdujących się w 23 rejonach. W skład tej strefy wchodzi: 7 rejonów z obwodu wołyńskiego, w tym szacki, lubomelski i włodzimierski w całości; 12 rejonów z obwodu lwowskiego, w tym rejony sokalski, mościski, starosamborski i turczański w całości; 4 rejony z obwodu zakarpackiego, w tym wielkoberezeński w całości. Rejony strefy przygranicznej po stronie ukraińskiej obejmują łącznie obszar 24,0 tys. km², który zamieszkuje ok. 1,2 mln ludności.

⁷ Rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz. Urz. UE nr L 405 z dnia 30 grudnia 2006 r.), z późn. zm.

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/850 z dnia 17 maja 2017 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz. U. UE L 133 z dnia 22 maja 2017 r.).

Mapa 2. Strefy małego ruchu granicznego
 Map 2. Local border traffic zones

Zezwolenie na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego – specjalny dokument, który uprawnia mieszkańców strefy przygranicznej do przekraczania zewnętrznej granicy lądowej w ramach zasad małego ruchu granicznego. W celu wdrożenia zasad małego ruchu granicznego państwa członkowskie są upoważnione do zawierania umów dwustronnych z sąsiadującymi państwami trzecimi zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu.¹¹

W 2018 r. Komenda Główna Straży Granicznej odnotowała 5,3 mln przekroczeń granicy polsko-ukraińskiej przez cudzoziemców w ramach małego ruchu granicznego. Stanowiło to 26,9% ogółu przekroczeń granicy z Ukrainą przez cudzoziemców. Porównywalny wskaźnik w poprzednim roku wyniósł 40,9%, a zarejestrowano wówczas 8,5 mln odpraw. Mały ruch graniczny, od momentu wejścia w życie umowy, charakteryzował się do 2016 r. wyraźną tendencją rosnącą i wysoką dynamiką. Na przykład w 2015 r. odnotowano prawie trzy razy więcej przekroczeń niż w 2010 r. Zniesienie obowiązku posiada wiz przez obywateli Ukrainy podróżujących do UE przyczyniły się do spadku liczby podróżujących korzystających z ułatwień w przekraczaniu granicy w ramach małego ruchu granicznego.

Tablica 10. Mały ruch graniczny osób na granicy polsko-ukraińskiej w 2018 r.
Table 10. Passenger local border traffic on the Polish-Ukrainian border in 2018

Wyszczególnienie Specification	Rodzaj przejścia Type of crossing	Przekroczenia granicy Crossings of the border		
		ogółem total	do Polski to Poland	z Polski from Poland
		w tys. in thousand		
CUDZOZIEMCY FOREIGNERS		5 280,0	2 640,0	2 640,0
Województwo lubelskie Lubelskie Voivodship		2 327,9	1 170,6	1 157,3
w tym: of which:				
Dorohusk	drogowe, kolejowe road, railway	429,5	200,9	228,6
Hrebenne	drogowe road	760,4	386,7	373,7
Zosin	drogowe road	740,2	387,3	352,9
Województwo podkarpackie Podkarpackie Voivodship		2 952,1	1 469,3	1 482,8
w tym: of which:				
Budomierz	drogowe road	437,1	213,4	223,7
Korczowa	drogowe road	721,2	360,6	360,5
Krościenko	drogowe road	475,8	241,6	234,2
Medyka	drogowe road	1 317,3	653,2	664,1

Źródło: dane Komendy Głównej Straży Granicznej.
Source: data of the Border Guard Main Headquarters.

⁹ Rozporządzenie nr 1931/2006 ... op. cit.

W ramach MRG większość (69,7%) cudzoziemców przekraczała granicę kilka razy w tygodniu, przekraczający granicę kilka razy w miesiącu stanowili 24,7%, codziennie – 3,9%, kilka razy w kwartale – 1,2%, a kilka razy w roku lub rzadziej – 0,5%. Należy zauważyć, że udział cudzoziemców przekraczających granicę w ramach MRG codziennie oraz kilka razy w tygodniu był wyższy (odpowiednio o 0,6 i 12,4 p.proc.) niż w przypadku ogółu przekroczeń granicy polsko-ukraińskiej przez wszystkich cudzoziemców. Z kolei w przypadku przekroczeń granicy kilka razy w miesiącu, kilka razy w kwartale oraz kilka razy w roku lub rzadziej sytuacja była odwrotna (udział był mniejszy odpowiednio o: 5,4 p.proc., 4,0 i 3,6 p.proc.).

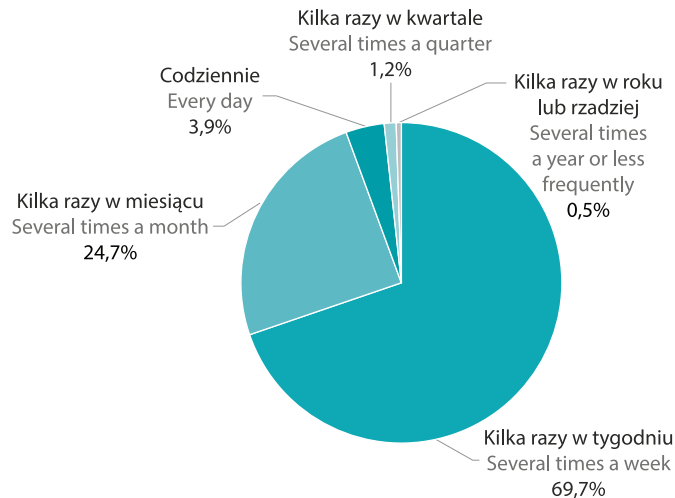
Tablica 11. Cudzoziemcy (nierezydenci) przekraczający granicę Polski w ramach małego ruchu granicznego według częstotliwości przekraczania granicy w 2018 r.

Table 11. Foreigners (non-residents) who crossed the Polish border as part of local border traffic by frequency of crossing the border in 2018

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Codziennie Every day	Kilka razy w tygodniu Several times a week	Kilka razy w miesiącu Several times a month	Kilka razy w kwartale Several times a quarter	Kilka razy w roku lub rzadziej Several times a year or less fre- quently
		przekroczenia granicy w odsetkach			crossings of the border in percent		
Granica z Ukrainą Border with Ukraine	I	100,0	3,7	69,3	25,4	1,2	0,5
	II	100,0	3,1	67,3	27,9	1,4	0,4
	III	100,0	4,7	68,6	25,0	1,2	0,5
	IV	100,0	4,0	73,8	20,5	1,1	0,7
	I-IV	100,0	3,9	69,7	24,7	1,2	0,5
Województwo lubelskie Lubelskie Voivodship	I	100,0	2,0	62,8	33,6	1,3	0,3
	II	100,0	0,6	59,7	37,0	1,9	0,6
	III	100,0	1,5	65,9	30,4	1,5	0,7
	IV	100,0	1,8	70,9	24,4	1,5	1,5
	I-IV	100,0	1,5	64,9	31,3	1,5	0,8
Województwo podkarpackie Podkarpackie Voivodship	I	100,0	5,1	74,6	18,8	1,0	0,6
	II	100,0	4,9	73,1	20,9	0,9	0,2
	III	100,0	7,2	70,5	20,9	1,0	0,4
	IV	100,0	5,7	76,0	17,4	0,7	0,1
	I-IV	100,0	5,7	73,5	19,5	0,9	0,3

Wykres 13. Częstotliwość przekraczania granicy Polski z Ukrainą przez cudzoziemców (niezzydentów) w ramach małego ruchu granicznego w 2018 r.

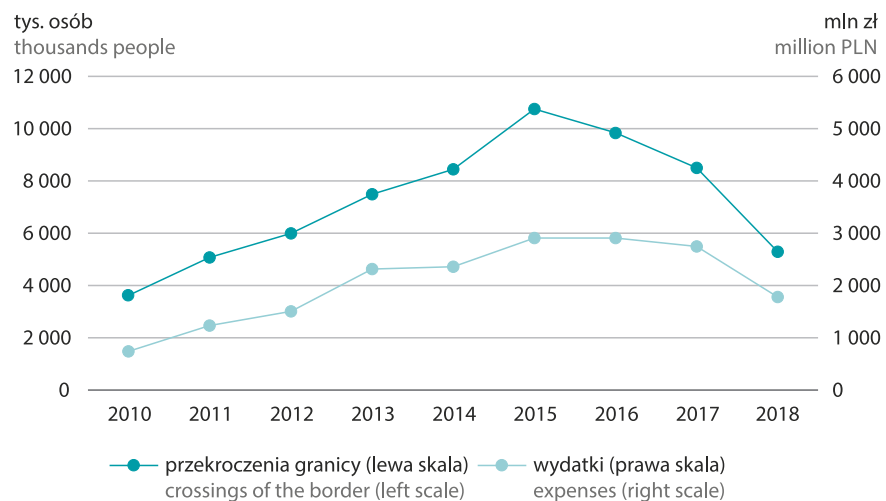
Chart 13. Frequency of crossing Poland's border with Ukraine by foreigners (non-residents) as part of local border traffic in 2018

Szacunkowa wartość wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce, przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach MRG w 2018 r., wyniosła 1,8 mld zł (o 34,7% mniej niż w 2017 r.). Stanowiło to 23,9% wydatków cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w 2018 r. (w 2017 r. relacja ta wyniosła 35,5%).

Wykres 14. Mały ruch graniczny cudzoziemców (niezzydentów) na granicy Polski z Ukrainą według lat

Chart 14. Local border traffic of foreigners (non-residents) at Poland's border with Ukraine by years

Głównym celem przyjazdów cudzoziemców do Polski w ramach MRG pozostają niezmiennie zakupy. Zdecydowaną większość (87,0%) swoich wydatków przeznaczili oni na towary nieżywnościowe, podobnie jak ogół cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską (85,2%). Struktura wydatków obu grup cudzoziemców była podobna. Przekraczający granicę w ramach MRG mniej środków przeznaczili na usługi (o 3,3 p.proc.) niż ogół cudzoziemców przekraczających omawianą granicę.

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemca przekraczającego granicę polsko-ukraińską w ramach MRG w 2018 r. wyniosły 678 zł (były o 4,8% wyższe niż w 2017 r.). W porównaniu ze średnimi wydatkami ogółem (łącznie z MRG) cudzoziemca przekraczającego tę granicę były o 11,9% niższe.

Tablica 12. Wydatki poniesione przez cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce w ramach małego ruchu granicznego w 2018 r.

Table 12. Expenses incurred by foreigners (non-residents) in Poland as part of local border traffic in 2018

Wyszczególnienie Specification A – w mln zł in million PLN B – średnie w zł average in PLN		Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods		
			razem total	w tym of which	
				żywność i napoje bezalkoholowe food and non-al- coholic drinks	nieżywnościowe non-food products
Granica z Ukrainą Border with Ukraine	A	1 785,1	1 778,5	224,6	1 553,2
	B	678,19	675,69	85,32	590,10
Województwo lubelskie Lubelskie Voivodship	A	659,5	655,1	108,4	546,0
	B	573,80	569,90	94,33	475,02
Województwo podkarpackie Podkarpackie Voivodship	A	1 125,6	1 123,5	116,2	1 007,2
	B	759,11	757,70	78,34	679,30

Rozpoczęcie badania przed wejściem w życie umowy o zasadach małego ruchu granicznego pozwala na porównanie ruchu osób oraz wydatków na obszarach przygranicznych przed i po wprowadzeniu ułatwień w przekraczaniu granicy. Z przeprowadzonej analizy wynika, że wprowadzenie przepisów ułatwiających przekraczanie granicy wpłynęło na ożywienie ruchu w pasie przygranicznym, a także na wzrost ogólnej liczby spółek handlowych, w szczególności spółek z udziałem kapitału zagranicznego. W końcu 2018 r. w strefie przy granicy¹⁰ z Ukrainą było ich więcej niż w 2009 r. odpowiednio o 63,2% i o 174,4%.

¹⁰ Przyjęto, że strefa przygraniczna obejmuje miasta na prawach powiatu i powiaty, których siedziba władz zlokalizowana jest w odległości do 50 km od granicy Polski z Ukrainą.

Rozdział 4. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy

Chapter 4. Delimitation of areas under influence of the border

Zasięg oddziaływania granicy określono w oparciu o analizę odległości od granicy miejsca zamieszkania osób przekraczających badaną granicę, odległości od granicy miejsca dokonania przez nich zakupów oraz wysokości wydatków.

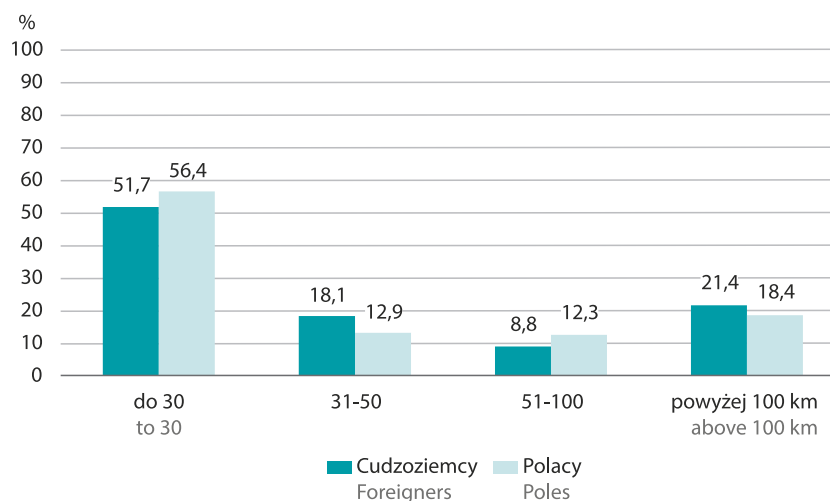
Struktura osób przekraczających granicę według odległości od granicy miejsca zamieszkania

Structure of persons crossing the border by the distance from the border to the place of residence

Badania przeprowadzone w 2018 r. pokazały, że przekraczający lądową granicę Polski cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy – 69,8% cudzoziemców i 69,3% Polaków, przy czym 51,7% cudzoziemców i 56,4% Polaków mieszkało w pasie do 30 km od granicy. W odległości większej niż 100 km od granicy mieszkało 21,4% cudzoziemców i 18,4% Polaków przekraczających lądową granicę Polski.

Wykres 15. Struktura cudzoziemców (nierezydentów) i Polaków (rezydentów) przekraczających lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca zamieszkania w 2018 r.

Chart 15. Structure of foreigners (non-residents) and Poles (residents) who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of residence in 2018

Spośród badanych cudzoziemców, zarówno na zewnętrznej, jak i wewnętrznej granicy lądowej UE większość mieszkała również w odległości do 50 km od granicy – odpowiednio 64,8% i 70,9%. Przy czym obcokrajowcy mieszkający najbliżej granicy (do 30 km) stanowili 47,3% przekraczających granicę zewnętrzną i 52,8% cudzoziemców przekraczających granicę wewnętrzną. Wśród badanych cudzoziemców, osoby które deklarowały miejsce zamieszkania stosunkowo daleko od granicy (więcej niż 100 km) stanowiły – 17,3% w przypadku granicy zewnętrznej i 22,4% w przypadku granicy wewnętrznej. Znaczne zróżnicowanie występowało również w strukturze cudzoziemców przekraczających granicę z poszczególnymi krajami sąsiadującymi z Polską.

Największy odsetek badanych cudzoziemców, którzy przekraczali granicę Polski z poszczególnymi państwami nie należącymi do UE i deklarowali zamieszkanie w odległości do 50 km od granicy (a także w odległości do 30 km) wystąpił na odcinku z Ukrainą – 66,2% (i odpowiednio 50,6%). Z kolei najmniejszy odsetek mieszkających w pasie do 50 km od granicy zarejestrowano na odcinku granicy z Białorusią – 61,8%, a do 30 km – z Rosją (19,5%). Charakterystyczne jest też dla przekraczających odcinek granicy polsko-rosyjskiej, że wśród nich relatywnie mało było osób deklarujących zamieszkanie w odległości większej niż 100 km od granicy – 7,0%, natomiast w pasie 31-50 km mieszkało 43,7%. Z kolei wśród przybywających do Polski przez granicę polsko-białoruską stosunkowo najwięcej (spośród trzech odcinków granicy zewnętrznej) było osób mieszkających w miejscowościach oddalonych powyżej 100 km od granicy (24,6%).

W przypadku cudzoziemców przekraczających wewnętrzną granicę UE największy odsetek deklarujących zamieszkanie w odległości do 50 km od granicy (a także najbliżej granicy – w pasie do 30 km) wystąpił na odcinku z Czechami – 80,6% (65,8%), a najmniejszy wśród przekraczających granicę z Litwą – 51,1% (20,1%). Z kolei mieszkających w odległości większej niż 100 km od granicy, stosunkowo najwięcej było wśród przekraczających granicę ze Słowacją (30,5%), a najmniej z Czechami (14,7%).

Spośród badanych Polaków, zarówno przekraczających zewnętrzną jak i wewnętrzną granicę lądową UE, większość mieszkała w odległości do 50 km od granicy – odpowiednio 65,5% i 69,5%. Przy czym Polacy mieszkający najbliżej granicy (do 30 km) stanowili 44,4% ogółu Polaków przekraczających granicę zewnętrzną i 56,9% przekraczających granicę wewnętrzną. Z kolei wśród badanych Polaków, mieszkańcy miejscowości oddalonych więcej niż 100 km od granicy stanowili 13,4% w przypadku granicy zewnętrznej i 18,6% w przypadku granicy wewnętrznej. Znaczne zróżnicowanie struktury Polaków przekraczających granicę (pod względem odległości od granicy miejsca zamieszkania) występowało z poszczególnymi krajami sąsiadującymi z Polską, zarówno na granicy zewnętrznej, jak i wewnętrznej.

W strukturze Polaków przekraczających lądową granicę Polski z poszczególnymi państwami nie należącymi do UE, największy udział mieszkających w odległości do 50 km od granicy odnotowano na odcinku z Białorusią – 74,5%, a następnie z Ukrainą – 73,0%. Należy przy tym zauważyć, że mieszkających w odległości do 30 km od granicy z Ukrainą było stosunkowo więcej niż z Białorusią (o 13,4 p.proc.). Wśród Polaków przekraczających odcinek granicy z Rosją odnotowano 46,7% mieszkańców pasa do 50 km od granicy. Deklarujący zamieszkanie w Polsce w odległości większej niż 100 km (od granicy z Rosją) stanowili 10,0% – było to stosunkowo najmniej spośród trzech odcinków granicy zewnętrznej. Jednak wśród przekraczających granicę polsko-rosyjską znaczny odsetek stanowili mieszkańcy pasa 51-100 km (43,3%). Z kolei mieszkających w Polsce w odległości większej niż 100 km od granicy zewnętrznej, stosunkowo najwięcej odnotowano wśród przekraczających granicę z Ukrainą (15,2%).

Największy odsetek Polaków przekraczających w 2018 r. granicę wewnętrzną UE i Polski, którzy deklarowali zamieszkanie w odległości do 50 km od granicy (a także najbliżej granicy, w pasie do 30 km) wystąpił na odcinku z Czechami – 81,3% (69,3%) ogółu przekraczających ten odcinek granicy, a najmniejszy na odcinku granicy ze Słowacją – 44,0% (21,6%). Z kolei najwięcej mieszkających w odległości większej niż 50 km od granicy odnotowano na granicy ze Słowacją (56,0%), w tym dalej niż 100 km od granicy – 25,5%. Wśród Polaków przekraczających granicę wewnętrzną i mieszkających w odległości większej niż 100 km od granicy relatywnie najwięcej było na odcinku granicy z Litwą – 27,7%, zaś najmniej z Czechami (11,5%).

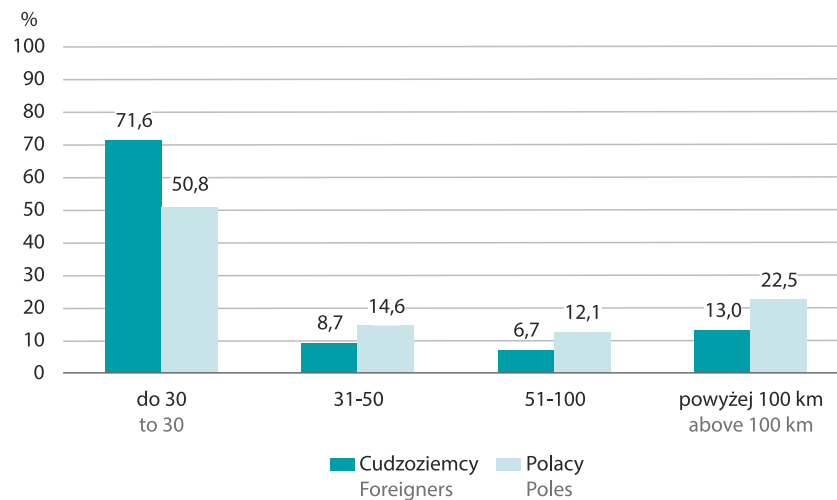
Struktura osób przekraczających granicę według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów

Structure of persons crossing the border by the distance from the border to the place of purchase

Wyniki badań wskazują, że przekraczający w 2018 r. lądową granicę Polski cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, najczęściej dokonywali zakupów w odległości do 50 km od granicy – 80,3% cudzoziemców i 65,4% Polaków, przy czym 71,6% cudzoziemców i 50,8% Polaków dokonywało zakupów w pasie do 30 km. Znaczny odsetek stanowili dokonujący zakupów w odległości większej niż 100 km od granicy – 13,0% cudzoziemców i 22,5% Polaków przekraczających granicę.

Wykres 16. Struktura cudzoziemców (nierezydentów) i Polaków (rezydentów) przekraczających lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.

Chart 16. Structure of foreigners (non-residents) and Poles (residents) who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of purchase in 2018

Pewne podobieństwa można zaobserwować pomiędzy strukturą ogółu cudzoziemców przekraczających lądową granicę wewnętrzną UE dokonujących zakupów w Polsce i strukturą ogółu Polaków przekraczających granicę zewnętrzną UE dokonujących zakupów za granicą. W obu przypadkach dominowali kupujący w odległości do 50 km od granicy (86,6% w przypadku Polaków i 82,9% w przypadku cudzoziemców). Z kolei cudzoziemcy przekraczający lądową granicę zewnętrzną UE i kupujący w Polsce w odległości do 50 km od granicy stanowili – 69,0%, a mieszkańcy Polski przekraczający granicę wewnętrzną UE i dokonujący zakupów w takim pasie za granicą – 64,3%.

Wśród cudzoziemców przekraczających granicę Polski z poszczególnymi państwami nie należącymi do UE i kupujących w Polsce w odległości do 50 km od granicy, największy odsetek odnotowano na odcinku z Ukrainą – 82,4% ogółu przekraczających ten odcinek granicy. Również po przekroczeniu granicy z Ukrainą największą osobą poniosło wydatki w odległości do 30 km – 72,3%, a w odległości większej niż 50 km – 17,6% (w tym powyżej 100 km – 9,6%). Nieco inaczej przedstawiała się struktura kupujących po przekroczeniu odcinków granic z Rosją i Białorusią. W pasie do 50 km od granicy zakupy realizowało – odpowiednio 43,7% i 43,5% cudzoziemców, a w odległości większej niż 50 km – w każdym przypadku więcej niż połowa. Po przekroczeniu granicy z Rosją, w odległości większej niż 100 km od granicy, pieniądze wydało 32,0% cudzoziemców (stosunkowo największą spośród trzech odcinków granicy zewnętrznej UE), a po przekroczeniu granicy z Białorusią – 8,9%.

Największy odsetek obcokrajowców, którzy kupowali w Polsce w odległości do 50 km po przekroczeniu granicy wewnętrznej UE, a także najbliższej granicy (w pasie do 30 km) wystąpił na odcinku z Czechami – odpowiednio 90,4% i 85,3%. Z kolei najmniejszy odsetek realizowało wydatki w pasie do 50 km po przekroczeniu granicy z Niemcami – 79,1%. Tym samym po przekroczeniu tego odcinka granicy wystąpił największy odsetek (spośród 4 odcinków granicy wewnętrznej) kupujących w odległości większej niż 50 km od granicy (20,9%), w tym powyżej 100 km (18,4%). Najmniejszy odsetek cudzoziemców ponosił wydatki w Polsce po przekroczeniu granicy ze Słowacją i z Czechami w odległości przekraczającej 100 km – odpowiednio 5,5% i 6,4%.

W strukturze Polaków, ze względu na odległość miejsca dokonania zakupów od granicy zewnętrznej z poszczególnymi państwami, dominowały wydatki w odległości do 50 km, a także do 30 km. Największy udział w tej grupie odległości odnotowano na odcinku granicy z Rosją – odpowiednio 97,9% i 94,7%, a najmniejszy z Ukrainą (do 50 km) – 81,1% oraz z Białorusią (do 30 km) – 75,7%. Spośród trzech odcinków granicy zewnętrznej UE w Polsce, stosunkowo największy odsetek osób realizowało wydatki w odległości większej niż 100 km po przekroczeniu odcinka z Białorusią – 14,2%. Zdecydowanie mniejszy odsetek Polaków dokonywało zakupów dalej niż 100 km po przekroczeniu granicy z Rosją (1,0%).

Znacznie większe zróżnicowanie występowało wśród mieszkańców Polski, pod względem odległości wydatkowanych za granicą środków pieniężnych, po przekroczeniu granicy Polski z poszczególnymi krajami należącymi do UE. Największy odsetek kupujących za granicą w odległości do 50 km (i 30 km) od granicy odnotowano na odcinku z Czechami – 78,3% (i 63,0%). Najmniej kupujących w takich odległościach zarejestrowano wśród przekraczających granicę z Litwą – 32,7% (i 4,8%). Tym samym wśród Polaków przekraczających ten odcinek granicy było najwięcej kupujących w odległości większej niż 50 km od granicy – 67,3%, w tym większej niż 100 km (43,3%). Z kolei najmniejszy odsetek mieszkańców Polski, którzy ponieśli wydatki dalej niż 100 km od granicy wystąpił po przekroczeniu odcinka granicy z Czechami (13,5%).

Wartość i struktura wydatków według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów

Value and structure of expenses by the distance from the border to the place of purchase

Wydatki poniesione przez cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą były zróżnicowane m.in. w zależności od odległości miejsca dokonania zakupów od granicy lądowej, a także odcinka granicy który przekraczali.

Najwięcej środków pieniężnych w 2018 r. wydali, zarówno cudzoziemcy w Polsce, jak i mieszkańcy Polski za granicą na zakup towarów i usług w pasie do 50 km od granicy lądowej (odpowiednio 61,4% wydatków nierezydentów podróżujących przez granicę lądową i 49,8% ogółu wydatków Polaków powracających przez granicę lądową). Zarówno cudzoziemcy jak i Polacy najmniejsze kwoty wydali w pasie od 51 do 100 km od granicy.

Cudzoziemcy, przekraczający zarówno zewnętrzną jak i wewnętrzną granicę lądową UE i Polski, najwięcej środków wydali na zakupy towarów i usług w pasie do 50 km od granicy – odpowiednio 7,1 mld zł i 14,8 mld zł (tj. 67,8% i 58,8% kwoty ich wydatków poniesionych w Polsce). Najbliższej granicy (w odległości do 30 km) nierezydenci zrealizowali około 1/2 ogółu swoich wydatków. Z kolei w odległości większej niż 100 km od granicy cudzoziemcy przekraczający granicę wewnętrzną wydali 35,8% z ogólnej kwoty swoich wydatków w Polsce, a przekraczający granicę zewnętrzną – 13,5%.

W przypadku cudzoziemców opuszczających Polskę przez poszczególne odcinki lądowej granicy zewnętrznej UE relatywnie największe wydatki, w odległości do 50 km od granicy, odnotowano na granicy z Ukrainą – 77,0%. Również przy tym odcinku granicy (z Ukrainą) dominowały wydatki najbliższej granicy (w pasie do 30 km), które stanowiły 65,5% wydatków cudzoziemców w Polsce przekraczających analizowany odcinek granicy. Pewną odmiennosć zaobserwowano wśród przekraczających granicę polsko-ro-

syjską, gdzie obcokrajowcy w pasie do 50 km od granicy zrealizowali 34,2% z ogółu swoich wydatków w naszym kraju, a w odległości większej niż 100 km – 37,0%.

W przypadku granicy lądowej wewnętrznej UE największe kwoty pozostawili cudzoziemcy w Polsce w odległości do 50 km od granicy z Litwą – 81,8% (ogólnej kwoty wydatków przekraczających odcinek granicy polsko-litewskiej). Na drugim miejscu pod tym względem uplasowały się wydatki powracających przez odcinek granicy z Czechami – 79,6%. Również przy tych odcinkach granicy dominowały wydatki w pasie do 30 km. Z kolei największe wydatki zrealizowane w Polsce, w odległości większej niż 100 km od granicy, odnotowano wśród powracających przez granicę polsko-niemiecką – 48,3%. Cudzoziemcy przekraczający odcinek granicy ze Słowacją deklarowali, że 9,5% swoich wydatków poniesionych w Polsce zrealizowali w odległości od granicy większej niż 100 km – było to relatywnie najmniej spośród czterech odcinków granicy wewnętrznej.

W strukturze wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce, we wszystkich analizowanych przedziałach odległości od poszczególnych odcinków granicy, zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej, dominowały wydatki na towary.

Mieszkańcy Polski przekraczający zewnętrzną granicę lądową UE na terenie Polski najwięcej środków wydali za granicą w odległości do 50 km od granicy – 434,3 mln zł (86,0% kwoty ich wydatków poniesionych za granicą), a najbliżej granicy – w odległości do 30 km wydali oni 79,8% środków. Z kolei przebywający za granicą w odległości większej niż 100 km wydali tam 10,6% ogólnej kwoty wydatków zagranicznych.

Z przeprowadzonego badania wynika, że mieszkańcy Polski po przekroczeniu wszystkich odcinków granicy zewnętrznej UE zrealizowali najwięcej swoich wydatków w pasie do 50 km, głównie najbliżej granicy (do 30 km). Po przekroczeniu granicy z Rosją w omawianych odległościach ponieśli odpowiednio 97,3% (i 93,1%) z ogółu swoich wydatków zagranicznych, z Białorusią – 84,5% (i 67,0%), a z Ukrainą 75,3% (i 72,1%). Największy odsetek wydatków w odległości większej niż 100 km od granicy, odnotowano wśród przekraczających granicę z Ukrainą – 19,3%.

W przypadku granicy wewnętrznej lądowej najwięcej środków pieniężnych pozostawili Polacy za granicą w odległości do 50 km od granicy – 6,0 mld zł, tj. 48,3% (w odległości do 30 km od granicy – 38,9%). Wydatki zrealizowane w odległości większej niż 100 km wyniosły – 5,3 mld zł (tj. 42,8%). Spośród czterech odcinków granicy wewnętrznej UE i Polski relatywnie największy odsetek wydatków w pasie do 50 km od granicy zrealizowali mieszkańcy Polski po przekroczeniu granicy z Czechami – (67,6% ogółu swoich wydatków za granicą). W przypadku odcinka granicy ze Słowacją i z Niemcami udział ten wyniósł odpowiednio: 42,9% i 42,0%. Natomiast powracający do Polski przez granicę z Litwą 21,2% swoich środków wydali w odległości do 50 km od granicy.

Struktura wydatków zagranicznych poniesionych przez mieszkańców Polski w odległości powyżej 100 km od granicy wewnętrznej była również zróżnicowana. Około połowy środków pieniężnych wydali Polacy w odległości powyżej 100 km po przekroczeniu odcinka granicy zarówno z Niemcami (51,6%), jak i z Litwą (50,2%). Najmniejszy odsetek wydatków na dalszych odległościach (powyżej 100 km od granicy Polski) zrealizowali Polacy przekraczający granicę z Czechami (27,0%).

W strukturze grup wydatków poniesionych za granicą przez mieszkańców Polski w odległości do 100 km od poszczególnych odcinków granicy, zarówno zewnętrznej i wewnętrznej, w większości przypadków dominowały wydatki na towary. Podróżujący na dalsze odległości (powyżej 100 km od granicy) przeważnie większość swoich wydatków zagranicznych przeznaczali na usługi (pozostałe wydatki).

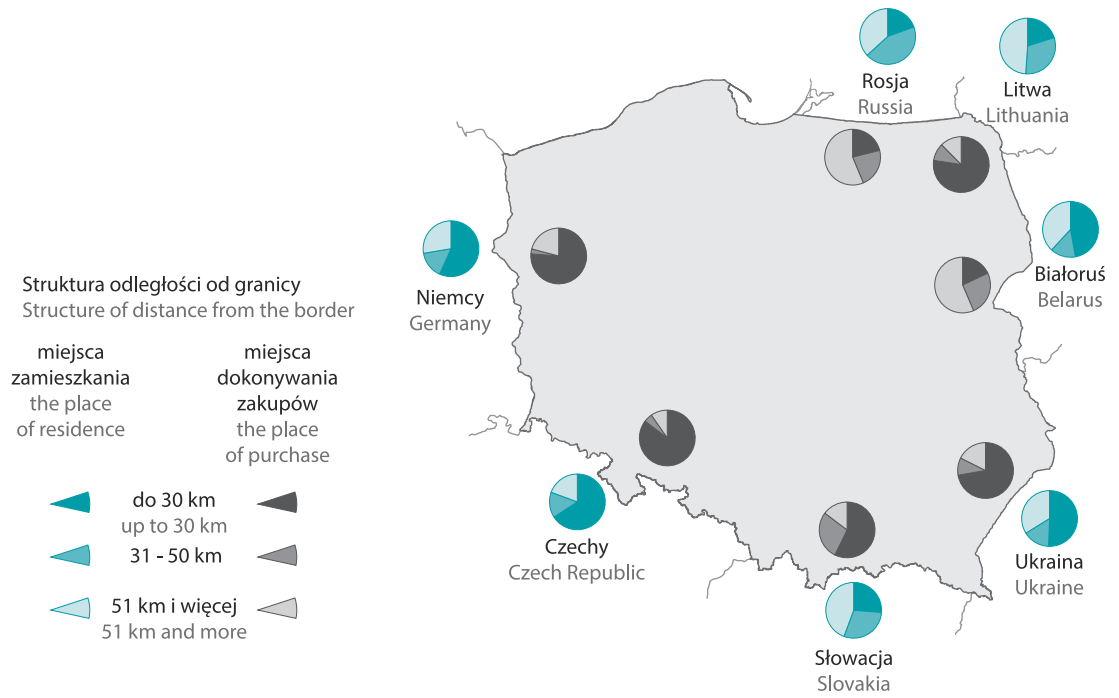
Tablica 13. Wydatki poniesione przez cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą przekraczających lądową granicę Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w 2018 r.

Table 13. Expenses incurred by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad who crossed the Polish land border by the distance from the border to the place of purchase in 2018

Wyszczególnienie Specification A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles		Wydatki ogółem Total expenses	Towary Goods			Pozostałe wy- datki (usługi) Other expen- ses (services)
			razem total	w tym of which		
				żywność i napoje bez- alkoholowe food and non- -alcoholic drinks	nieżywno- ściowe non-food products	
			w mln zł	in million PLN		
GRANICA LĄDOWA LAND BORDER	A	35 698,3	31 307,2	4 554,6	22 809,0	4 391,2
	B	12 909,2	7 010,9	1 719,0	4 608,3	5 898,2
Do 50 km Up to 50 km	A	21 917,3	20 472,0	2 943,8	14 840,6	1 445,3
	B	6 431,1	4 692,3	1 150,4	3 047,1	1 738,7
w tym do 30 of which up to 30	A	18 215,0	17 131,4	2 496,6	12 024,4	1 083,7
	B	5 233,8	3 830,4	890,8	2 519,5	1 403,4
51-100	A	3 334,0	2 994,4	410,3	2 388,7	339,6
	B	1 110,0	584,2	146,4	367,2	525,8
Powyżej 100 km Above 100 km	A	10 447,1	7 840,8	1 200,5	5 579,8	2 606,3
	B	5 368,1	1 734,4	422,2	1 194,0	3 633,8
GRANICA ZEWNĘTRZNA UE EU'S EXTERNAL BORDER	A	10 433,5	9 977,5	1 306,2	8 649,0	455,9
	B	504,9	444,7	32,3	323,4	60,1
Do 50 km Up to 50 km	A	7 074,1	6 960,5	918,7	6 032,2	113,6
	B	434,3	409,3	24,4	304,4	25,0
w tym do 30 of which up to 30	A	5 365,0	5 307,7	695,6	4 607,6	57,3
	B	402,6	382,8	23,2	284,6	19,8
51-100	A	1 949,5	1 853,4	243,1	1 601,6	96,1
	B	17,3	10,8	1,7	6,8	6,5
Powyżej 100 km Above 100 km	A	1 409,9	1 163,6	144,3	1 015,2	246,2
	B	53,3	24,7	6,1	12,2	28,7
GRANICA WEWNĘTRZNA UE EU'S INTERNAL BORDER	A	25 264,9	21 329,6	3 248,4	14 160,0	3 935,2
	B	12 404,3	6 566,2	1 686,7	4 284,9	5 838,1
Do 50 km Up to 50 km	A	14 843,2	13 511,5	2 025,0	8 808,4	1 331,7
	B	5 996,8	4 283,0	1 126,0	2 742,7	1 713,8
w tym do 30 of which up to 30	A	12 850,0	11 823,7	1 801,0	7 416,8	1 026,3
	B	4 831,1	3 447,6	867,6	2 234,8	1 383,5
51-100	A	1 384,5	1 140,9	167,2	787,1	243,5
	B	1 092,7	573,4	144,7	360,4	519,3
Powyżej 100 km Above 100 km	A	9 037,2	6 677,1	1 056,2	4 564,5	2 360,0
	B	5 314,8	1 709,7	416,1	1 181,7	3 605,1

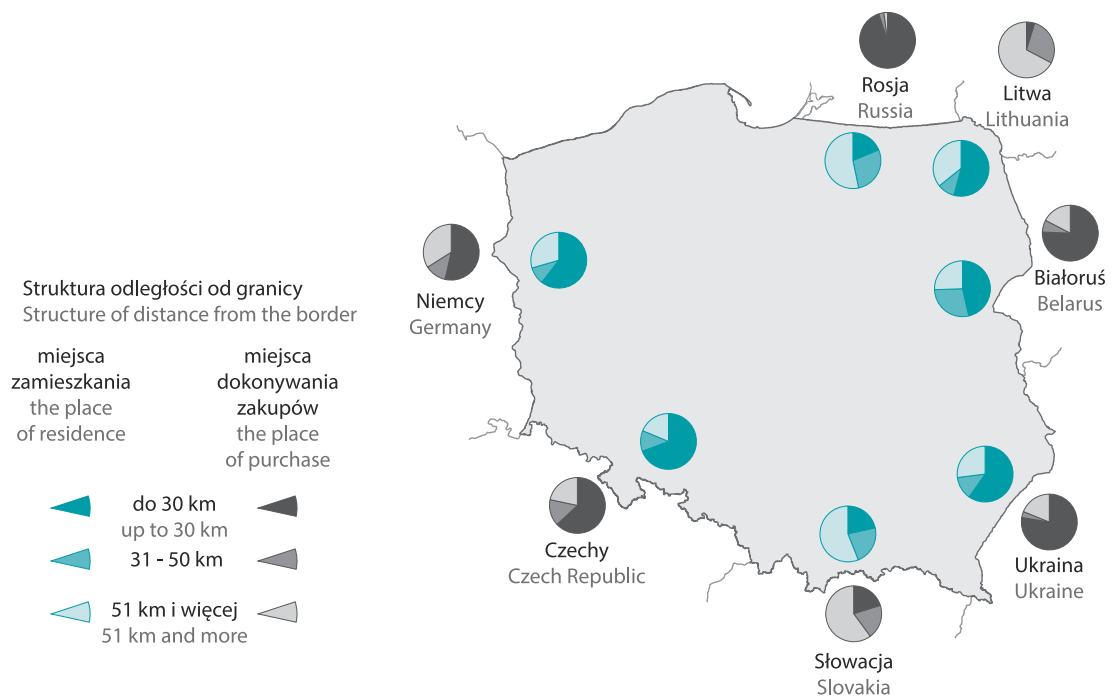
Mapa 3. Zasięg oddziaływania granicy na podstawie przekroczeń odcinków granicy przez cudzoziemców (niezzydentów) w 2018 r.

Map 3. Range of impact of the border on the basis of crossing the sections of the border by foreigners (non-residents) in 2018

Mapa 4. Zasięg oddziaływania granicy na podstawie przekroczeń odcinków granicy przez Polaków (rezydentów) w 2018 r.

Map 4. Range of impact of the border on the basis of crossing the sections of the border by Poles (residents) in 2018

Uwagi metodologiczne

W niniejszej części opracowania przedstawiono podstawowe informacje metodologiczne badań „Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej” i „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach” na podstawie których prezentowane są informacje w publikacji.

Szczegółowa metodologia badań przedstawiona została w Zeszycie metodologicznym, który dostępny jest na stronie Głównego Urzędu Statystycznego:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/zeszyty-metodologiczne/badania-podrozy-rezydentow-oraz-pryjazdow-nierezydentow-do-polski,1,1.html>

Metodologia badań z zakresu uczestnictwa Polaków w podróżach i podróży cudzoziemców do Polski została przedstawiona na posiedzeniu Komisji Metodologicznej GUS w czerwcu 2013 r. Raport końcowy z badania pilotażowego, zawierający opis prowadzonych prac, wyniki oraz rekomendacje do badań docelowych zaprezentowano na Komisji w listopadzie 2013 r. Dokument ten został także pozytywnie zaopiniowany przez Ministerstwo Sportu i Turystyki oraz Narodowy Bank Polski.

1. Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski

Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania

Ruch graniczny

Informacji o ruchu granicznym na zewnętrznej granicy UE na terenie Polski dostarcza Komenda Główna Straży Granicznej (KGSG). Badaniem ruchu granicznego (cudzoziemców i mieszkańców Polski) w 2018 r. objęte były osoby i pojazdy przekraczające granicę Polski z krajami Unii Europejskiej. Badanie prowadzone było na wybranych drogowych przejściach granicznych. Rejestrowana była liczba pojazdów przekraczających granicę w kierunku z Polski i do Polski oraz liczba osób podróżujących w tych pojazdach, a także osoby przemieszczające się pieszo (w tym na rowerach, wózkach inwalidzkich itp.). Badanie obejmowało również symbol kraju rejestracji pojazdu, a w przypadku pieszych – oprócz liczby osób rejestrowano kraj stałego zamieszkania.

Podróże cudzoziemców do Polski

Nierezydenci – osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania za granicą dłużej niż rok.

Badanie podróży cudzoziemców (nierezydentów) obejmowało wyjeżdżających z Polski przez wewnętrzną i zewnętrzną granicę UE na terenie Polski (w tym granicę morską i granicę na lotniskach). Badaniu nie podlegały osoby przebywające w Polsce powyżej 1 roku (z wyjątkiem osób podróżujących w celach edukacyjnych lub zdrowotnych). Badanie ankietowe dotyczące podróży cudzoziemców do Polski obejmowało m. in.:

- kraj stałego zamieszkania,
- cel i długość pobytu,
- wydatki w Polsce poniesione na zakup towarów oraz pozostałe wydatki (usługi),
- odległość miejsca dokonania zakupów oraz miejsca zamieszkania od badanego przejścia granicznego,
- częstotliwość przekraczania granicy.

W badaniu uwzględnione były również osoby przekraczające granicę w ramach małego ruchu granicznego.

Źródła danych

Ruch graniczny

Informacje o ruchu granicznym na zewnętrznej granicy UE na terenie Polski opracowane zostały na podstawie danych statystycznych Straży Granicznej.

Na granicy wewnętrznej lądowej podstawę szacowania wyników stanowiły dane dotyczące ruchu pochodzące ze zliczania pojazdów i osób (formularze: BRG – badanie ruchu granicznego pojazdów i osób, BRGp – badanie ruchu granicznego osób przekraczających granicę pieszo), dane uzyskane z kwestionariuszy wywiadu („PDP – Podróż do Polski” oraz „PKZ – Uczestnictwo w podróżach krajowych/zagranicznych”) oraz dane pozyskane z Litewskiej Agencji Transportowej. Dodatkowo, do szacowania ruchu granicznego cudzoziemców wykorzystywano inne dostępne źródła danych, np. dotyczące wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych pochodzące z badania – „Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie”.

Dane dla ruchu lotniczego obejmowały kompleksowe zestawienie informacji pochodzących z różnych źródeł, do których należą: informacje z portów lotniczych o wielkości ruchu pasażerów, dane z Urzędu Lotnictwa Cywilnego o ruchu pasażerów, informacje Straży Granicznej o wielkości ruchu na przejściach granicznych według wybranych krajów, dane z prowadzonego badania ankietowego na wybranych lotniskach w zakresie struktury pasażerów.

W przypadku portów morskich dane dotyczące wielkości ruchu pozyskiwano ze sprawozdawczości GUS oraz Komendy Głównej Straży Granicznej.

Podróże cudzoziemców do Polski

Podstawowym źródłem informacji o podróżach cudzoziemców (niezzydentów) do Polski był kwestionariusz wywiadu „PDP – Podróż do Polski”.

W celu ułatwienia prowadzenia badania kwestionariusz został przygotowany w różnych wersjach językowych: angielskiej, białoruskiej, bułgarskiej, chińskiej, chorwackiej, czeskiej, francuskiej, hiszpańskiej, litewskiej, norweskiej, niemieckiej, rosyjskiej, rumuńskiej, słowackiej, szwedzkiej, ukraińskiej, węgierskiej i włoskiej.

Do szacowania wyników badania wykorzystywane były dane o ruchu granicznym.

Metoda badania

Ruch graniczny

Badanie przekroczeń granicy (niezzydentów i mieszkańców Polski) jako badanie reprezentacyjne realizowane było na wybranych przejściach granicznych na wewnętrznej lądowej granicy UE na terenie Polski. Polegało na rejestracji (zliczaniu) przekroczeń granicy zarówno osób jak i pojazdów (w obu kierunkach). Badanie realizowane było przez ankierów przy zastosowaniu formularzy papierowych. Do uogólnienia wyników badania na granicy wewnętrznej zastosowano estymację danych z badania dla okresów kwartalnych. Szacunki roczne są sumą wyników kwartalnych.

Podróże cudzoziemców do Polski

Badanie podróży cudzoziemców do Polski realizowane było metodą wywiadu bezpośredniego przez ankierów. Wypełnienie kwestionariusza wywiadu odbywało się dobrowolnie i było anonimowe. Informacje od respondentów były pozyskiwane na podstawie wywiadu lub samodzielnego wypełnienia kwestionariusza przez respondenta. Badanie realizowane było na wewnętrznej i zewnętrznej granicy UE na terenie Polski na wybranych przejściach granicznych i w ich otoczeniu, w tym w portach morskich i na lotniskach.

Organizacja i przebieg badań

Z uwagi na to, że na granicy zewnętrznej Straż Graniczna w dalszym ciągu prowadzi rejestrację osób przekraczających granicę, podczas badania prowadzona była tylko ankietyzacja cudzoziemców dotycząca ich podróży do Polski, natomiast na granicy wewnętrznej odbywała się zarówno rejestracja ruchu, jak i ankietyzacja cudzoziemców.

Do badania cudzoziemców wytypowano 17 przejść lądowych na wewnętrznej granicy UE, 9 przejść lądowych na zewnętrznej granicy UE oraz 3 lotniska i 2 porty morskie. Badanie było prowadzone w cyklu kwartalnym na każdym przejściu przez 7 wylosowanych dni w każdym kwartale.

Badanie cudzoziemców na granicy zewnętrznej UE na terenie Polski prowadzone było na 9 drogowych przejściach granicznych. Ankietyzacja odbywała się w 7 wylosowanych dniach w każdym kwartale – od poniedziałku do niedzieli.

Badanie cudzoziemców (nierezydentów) na lotniskach i w portach morskich, ze względu na specyfikę, zostało odrębnie przygotowane przy wykorzystaniu odpowiednich źródeł danych, w szczególności sprawozdawczości dotyczącej transportu lotniczego i morskiego. Przy doborze przejść brano była pod uwagę możliwość uzyskania odpowiednich danych w zakresie struktury podróżujących osób. Ankieterzy prowadzący rejestrację przekroczeń granicy byli przydzieleni odpowiednio do ruchu zmotoryzowanego i pieszego. W 2018 r. zebrano 42,7 tys. kwestionariuszy wywiadu, z tego na granicach: zewnętrznej lądowej – 20,0 tys., wewnętrznej lądowej – 14,0 tys., na lotniskach – 6,9 tys. i w portach morskich – 1,8 tys.

Wykaz przejść granicznych, które były objęte badaniem w 2018 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Odcinek granicy	Województwo	Przejście graniczne		Właściwy terytorialnie urząd statystyczny
		I grupa	II grupa	
Niemcy	zachodniopomorskie	Krajnik Dolny	Lubieszyn	US Szczecin
	lubuskie	Łęknica	Świecko	US Zielona Góra
	lubuskie	Kostrzyn		US Zielona Góra
	dolnośląskie	Zgorzelec Most Jana Pawła II	Jędrzychowice	US Wrocław
Czechy	dolnośląskie	Kudowa Słone	Jakuszyce	US Wrocław
	śląskie	Cieszyn-Boguszowice, Cieszyn <i>al. Łyska</i>	Nowe Chałupki, Chałupki	US Katowice
Słowacja	małopolskie	Chyżne	Chochółów	US Kraków
	podkarpackie		Barwinek	US Rzeszów
Litwa	podlaskie		Budzisko	US Białystok
Rosja	warmińsko-mazurskie	Grzechotki	Bezledy	US Olsztyn
Białoruś	podlaskie	Kuźnica	Bobrowniki	US Białystok
	lubelskie	Terespol		US Lublin
Ukraina	lubelskie		Dorohusk	US Lublin
	podkarpackie	Korczowa	Medyka	US Rzeszów
	podkarpackie		Budomierz	US Rzeszów
Porty morskie	zachodniopomorskie		Świnoujście	US Szczecin
	pomorskie	Gdynia		US Gdańsk
Lotniska	mazowieckie	Warszawa – Okęcie		US Warszawa
	małopolskie		Kraków – Balice	US Kraków
	wielkopolskie		Poznań – Ławica	US Poznań

2. Badanie w gospodarstwach domowych uczestnictwa mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach

Gospodarstwo domowe – zespół osób spokrewnionych ze sobą lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się (gospodarstwo domowe wieloosobowe) lub osoba utrzymująca się samodzielnie, bez względu na to, czy mieszka sama, czy też z innymi osobami (gospodarstwo domowe jednoosobowe). Członkowie rodziny mieszkający wspólnie, ale utrzymujący się oddzielnie, tworzą odrębne gospodarstwa domowe. Do składu gospodarstwa domowego zalicza się:

1. osoby mieszkające razem w gospodarstwie domowym i wspólnie utrzymujące się, przebywające bądź zamierzające przebywać w gospodarstwie domowym przez okres co najmniej roku,
2. osoby nieobecne w gospodarstwie domowym z racji pracy zawodowej, jeśli dochody z pracy tych osób przekazywane są rodzinie na utrzymanie,
3. osoby nieobecne w gospodarstwie domowym, w wieku do 15 lat włącznie, pobierające naukę poza miejscem zamieszkania, mieszkające w internatach lub w domach prywatnych,
4. osoby nieobecne w gospodarstwie domowym w okresie badania, przebywające w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, w domach opieki lub szpitalach, jeżeli ich rzeczywisty i/lub zamierzony okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest krótszy niż rok.

Do składu gospodarstwa domowego nie zalicza się:

1. osób nieobecnych w gospodarstwie domowym, w wieku powyżej 15 lat, pobierających naukę poza miejscem zamieszkania, mieszkających w internatach, domach akademickich lub w domach prywatnych w okresie przekraczającym rok,
2. osób przebywających w zakładzie karnym,
3. osób nieobecnych w gospodarstwie domowym w okresie badania, przebywających w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, w domach opieki lub w szpitalach, jeżeli ich rzeczywisty i/lub zamierzony okres pobytu poza gospodarstwem domowym jest dłuższy niż rok,
4. osób przebywających w gospodarstwie domowym w okresie badania (gości), obecnych w gospodarstwie domowym i/lub zamierzających w nim przebywać przez okres krótszy niż rok,
5. lokatorów, w tym uczniów i studentów na stacji (z wyjątkiem sytuacji, gdy są oni traktowani przez badane gospodarstwo domowe jako członkowie gospodarstwa),
6. osób wynajmujących pokój lub łóżko, na okres pracy w danej miejscowości (dotyczy to np. takich prac jak melioracje, pomiar gruntów, wyręb lasów, budowa),
7. osób mieszkających wspólnie z gospodarstwem domowym, zatrudnionych przez to gospodarstwo, np.: pomocy domowych, robotników rolnych, uczniów i praktykantów w zawodzie.

Rezydenci – osoby zamieszkujące (przebywające) na danym terenie przez okres co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów danej jednostki administracyjnej zalicza się:

- stałych mieszkańców (osoby zameldowane na pobyt stały), bez osób przebywających poza miejscem zamieszkania (zameldowania) w kraju lub za granicą, przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- osoby przybyłe z innego miejsca zamieszkania w kraju lub z zagranicy na okres co najmniej 12 miesięcy.

Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania

Jednostką obserwacji w badaniu uczestnictwa mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach byli członkowie gospodarstwa domowego jedno- lub wieloosobowego w wylosowanych mieszkaniach.

Badaniu nie podlegały gospodarstwa domowe:

1. zamieszkujące w obiektach zbiorowego zakwaterowania (internat, hotel robotniczy, dom rencisty, klasztor itp.) z wyjątkiem gospodarstw domowych pracowników zamieszkałych w tych obiektach z tytułu wykonywanej pracy (np. kierownik hotelu, dozorca),

2. obywateli obcego państwa – szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków rodzin tych osób oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy okres (co najmniej rok) i posługujące się językiem polskim brały udział w badaniu.

Przedmiotem badania było uczestnictwo mieszkańców Polski m.in. w podróżach zagranicznych. Badanie obejmowało wyjazdy zagraniczne z co najmniej 1 noclegiem oraz wyjazdy jednodniowe (bez noclegu). Badaniu podlegały wyjazdy, które trwały krócej niż rok, z wyjątkiem wyjazdów zagranicznych związanych z kształceniem lub leczeniem.

Kwestionariusz wywiadu zawierał pytania dotyczące m.in.:

- składu osobowego gospodarstwa domowego,
- zrealizowanych wyjazdów zagranicznych oraz ich charakterystyki, tj.:
 - odwiedzanego kraju,
 - miejsca docelowego,
 - długości pobytu,
 - celu,
 - wydatków poniesionych za granicą na zakup towarów oraz pozostałe wydatki (usługi),
 - odległości od granicy miejsca zamieszkania oraz miejsca dokonania zakupów,
 - częstotliwości przekraczania granicy.

W badaniu uwzględniony był także mały ruch graniczny.

Źródła danych

Podstawowym źródłem informacji o podróżach mieszkańców Polski był kwestionariusz wywiadu „PKZ Uczestnictwo w podróżach krajowych/zagranicznych”. Był on stosunkowo obszerny, ponieważ obejmował szeroki zakres pytań głównie dotyczących podróży. Zawierał m.in. zmienne na potrzeby statystyki w dziedzinie turystyki, szczegółowy podział wydatków związanych z zakupami towarów na potrzeby rachunków narodowych i statystyki obszarów transgranicznych.

Do szacowania wyników badania wykorzystywano również dane:

- Komendy Głównej Straży Granicznej dotyczące ruchu granicznego,
- Urzędu Lotnictwa Cywilnego dotyczące liczby odprawianych pasażerów do zagranicznych portów lotniczych,
- pochodzące ze sprawozdawczości GUS dotyczące wielkości ruchu pasażerskiego w portach morskich,
- z innych dostępnych źródeł informacji.

Metoda badania

Badanie uczestnictwa mieszkańców Polski w podróżach prowadzone było w gospodarstwach domowych metodą reprezentacyjną. Prowadzone było na próbie liczącej 18750 mieszkań, która była losowana kwartalnie. Badanie realizowane było przez ankieterów statystycznych metodą wywiadu bezpośredniego z wykorzystaniem elektronicznego kwestionariusza PKZ - metoda CAPI (computer assisted personal interview), a także kwestionariusza PKZ w formie papierowej – metoda PAPI (paper and pencil interview). Udział w badaniu był dobrowolny. Okresem odniesienia był kwartał, zaś badanie prowadzone było w miesiącu następnym po kwartale.

Dodatkowo została zastosowana technika zbierania ankiet „random route” (inaczej „ustalona ścieżka”)¹¹. W badaniu nie przewidziano próby rezerwowej.

¹¹ Technika „random route” to sposób doboru respondentów do badania na podstawie ustalonych reguł poruszania się ankietera po terenie względem wybranych punktów startowych. Narzucone reguły eliminują subiektywne wybory ankietera w doborze kolejnego respondenta, dzięki czemu zapewniona jest losowość doboru i reprezentatywność próby.

Organizacja i przebieg badania

Badanie uczestnictwa mieszkańców Polski w podróżach było realizowane na terenie całego kraju w następujących terminach:

- 3 – 20 kwietnia 2018 r.,
- 2 – 20 lipca 2018 r.,
- 1 – 20 października 2018 r.,
- 2 – 19 stycznia 2019 r.

W 2018 r. zrealizowano 52,1 tys. kwestionariuszy wywiadu, a wskaźnik realizacji badania wyniósł 66,7%. Główną przyczyną braku realizacji ankiet była nieobecność członków gospodarstwa (53,3%). Częstymi przyczynami niezrealizowania wywiadu były również: mieszkanie niezamieszkałe (8,0%), brak dostępu do mieszkania (3,2%) oraz brak możliwości nawiązania kontaktu z mieszkańcami gospodarstwa domowego z powodu podeszłego wieku lub choroby respondenta (2,3%).

3. Stosowane systemy klasyfikacyjne

Klasyfikacja Spożycia Indywidualnego według Celu – COICOP

W celu zapewnienia jednolitej interpretacji zakresu badanych grup asortymentowych opracowany został wykaz i objaśnienie grup towarów i usług zawartych w kwestionariuszach. Zarówno w badaniu z zakresu podróży cudzoziemców do Polski jak i uczestnictwa Polaków w podróżach krajowych/zagranicznych znaczna część pytań dotyczy wysokości poniesionych wydatków na konkretny cel, tj. na zakup wymienionych w kwestionariuszach grup towarów oraz na opłacenie usług.

Wykaz krajów według standardowej listy kodów EUROSTAT-u

Wykaz znajduje się na stronie EUROSTAT-u:

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=CL_GEO&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=30384546&StrLayoutCode=HIERARCHIC

i zawiera wyszukiwarkę krajów świata.

4. Uwagi ogólne

Dane o ruchu granicznym dotyczą liczby przekroczeń granicy – osoba przekraczająca granicę kilkakrotnie liczona jest tyle razy, ile razy granicę tę przekracza.

Dane dotyczące wydatków poniesionych przez cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce uwzględniają także towary zakupione w Polsce w celu odsprzedaży w kraju nierezydenta. Natomiast dane dotyczące wydatków Polaków (rezydentów) poniesionych za granicą obejmują wydatki finansowane tylko ze środków własnych (nie są wliczane wydatki finansowane przez zakład pracy oraz inne osoby i instytucje), uwzględniają także towary zakupione za granicą w celu odsprzedaży w Polsce.

Dane zawarte w publikacji są podane łącznie z wynikami uzyskanymi dla osób przekraczających granicę w ramach małego ruchu granicznego. Informacje dotyczące tylko tej grupy osób (MRG) zostały wyodrębnione w komentarzu analitycznym i tablicach.

Odległości od granicy lądowej dla potrzeb analitycznych, zarówno cudzoziemców w Polsce jak i Polaków za granicą zostały pogrupowane w przedziały: 0-50 km, 51-100, powyżej 100 km od granicy. Dodatkowo w przedziale 0-50 km zostały wyodrębnione dwa dodatkowe: 0-30 km i 31-50 km.

Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.

Methodological notes

This part of the elaboration presents basic methodological information on the surveys: Trips of non-residents to Poland. Movement of vehicles and persons at the Polish border and Participation of Polish citizens (residents) in trips conducted in households, on the basis of which information is presented in the publication.

A detailed research methodology is presented in the Methodological *Handbook*, which is available on the website of the Statistics Poland:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/zeszyty-metodologiczne/badania-podrozy-rezydentow-oraz-pryjazdow-nierezydentow-do-polski,1,1.html>

The survey methodology on the participation of Poles in trips and foreigners' trips to Poland was presented at the meeting of the Statistics Poland Methodological Commission in June 2013. The final report on the pilot survey, including a description of the work carried out, results and recommendations for the final surveys were presented to the Commission in November 2013. This document was also approved by the Ministry of Sport and Tourism and the National Bank of Poland.

1. Trips of non-residents to Poland. Movement of vehicles and persons at the Polish border

Subjective and objective scope of the survey

Border traffic

Information about border traffic at the EU's external border on the territory of Poland is provided by the Border Guard Main Headquarters (KGSG). The survey of border traffic (foreigners and Polish citizens) in 2018 covered persons and vehicles crossing the Polish border with the European Union countries. The survey was conducted on selected road border crossings. The number of vehicles crossing the border in the direction from Poland and to Poland, the number of persons travelling in these vehicles as well as those travelling on foot (including on bicycles, wheelchairs, etc.) were recorded. The survey also covered the symbol of the country of vehicle registration, and, in the case of pedestrians – the country of permanent residence was also registered in addition to the number of persons.

Trips of foreigners to Poland

Non-residents - natural persons with the place of residence abroad over one year.

The survey of trips of foreigners (non-residents) covered persons leaving Poland through the EU's internal and external border in Poland (including sea border and border at airports). The survey did not comprise persons staying in Poland over 1 year (except for persons travelling for educational or health reasons). The questionnaire survey of trips of foreigners to Poland covered, among other things:

- country of permanent residence,
- the purpose and duration of stay,
- expenses incurred in Poland for the purchase of goods and other expenses (services),
- distance from the border crossing to the place of purchase and the place of residence,
- frequency of crossing the border.

The survey also included persons crossing the border as part of local border traffic.

Sources of data

Border traffic

Information on border traffic at the EU's external border on the territory of Poland was developed on the basis of statistical data of the Border Guard.

At the internal land border the results were estimated on the basis of data on traffic coming from the counting of vehicles and persons (forms: BRG – survey of border traffic of vehicles and persons, BRGp – survey of border traffic of persons crossing the border on foot) and data obtained from interview questionnaires (“PDP – Trip to Poland” and “PKZ - Participation in domestic/ outbound trips”). In addition, to estimate the border traffic of foreigners other available sources of data were used, e.g. data on the use of accommodation establishments coming from the survey - “Tourist accommodation establishments and their occupancy”.

Data for air traffic included a comprehensive set of information from various sources, which include: information from airports on the volume of passenger traffic, data from the Civil Aviation Authority on passenger traffic, information for the Border Guard about the volume of traffic at border crossings by selected countries, data from a questionnaire survey on the structure of passengers conducted at selected airports.

In the case of seaports, data on the volume of traffic come from CSO reporting and the Border Guard Main Headquarters.

Trips of foreigners to Poland

The main source of information about trips of foreigners (non-residents) to Poland was the interview questionnaire “PDP – Trip to Poland”.

In order to facilitate the survey the questionnaire was prepared in different languages: Belarusian, Bulgarian, Chinese, Croatian, Czech, English, French, German, Hungarian, Italian, Lithuanian, Norwegian, Romanian, Russian, Slovak, Spanish, Swedish and Ukrainian.

To estimate the results of the survey data on border traffic were used.

Survey method and sampling design

Border traffic

The survey of crossings of the border (by non-residents and Polish residents) was carried out at selected border crossings at the EU's internal land border on the territory of Poland as a sample survey. It consisted in the registration (counting) of the crossings made by both persons and vehicles (in either direction). The survey was conducted by interviewers using paper forms. In order to generalize the results of the survey at the internal border the estimation of data from the survey of quarter periods was used. Annual estimates are the sum of quarterly results.

Trips of foreigners to Poland

The survey of trips of foreigners to Poland was conducted by interviewers using direct interview method. Filling in the questionnaire was voluntary and anonymous. Information from respondents was obtained on the basis of an interview or the questionnaire filled in by the respondent independently. The survey was conducted at the EU's internal and external border on the territory of Poland at selected border crossings and their vicinity, including seaports and airports.

Organization and conduct of the study

Due to the fact that the Border Guard continues to register persons crossing the external border, the questionnaire survey included only trips of foreigners to Poland, whereas at the internal border both the registration of traffic as well as the questionnaire survey of foreigners was carried out.

The survey of foreigners covered 17 land crossing at the EU's internal border, 9 crossings at the EU's external border as well as 3 airports and 2 seaports. It was conducted on a quarterly basis at each crossing during 7 days in each quarter.

The survey of foreigners at the EU's external border on the territory of Poland was conducted on 9 road border crossings. The questionnaire it was carried out on 7 selected days in each quarter - from Monday to Sunday.

Due to its nature the survey of foreigners (non-residents) at airports and seaports was prepared separately using adequate sources of data, in particular reporting on air and sea transport. When selecting the crossings the possibility of obtaining relevant data on the structure of travellers was taken into account. The interviewers conducting the registration of crossings of the border were appropriately assigned to motorized and pedestrian traffic. In 2018, 42.7 thousand interview questionnaires were collected, including 20.0 thousand at the external land border, 14.0 thousand at the internal land border, 6.9 thousand at the airports and 1.8 thousand at seaports.

A list of border crossings covered by the survey in 2018 is presented in the following table:

Section of the border	Voivodship	Border crossing		Territorially responsible statistical office
		I group	II group	
Germany	Zachodniopomorskie	Krajnik Dolny	Lubieszyn	SO in Szczecin
	Lubuskie	Łęknica	Świecko	SO in Zielona Góra
	Lubuskie	Kostrzyn		SO in Zielona Góra
	Dolnośląskie	Zgorzelec <i>The bridge of John Paul II</i>	Jędrzychowice	SO in Wrocław
Czech Republic	Dolnośląskie	Kudowa Słone	Jakuszyce	SO in Wrocław
	Śląskie	Cieszyn-Boguszowice, <i>Cieszyn al. Łyska</i>	Nowe Chałupki, Chałupki	SO in Katowice
Slovakia	Małopolskie	Chyżne	Chochółów	SO in Kraków
	Podkarpackie		Barwinek	SO in Rzeszów
Lithuania	Podlaskie		Budzisko	SO in Białystok
Russia	Warmińsko-Mazurskie	Grzechotki	Bezledy	SO in Olsztyn
Belarus	Podlaskie	Kuźnica	Bobrowniki	SO in Białystok
	Lubelskie	Terespol		SO in Lublin
Ukraine	Lubelskie		Dorohusk	SO in Lublin
	Podkarpackie	Korcowa	Medyka	SO in Rzeszów
	Podkarpackie		Budomierz	SO in Rzeszów
Seaports	Zachodniopomorskie		Świnoujście	SO in Szczecin
	Pomorskie	Gdynia		SO in Gdańsk
Airports	Mazowieckie	Warszawa – Okęcie		SO in Warszawa
	Małopolskie		Kraków – Balice	SO in Kraków
	Wielkopolskie		Poznań – Ławica	SO in Poznań

2. Survey of participation of Polish citizens (residents) in trips conducted in households

Household is a group of persons related or non-related to each other, living and maintaining themselves together (multi-person household) or a person maintaining himself/herself in-dependently, regardless of whether he/she lives alone or with other persons (single-person household). Family members living together, but maintaining themselves separately constitute separate households. The composition of the household includes:

1. persons living together in a household and maintaining themselves together, staying or intending to stay in a household for at least one year,
2. persons absent in a household because of work, if income from work of these persons is transferred to the family for living,
3. persons absent in a household, up to the age of 15 inclusive, receiving education outside the place of residence, living in boarding schools or in private houses,
4. persons absent in a household during the survey, staying in chronic medical care homes, in nursing homes or hospitals, if their actual and/or intended duration of stay outside the household is less than a year.

The composition of the household does not include:

1. persons absent in the household, aged 15 years and over, receiving education outside the place of residence, living in boarding schools, academic houses or in private houses for a period of more than a year,
2. persons staying in prison,
3. persons absent in the household during the survey, staying in chronic medical care homes, in nursing homes or hospitals, if their actual and/or intended duration of stay outside the household is longer than a year,
4. persons staying in the household during the survey (guests), present in the household and/or intending to stay in it for a period shorter than a year,
5. occupants, including pupils and students in lodgings (except when they are treated by the surveyed household as household members),
6. renters of a room or a bed, for a period of work in a given location (it concerns, e.g. such works as drainage works, measurement of land, deforestation, construction),
7. persons living together with the household, employed by this household, for example, domestic help, farm workers, students and trainees in the profession.

Residents – persons who have lived in their place of usual residence for a continuous period of at least 12 months. Residents of the administrative unit comprise:

- permanent residents (persons registered for permanent residence), without the person staying away from home (residence) in the country or abroad, for at least 12 months,
- persons who came from another place of residence in the country or from abroad for a period of at least 12 months.

Subjective and objective scope of the survey

The members of the one-person or multi-person household in randomly selected houses were the unit of observation in the survey of participation of Polish citizens (residents) in trips.

The survey did not cover the following:

1. households living in collective accommodation facilities (dormitory, hostel, pensioner house, monastery, etc.) excluding households of employees living in these facilities due to performed work (e.g. the hotel manager, caretaker),

2. households of citizens of a foreign country - the heads and staff of foreign diplomatic bodies and consular offices of foreign countries, their family members and other persons enjoying privileges and immunities under contracts, laws or generally established international customs.

Households of citizens of a foreign country living in Poland permanently or for an extended period of time (at least one year) and using Polish language participated in the survey.

The survey examined the participation of Polish citizen in outbound trips, among other things. It covered outbound trips with at least 1 overnight stay and one-day trips (without an overnight stay). The survey covered trips that lasted less than a year, with the exception of outbound trips related to education or treatment.

Among other things, the interview questionnaire included questions about:

- members of the household,
- outbound trips made and their characteristics, i.e.:
 - visited country,
 - destination,
 - duration of stay,
 - purpose,
 - expenses incurred abroad for the purchase of goods and other expenses (services),
 - distance from the border to the place of residence and the place of purchase,
 - frequency of crossing the border.

The survey also included local border traffic.

Sources of data

The interview questionnaire “PKZ Participation in domestic/outbound trips” was the main source of information about trips of Polish citizens. It was relatively large, because it covered a wide range of questions mainly on trips. It included variables for the needs of tourism statistics, detailed cross-section of expenses related to the purchase of goods for the needs of national accounts and statistics of cross-border areas, among other things.

The following data were also used to estimate the results of the survey:

- data of the Border Guard Main Headquarters on border traffic,
- data of Civil Aviation Authority regarding the number of cleared passengers for foreign airports,
- data on the volume of passenger traffic in seaports derived from CSO reporting,
- other available sources of information.

Survey method

The survey of participation of Polish citizens in trips was conducted in households using sampling. It was carried out on a sample of 18750 dwellings, which was drawn on a quarterly basis. The survey was conducted by statistical interviewers using a direct interview method using the electronic PKZ questionnaire – CAPI method (computer assisted personal interview) and paper PKZ questionnaire - PAPI method (paper and pencil interview). Participation in the survey was voluntary. A quarter was the reference period, and the survey was conducted in the month following the quarter.

In addition, a “random route” technique¹² was used for collecting questionnaires. A reserve sample was not provided in the survey.

Organization and conduct of the survey

The survey of the participation of Polish citizens in trips was conducted throughout the country on the following dates:

¹² „Random route” technique is a method of selecting respondents to the survey on the basis of the rules for moving around with respect to the selected starting points. The imposed rules eliminate subjective choices of the interviewer as regards the selection of another respondent, therefore a random selection and representativeness of the sample are ensured.

- 3 – 20 April 2018,
- 2 – 20 July 2018,
- 1 – 20 October 2018,
- 2 – 19 January 2019.

In 2018, 52.1 thousand questionnaires were completed, and the rate of the survey implementation was 66.7%. The main reason for non-completion of the questionnaires was the absence of members of the household (53.3%). Frequent reasons for non-completion of the interview were also: an unoccupied flat (8.0%), lack of access to a flat (3.2%) and lack of possibility to get in contact with the household's residents due to old age or respondent's illness (2.3%).

3. Applied classification systems

Classification of Individual Consumption by Purpose – COICOP

In order to ensure a uniform interpretation of the scope of the surveyed assortment groups, a list and explanation of groups of goods and services included in the questionnaires was developed. Both in the survey of foreigners' trips to Poland and the participation of Poles in domestic /foreign trips, a significant part of the questions concern the amount of expenses incurred for a specific purpose, i.e. for the purchase of groups of goods listed in the questionnaires and for the payment of services.

List of countries according to the standard EUROSTAT code list

The List can be found on the EUROSTAT website:

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=CL_GEO&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=30384546&StrLayoutCode=HIERARCHIC

which also includes a search engine of the countries of the world.

4. General notes

Traffic data relate to the number of border crossings - a person crossing the border several times is counted as many times as he/she crosses this border.

Data on expenses incurred by foreigners (non-residents) in Poland include goods purchased in Poland for resale in the country of foreigner. On the other hand, data on expenses incurred abroad by Poles (residents) include expenses financed only from own funds (expenses financed by workplace and other individuals and institutions are not included) and also goods purchased abroad for resale in Poland.

Data included in the publication are given including the results obtained for persons who cross the border within the local border traffic. Information concerning only this group of people (LBT) were specified in analytical commentary and tables. The presented data on expenses of Polish citizens (residents) incurred abroad include expenses covered only from own resources (expenses covered by the employer as well as other individuals and institutions are not included); they include goods purchased abroad for resale in Poland.

For analytical purposes, distances from the land border of both foreigners in Poland and Poles abroad were grouped into ranges: 0-50 km, 51-100, over 100 km from the border. In addition, within the 0-50 km range two additional were separated: 0-30 km and 31-50 km.

Relative numbers (indicators, percentages) were calculated on the basis of absolute data expressed with more accuracy than it was given in the tables. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total". Those numbers are correct with regard to their factual content.

Bibliografia

Bibliography

1. Mały Rocznik Statystyczny Polski 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019.
2. Powierzchnia i ludność na obszarach przygranicznych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2010.
3. Ruch graniczny oraz przepływ towarów i usług na granicy polsko-ukraińskiej w 2009 r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów 2010.
4. Ruch graniczny oraz przepływ towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski w 2013 r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów 2014.
5. Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w 2017 r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów 2018.
6. Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej na obszarach przygranicznych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski w 2015 r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów 2016.
7. Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej na obszarach przygranicznych na terenie Polski w latach 2017-2018, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Warszawa-Rzeszów 2019.
8. Oświadczenie Rządowe z dnia 20 czerwca 2009 r. w sprawie mocy obowiązującej Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, oraz Protokołu, podpisanego w Warszawie dnia 22 grudnia 2008 roku, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku (Dz. U. z 2009 r. nr 103, poz. 859).
9. Oświadczenie Rządowe z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie mocy obowiązującej Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Moskwie dnia 14 grudnia 2011 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 815).
10. Rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz.Urz. UE nr L 405 z dnia 30 grudnia 2006 r.), z późn. zm.
11. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kaliningradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną (Dz.Urz. UE nr L 347 z dnia 30 grudnia 2011 r.).
12. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/850 z dnia 17 maja 2017 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz. U. UE L 133 z dnia 22 maja 2017 r.).
13. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego z dnia 30 lipca 2003 r. (MP nr 56, poz. 878, z 2003 r.), z późn. zm.
14. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisana w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, oraz Protokół, podpisany w Warszawie dnia 22 grudnia 2008 roku, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów

- Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku (Dz. U. z 2009 r. nr 103, poz. 858).
15. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o zasadach małego ruchu granicznego, podpisana w Warszawie dnia 12 lutego 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. nr 122, poz. 828).
 16. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego podpisana w Moskwie dnia 14 grudnia 2011 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 814).
 17. Ustawa o Karcie Polaka z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. z 2007 r. nr 180, poz. 1280), z późn. zm.
 18. Ustawa z dnia 6 marca 2009 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, oraz Protokołu, podpisanego w Warszawie dnia 22 grudnia 2008 roku, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku (Dz. U. z 2009 r. nr 66, poz. 555).
 19. Ustawa z dnia 20 maja 2010 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Warszawie dnia 12 lutego 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. nr 122, poz. 823).
 20. Ustawa z dnia 16 marca 2012 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Moskwie dnia 14 grudnia 2011 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 498).
 21. Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o ratyfikacji Drugiego Protokołu między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy zmieniającego Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisaną w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, podpisanego w Warszawie dnia 17 grudnia 2014 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1178).

Tablica 14. Ruch graniczny osób według lat
Table 14. Passenger border traffic by years

Wyszczególnienie Specification A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles		2014	2015	2016	2017	2018
		w tys. in thousand				
OGÓŁEM TOTAL	A	151 973,2	159 003,8	165 295,5	171 601,3	175 380,9
	B	105 985,0	108 964,6	110 837,1	115 533,9	121 031,4
GRANICA ŁĄDOWA LAND BORDER	A	141 722,4	147 010,5	151 826,0	155 816,5	156 966,7
	B	89 991,0	91 754,7	92 453,8	94 107,8	96 353,0
GRANICA ZEWNĘTRZNA UE EU'S EXTERNAL BORDER	A	26 831,0	28 660,2	29 711,1	31 504,6	29 812,2
	B	6 256,8	6 371,7	5 113,6	4 517,2	4 264,9
Granica z: Border with:						
Rosją Russia	A	3 316,8	2 729,7	2 292,8	2 524,5	2 266,4
	B	3 248,5	3 369,1	1 972,3	1 380,8	1 268,4
Białorusią Belarus	A	7 817,1	6 953,5	7 091,0	8 269,1	7 949,7
	B	1 000,6	863,8	834,2	993,8	1 005,8
Ukrainą Ukraine	A	15 697,1	18 976,9	20 327,4	20 711,0	19 596,0
	B	2 007,7	2 138,8	2 307,1	2 142,7	1 990,7
GRANICA WEWNĘTRZNA UE EU'S INTERNAL BORDER	A	114 891,4	118 350,4	122 114,9	124 311,9	127 154,5
	B	83 734,1	85 383,0	87 340,2	89 590,5	92 088,1
Granica z: Border with:						
Litwą Lithuania	A	5 097,3	5 350,5	5 497,5	5 789,6	5 852,5
	B	2 370,3	2 393,1	2 461,8	2 555,1	2 653,8
Słowacją Slovakia	A	17 279,2	17 307,0	18 017,6	18 135,4	18 494,0
	B	14 059,9	14 132,4	14 417,0	14 636,9	15 004,5
Czechami Czech Republic	A	27 693,0	28 317,0	29 440,6	29 780,2	30 709,6
	B	26 892,1	27 188,4	27 828,0	28 761,4	29 383,9
Niemcami Germany	A	64 821,9	67 375,9	69 159,2	70 606,8	72 098,4
	B	40 411,9	41 669,2	42 633,5	43 637,2	45 045,9
GRANICA MORSKA SEA BORDER	A	708,0	763,5	807,0	855,1	873,2
	B	1 045,5	1 088,0	1 126,5	1 170,3	1 185,8
GRANICA NA LOTNISKACH BORDER AT AIRPORTS	A	9 542,7	11 229,8	12 662,5	14 929,7	17 541,1
	B	14 948,5	16 121,8	17 256,9	20 255,8	23 492,6

Tablica 15. Wydatki cudzoziemców (nierozzydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą według lat

Table 15. Expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad by years

Wyszczególnienie Specification A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles		2014	2015	2016	2017	2018
		w mln zł in milion PLN				
OGÓŁEM TOTAL	A	35 396,7	37 663,0	39 108,4	41 526,3	43 502,8
	B	18 054,9	18 538,4	18 906,0	20 057,0	21 536,0
GRANICA ŁĄDOWA LAND BORDER	A	30 969,6	32 504,3	33 612,5	35 282,5	36 154,0
	B	12 000,6	12 280,3	12 291,4	12 544,3	12 909,7
GRANICA ZEWNĘTRZNA UE EU'S EXTERNAL BORDER	A	9 623,2	9 620,4	9 961,3	10 726,5	10 464,9
	B	748,4	736,6	587,7	528,9	504,9
Granica z: Border with:						
Rosją Russia	A	842,4	581,9	484,3	568,8	552,2
	B	454,7	443,8	283,0	224,9	206,4
Białorusią Belarus	A	3 101,5	2 555,2	2 328,8	2 458,7	2 431,7
	B	90,4	79,0	79,1	91,5	93,3
Ukrainą Ukraine	A	5 679,3	6 483,3	7 148,2	7 699,1	7 481,1
	B	203,3	213,8	225,6	212,6	205,1
GRANICA WEWNĘTRZNA UE EU'S INTERNAL BORDER	A	21 346,4	22 883,8	23 651,2	24 556,0	25 689,1
	B	11 252,2	11 543,6	11 703,7	12 015,3	12 404,8
Granica z: Border with:						
Litwą Lithuania	A	1 288,2	1 382,5	1 434,1	1 486,1	1 562,6
	B	365,8	351,1	349,9	346,1	350,3
Słowacją Slovakia	A	2 443,0	2 690,2	2 770,3	2 839,2	2 976,2
	B	1 586,2	1 572,1	1 592,5	1 608,2	1 661,8
Czechami Czech Republic	A	3 633,2	3 942,6	4 049,7	4 187,8	4 406,3
	B	3 114,4	3 194,8	3 211,9	3 280,1	3 322,0
Niemcami Germany	A	13 982,0	14 868,4	15 397,2	16 042,9	16 743,9
	B	6 185,8	6 425,7	6 549,3	6 780,9	7 070,8
GRANICA MORSKA SEA BORDER	A	357,4	386,2	408,4	447,6	469,0
	B	565,0	492,4	514,0	524,7	529,9
GRANICA NA LOTNISKACH BORDER AT AIRPORTS	A	4 069,6	4 772,5	5 087,5	5 796,2	6 879,8
	B	5 489,3	5 765,7	6 100,6	6 988,1	8 096,4

Tablica 16. Średnie wydatki cudzoziemców (nierezydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą według lat

Table 16. Average expenses by foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad by years

Wyszczególnienie Specification A – cudzoziemcy foreigners B – Polacy Poles		2014	2015	2016	2017	2018
		w zł in PLN				
OGÓŁEM TOTAL	A	478,46	482,38	483,73	493,12	503,18
	B	347,44	344,98	346,43	354,94	362,88
GRANICA ŁĄDOWA LAND BORDER	A	448,25	449,80	451,73	460,09	465,34
	B	270,38	269,62	268,25	270,42	270,57
GRANICA ZEWNĘTRZNA UE EU'S EXTERNAL BORDER	A	734,16	685,21	686,58	694,64	715,33
	B	240,44	232,48	231,07	235,59	237,62
Granica z: Border with:						
Rosją Russia	A	511,98	428,52	428,76	455,05	491,82
	B	276,08	263,36	286,87	326,20	326,15
Białorusią Belarus	A	831,95	767,89	692,03	624,94	641,93
	B	198,04	197,11	197,49	188,75	188,72
Ukrainą Ukraine	A	734,28	693,07	713,83	750,56	769,76
	B	201,45	197,50	195,10	198,47	205,69
GRANICA WEWNĘTRZNA UE EU'S INTERNAL BORDER	A	381,31	393,03	394,84	400,95	407,35
	B	272,64	272,40	270,43	272,19	272,11
Granica z: Border with:						
Litwą Lithuania	A	538,21	537,66	535,67	532,97	543,93
	B	270,45	255,63	249,37	247,56	246,87
Słowacją Slovakia	A	299,17	309,02	310,36	315,54	322,98
	B	234,74	227,55	226,11	227,08	229,08
Czechami Czech Republic	A	269,96	280,44	281,48	285,24	290,30
	B	230,21	232,25	229,04	229,34	227,69
Niemcami Germany	A	437,42	452,09	454,06	461,31	467,74
	B	315,08	315,92	314,75	317,44	316,72
GRANICA MORSKA SEA BORDER	A	1 015,82	1 006,59	1 001,72	1 037,87	1 064,51
	B	1 087,31	912,27	912,61	892,41	886,62
GRANICA NA LOTNISKACH BORDER AT AIRPORTS	A	896,66	879,04	843,48	817,12	826,67
	B	777,27	753,56	744,95	733,11	733,63

Wykres 17. Ruch graniczny osób według lat (rok poprzedni = 100)

Chart 17. Passenger border traffic by years (previous year = 100)

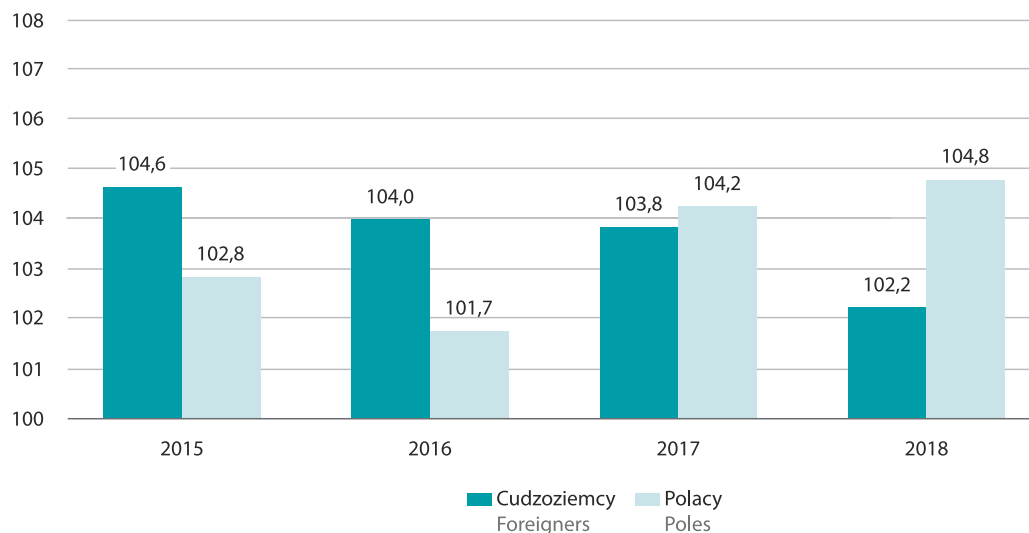
Wykres 18. Wydatki cudzoziemców (nierzydentów) w Polsce oraz Polaków (rezydentów) za granicą według lat (rok poprzedni = 100)

Chart 18. Expenses of foreigners (non-residents) in Poland and Poles (residents) abroad by years previous year = 100

